

***Survey:
Hoe tolerant zijn Belgen ten opzichte
van etnische minderheden?***

Maart 2009

***In opdracht van het
Centrum voor gelijkheid van kansen
en voor racismebestrijding***

Ipsos Belgium
Waterloo Office Park, Drève Richelle 161 Building J - 1410 Waterloo – Belgium
Tel. 02/642 47 11 – Fax 02/648 34 08 – e-mail info@ipsos.be
Jean-Pol Thiebaut – General Manager
Sylvia Vandenbroucke – Senior Research Executive
Caroline Spaas – Qualitative Research Manager
Lucas Peetroons-Qualitative Research Executive

DOELSTELLINGEN

In het kader van het federaal plan aangaande racismebestrijding opgesteld en goedgekeurd in 2004 door de regering Verhofstad II, steunde het Centrum het plan een enquête te houden over de tolerantie van de Belgische bevolking tegenover etnische minderheden.

In een eerste fase, bestelde het Centrum een haalbaarheidsstudie over de "Tolerantiebarometer in België". Deze werd verwezenlijkt door ISPO (K.U.Leuven) en GERME (ULB). In de haalbaarheidsstudie werd ook de basis gelegd voor de hier voorgestelde enquête.

De uiteindelijke uitvoering van de studie werd toevertrouwd aan Ipsos Belgium.

De bedoeling van deze kwantitatieve studie is een beeld te krijgen van de houding van de Belgen tegenover de etno-culturele diversiteit. Ze polst hun gevoelens, hun gedrag en hun negatieve (racisme, xenofobie, ethnocentrisme) of positieve opvattingen (verdraagzaamheid, vertrouwen, enz.) in de omgang met etnische minderheden.

Deze studie gaat dus niet over problemen rond antisemitisme, islamofobie en religieuze diversiteit.

Het was de wens van het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding een analyse te maken over de houding van de hele bevolking tegenover 4 grote etnische minderheidsgroepen in België: de Maghrebijnen, de Turken, de Afrikanen uit de Sub-saharische landen en de Oost Europeanen.

De enquête behandelt tegelijkertijd de praktische houding (het feitelijke verdragen) en de meer abstracte houding (de verdraagzaamheid). Zo gaat de door Ipsos opgestelde vragenlijst tegelijkertijd over de waarden van de ondervraagden als over hun standpunt in bepaalde concrete situaties.

De kwantitatieve studie richt zich op de mening van diegenen die tot de meerderheidsgroep van de Belgische bevolking behoren. De personen die deel uitmaken van de minderheidsgroepen werden niet ondervraagd bij gebrek aan voldoende financiële en technische middelen. In de besluiten komen hun meningen dus niet ter sprake. Een enquête over dit bepaalde onderwerp zal de komende maanden plaats vinden.

De studie van Ipsos zal voorgesteld worden aan wetenschappers en met hen bediscussieerd worden, waarop een publicatie zal volgen.

Dit document is bijgevolg niet de complete Ipsos studie, maar een presentatie van de resultaten van deze studie, met een korte methodologische inleiding en een beknopt besluit van het Centrum voor gelijkheid van kansen.

WERKWIJZE

1. Ondervraagde populatie

Het referentie-universum is omschreven als de volledige bevolking van 18 jaar en ouder die op het ogenblik van de enquête in België verblijft.

2. Quota

Om een goede representativiteit van de steekproef ten opzichte van het referentie-universum te garanderen, heeft Ipsos quota in termen van geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en beroepsactiviteit gehanteerd die volgens de CIM¹-gegevens van 2008 overeenkomen met de structuur van de bevolking van 18 jaar en ouder in België.

3. Bevragingstechniek

Vanwege de inhoud en de lengte van de vragenlijst was alleen een individuele face-to-faceaanpak mogelijk.

Om praktische redenen en om de controle te vergemakkelijken werden de enquêtes uitgevoerd via CAPI (Computer Assisted Personal Interviewing). Ipsos werkt hiervoor met het Voxco-systeem, wat betekent dat de enquêteurs de ingevulde vragenlijsten via internet doorsturen. De controle van de enquêtes - en de follow-up van de vragen - vindt dus nagenoeg onmiddellijk plaats, waardoor eventuele noodzakelijke bijstellingen gemakkelijker kunnen gebeuren.

4. Gegevensinzameling

4.1. Proefonderzoek

Voor met de eigenlijke enquête van start te gaan werden tussen 25 en 28 november 2008 dertig respondenten aan een proefonderzoek onderworpen om na te gaan of ze de vragenlijst goed begrepen en of ze hem niet te lang vonden.

De Ipsos-enquêteurs die dit proefonderzoek uitvoerden, gaven aan dat de vragenlijst geen onduidelijke vragen bevatte, maar dat sommige vragen leken terug te keren. Deze vragen werden daarop uit de vragenlijst gehaald. Het proefonderzoek toonde ook aan dat de respondenten niet echt een onderscheid maken tussen de verschillende etnische minderheidsgroepen. Daarop besliste Ipsos om het aantal vragen over dit onderscheid te beperken. Hierdoor werd de duur van de enquête tot 45 minuten teruggebracht.

¹ Het CENTRUM VOOR INFORMATIE OVER DE MEDIA of kortweg CIM is in 1971 ontstaan uit de fusie van de DVEA (het eerste organisme tot echtverklaring van de verspreiding van persstitels in België) en de BSRM (eerste Belgische organisatie voor het meten van bereikcijfers). De leden van deze vereniging zonder winstoogmerk zijn actoren in de Belgische communicatiesector, meer bepaald in de volgende bereiken: adverteerders, reclamebureaus, mediacentra, reclameregie en media. Die worden vooral door hun beroepsorganisaties vertegenwoordigd of zijn in enkele gevallen individueel lid. De statuten werden voor het eerst op 21/07/1971 in het Belgisch Staatsblad gepubliceerd en meermaals bijgewerkt.

4.2. De hoofdenquête volgens de face-to-faceaanpak

Ipsos heeft de enquêtes tussen 8 december 2008 en 30 januari 2009 uitgevoerd.

In totaal zijn er **1.392 volledige enquêtes** afgenomen. Van 20 december tot en met 5 januari werd het veldwerk opgeschort omdat er tijdens de eindejaarsperiode weinig respondenten bereid waren om mee te werken.

5. Steekproef

5.1. Steekproefmethode

Ipsos is bij de keuze van de steekprofeenheden uitgegaan van een combinatie van aselechte trekking en quota. De procedure om de steekproef samen te stellen, kan als volgt worden omschreven:

Om een steekproef samen te stellen die voor België en op gewestelijk niveau perfect representatief is, heeft Ipsos het grondgebied in cellen opgedeeld. De indeling gaat uit van 11 zones die overeenstemmen met de provincies (Brussel wordt als een aparte provincie beschouwd) en 4 subzones op basis van de verstedelijkingsgraad (grote stedelijke centra, provinciesteden, stedelijke en landelijke gemeenten).

Dit levert 35 cellen² op die op basis van hun bevolkingsdichtheid gemakkelijk kunnen worden thuisgebracht.

Binnen elk van deze 35 cellen heeft Ipsos verschillende gemeenten³ geselecteerd op basis van hun respectievelijk aantal inwoners. In de dichtst bevolkte gemeenten werden de meeste interviews afgenomen.

In elke geselecteerde gemeente heeft Ipsos per schijf van 10 interviews een toevallig uitgangspunt of een specifiek adres (straat en huisnummer) bepaald vanwaar de enquêteur moest vertrekken.

Binnen de geselecteerde gemeenten werden quota voor de gekozen criteria vastgelegd⁴.

5.2. Sociaaldemografisch profiel van de steekproef

De onderstaande tabel toont aan dat de steekproef representatief is voor de Belgische bevolking qua **geslacht, leeftijd, gewest, beroepsactiviteit en nationaliteit**.

² En geen 44 omdat bijvoorbeeld op Brussel alleen de omschrijving 'grootstad' van toepassing is en er in de provincies Namen, Luxemburg, Waals-Brabant, Vlaams-Brabant en West-Vlaanderen geen grootsteden zijn.

³ Die dan als verzamelingen individuen worden beschouwd.

⁴ Zie punt 4.

		Steekproef N = 1392	Steekproef %	CIM (quota) %
Geslacht	Mannen	675	48,5	48,4
	Vrouwen	717	51,5	51,6
Leeftijd	18 - 34 jaar	377	27,1	27,1
	35 - 54 jaar	489	35,1	36,9
	55+	526	37,8	36,0
Gewest	Vlaanderen	829	59,5	57,8
	Brussel	114	8,2	9,8
	Wallonië	450	32,3	32,4
Beroepsactiviteit	Actief	721	51,9	51,9
	Non-actief	671	48,1	48,1
Nationaliteit	Belgische	1267	91,0	91,0
	Niet-Belgische	125	9,0	9,0

Wat het **opleidingsniveau** van de respondenten betreft, heeft Ipsos de gegevens gewogen om de reële spreiding binnen de Belgische bevolking zo dicht mogelijk te benaderen. Belgen met een secundair onderwijsdiploma waren immers oververtegenwoordigd (40% vs. 34%), terwijl respondenten met een hoger onderwijsdiploma ondervertegenwoordigd waren (23% vs. 28%).

Ook bij de **habitat**-variabele werden een lichte oververtegenwoordiging van 'andere gemeenten' (28% vs. 26%) en een lichte ondervertegenwoordiging van secundaire regio's (21% vs. 23%) met wegingstechnieken bijgestuurd.

6. Gebruikte variabelen voor het onderzoek

6.1. Klassieke variabelen

Ipsos heeft de resultaten onderzocht op basis van het **geslacht**, de **leeftijd** en het **gewest** waar de respondent woont, zijn **type habitat** en zijn **opleidingsniveau**.

6.2. Onderzoeksvariabelen op basis van een statistische verwerking

6.2.1. Variabel 'Politieke strekking'

Op basis van het stemgedrag en met akkoord van de mutualiteit, heeft Ipsos een nieuwe variabele uitgewerkt: de "**politieke strekking**". De samenstelling van deze variabele kan discussies opwerpen, en daarom interpreteert het Centrum de resultaten ervan met grote voorzichtigheid en trekt dus geen duidelijke conclusies.

	Steekproef % ⁵
Christelijk	46,6
Socialistisch	36,0
Liberaal	16,7
Populistisch	7,4
Groen	4,6
Overige	0,8

6.2.2. Contactfrequentie met Maghrebijnen, Turken, Oost-Europeanen of Afrikanen uit de Sahellanden

De variabele **contactfrequentie** met etnische minderheidsgroepen werd uitgewerkt aan de hand van vraag 27 uit de vragenlijst. Ipsos heeft de contactfrequentie met elke minderheidsgroep in drie categorieën samengevat:

Nooit: het gaat hier om respondenten die voor de zes situaties⁶ hebben aangegeven dat ze nooit met Maghrebijnen, Turken, Afrikanen uit de Sahellanden of Oost-Europeanen in contact zijn gekomen.

Soms: in deze categorie zijn respondenten samengebracht die voor één situatie hebben aangegeven dat ze 'vaak' contact hebben met leden van etnische minderheidsgroepen en die voor andere situaties vermelden dat ze 'nooit', 'soms' of 'regelmatig' contact hebben.

Vaak: het gaat hier om respondenten die zeggen 'vaak' contact te hebben met etnische minderheidsgroepen in minstens twee situaties.

6.2.3. Beoordeling van Maghrebijnen, Turken, Oost-Europeanen en Afrikanen uit de Sahellanden

Om na te gaan of positieve en/of negatieve ervaringen de attitude van de respondent beïnvloeden, heeft Ipsos aan de hand van vragen 62b, 62c, 63b en 63c een 'beoordelingsvariabele' voor Maghrebijnen, Turken, Oost-Europeanen en Afrikanen uit de Sahellanden uitgewerkt. Ipsos maakt een onderscheid tussen 3 categorieën:

Positief: minstens één positieve ervaring met de etnische minderheidsgroep in kwestie gedurende de voorbije 6 maanden.

Neutraal: geen positieve of negatieve ervaring met de etnische minderheidsgroep in kwestie gedurende de voorbije 6 maanden.

Negatief: minstens één negatieve ervaring met de etnische minderheidsgroep in kwestie gedurende de voorbije 6 maanden.

⁵ De som bedraagt meer dan 100% omdat Ipsos ervoor heeft gekozen om kiezers of leden van een ziekenfonds van dezelfde strekking in één enkele categorie onder te brengen.

⁶ Zie vraag 27.

RESULTATEN

1. Perceptie van de terminologieën “etnische minderheidsgroepen” en “allochtonen”

Alvorens in te gaan op de analyse van de resultaten dringt een opmerking zich op m.b.t. het woordgebruik in de vragenlijst. Doorheen de vragenlijst werd op een consequente manier verwezen naar “etnische minderheidsgroepen”. Het kwalitatieve onderzoek toonde immers aan dat “etnische minderheidsgroepen” de meest neutrale term is te midden van andere termen om deze groep te beschrijven zoals “mensen van vreemde afkomst”, “immigranten”, “allochtonen”, etc. Opdat van bij aanvang van de vragenlijst duidelijk zou zijn naar welke bevolkingsgroepen verwezen wordt en verwarring bij de respondent te vermijden werd volgende definitie voorgelegd:

De enquête gaat specifiek over de volgende etnische minderheidsgroepen; mensen die:

- van een Maghrebijns land afkomstig zijn, zoals Tunesië, Algerije, Marokko
- van Turkse afkomst zijn
- van een Sub-Saharisch Afrikaans land afkomstig zijn zoals Rwanda, Burundi of Kongo, Senegal, Kameroen, ...
- van Oost-Europese origine zijn zoals Polen, Roemenen, Bulgaren, Albanezen, Russen,...

Alvorens deze definitie aan de respondent mee te delen, werd gevraagd wat hij/zij verstond onder de term “etnische minderheidsgroepen”. Dit laat ons toe te weten in welke mate de definitie van de respondent afwijkt van de door ons voorgelegde definitie voor etnische minderheidsgroepen.

Uit de volgende tabel blijkt dat de vijf meest vernoemde groepen Turken (28%), Marokkanen (28%), Zwarte Afrikanen (14%), Afrikanen (10%) en Arabieren (9%) zijn, gevolgd door Oost-Europeanen en Polen (resp. 8% en 6,5%). We mogen concluderen dat de meerderheid van de Belgische bevolking aan dezelfde bevolkingsgroepen denkt dan de door ons gehanteerde definitie, met name de vier grootste etnische minderheidsgroepen in België.

Tabel: Aan welke groepen denkt u als u de term “etnische minderheidsgroepen” hoort?

	%		%
Turken	28,5	Moslims	3,3
Marokkanen	28,2	Albanezen	3,2
Zwarte Afrikanen	14,3	Armen, werklozen, lageropgeleiden, daklozen...	2,6
Vreemdelingen, allochtonen	12,2	Algerijnen	1,9
Afrikanen	10,1	Van een andere cultuur, godsdienst, enz.	1,6
Arabieren	8,7	Vlamingen, Walen, Franstaligen, Duitstaligen, enz.	1,3
Oost-Europeanen, Slaven	8,0	Latijns-Amerikanen	1,1
Polen	6,5	Zigeuners	1,1
Noord-Afrikanen, Maghrebijnen	5,2	Anderskleurigen, van een ander ras	0,9
Russen	4,9	Kosovaren	0,9
Congolezen	4,5	Vluchtelingen, asielzoekers, illegalen	0,8
Roemenen	4,3	Niet-Europeanen	0,7
Aziaten	4,1	Ik weet niet wat het woord 'etnisch' betekent	0,6

Chinezen	3,5	Noord-Amerikanen	0,3
West-Europese migranten	3,4	Andere	8,8
Joden, Israëli's	3,4	WHN/GA	21,7

(Basis: alle respondenten; N = 1395)

31% van de respondenten denkt aan andere groepen bij de term “allochtonen”. In het algemeen stellen we vast dat dezelfde bevolkingsgroepen worden vermeld, hoewel in sterkere mate wordt gerefereerd naar Turken (39% vs. 28%), Marokkanen (37% vs. 28%), Polen (12% vs. 6%) en in mindere mate naar zwarte Afrikanen (8% vs. 14%).

Tabel: Denkt u aan andere groepen als u de term “allochtonen” hoort? Indien ja, aan welke groepen denkt u dan?

	%		%
Turken	39,4	Aziaten	2,8
Marokkanen	37,8	Chinezen	2,8
Vreemdelingen, allochtonen	23,9	Moslims, afkomstig van Islamitische landen	2,8
Polen	12,2	Armen, werklozen, lageropgeleiden, daklozen...	1,8
Afrikanen	8,9	Arabieren	1,6
Zwarte Afrikanen	8,0	Niet-Europeanen	1,4
Oost-Europeanen, Slaven	7,8	Anderskleurigen, van een ander ras	1,4
West-Europese migranten	7,1	Joden, Israëli's	1,1
Noord-Afrikanen, Maghrebijnen	5,7	Vlamingen, Walen, Franstaligen, Duitstaligen, enz.	0,7
Congolezen	5,5	Latijns-Amerikanen	0,7
Roemenen	5,0	Zigeuners	0,5
Russen	5,0	Kosovaren	0,2
Albanezen	3,4	Andere	5,0
Algerijnen	3,2	WHN/GA	0,7

(Basis: denken aan andere groepen bij de term “allochtonen”; N = 436)

2. Contacten met etnische minderheidsgroepen

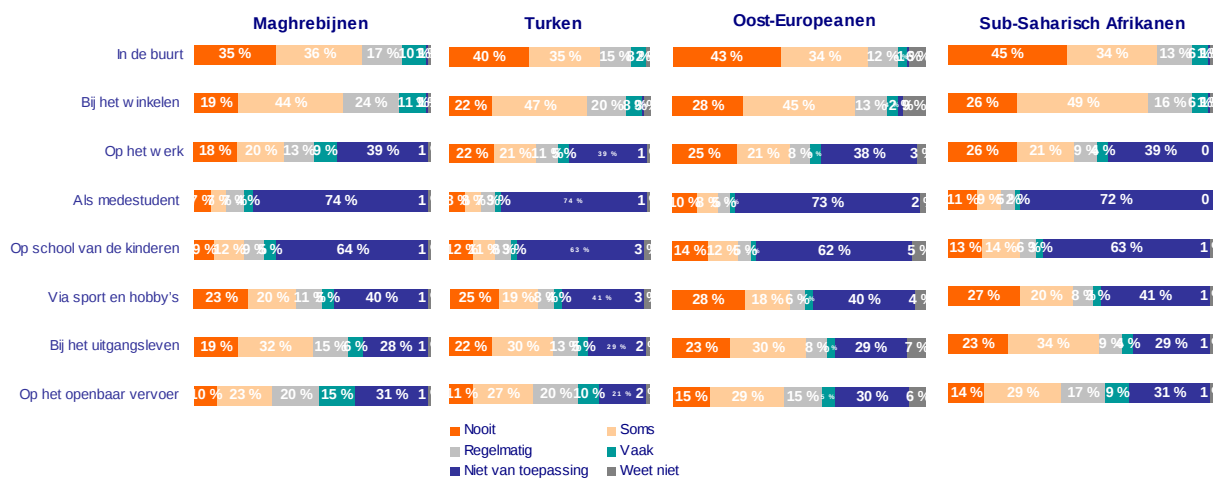
In het onderzoek werden meerdere indicatoren voor “**contacten**” onderscheiden, namelijk:

- de hoeveelheid: de mate waarin men etnische minderheden ontmoet bij verscheidene gelegenheden (buurt, winkelen, werk etc.)
- de intensiteit: de mate van persoonlijk contact; contacten van op afstand of rechtstreekse contacten, aanwezigheid van mensen uit etnische minderheidsgroepen in familie, vriendenkring
- de evaluatie: mate van beleving van aangename en/of onaangename ervaringen

2.1. Contactfrequentie met etnische minderheidsgroepen

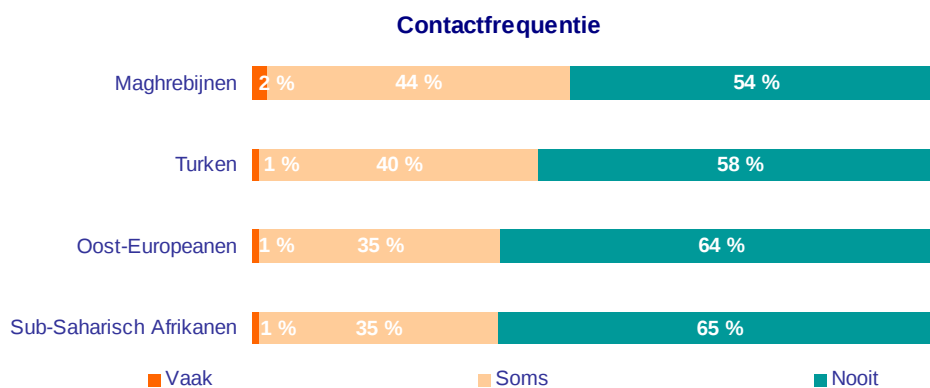
De activiteiten en plaatsen waar Belgen het meest in contact treden met etnische minderheidsgroepen is op het openbaar vervoer, bij het winkelen, in de buurt, bij het uitgaansleven (op café, dancing, etc.) en op het werk, bij het sporten of uitoefenen van hobby's, op de school van de kinderen en ten slotte als medestudent.

Ik noem nu een aantal situaties op waarin u met ... in contact kan komen. Contact moet hier wel ruim opgevat worden. Wilt u me telkens zeggen of u nooit, soms, regelmatig of vaak contact hebt met .. in die situaties die voor u van toepassing zijn?

N=1392, jan. 2009

Belgen hebben het meest contact met Maghrebijnen en Turken, gevolgd door Sub-Saharisch Afrikanen en Oost-Europeanen. Dit blijkt uit onderstaande grafiek waarin de variabele contactfrequentie zoals beschreven onder 7.2.1 wordt voorgesteld. 46% heeft vaak tot soms contact met Maghrebijnen, 41% met Turken, en iets meer dan 1 op 3 Belgen heeft soms tot vaak contact met Sub-Saharisch Afrikanen of Oost-Europeanen (resp. 36%).

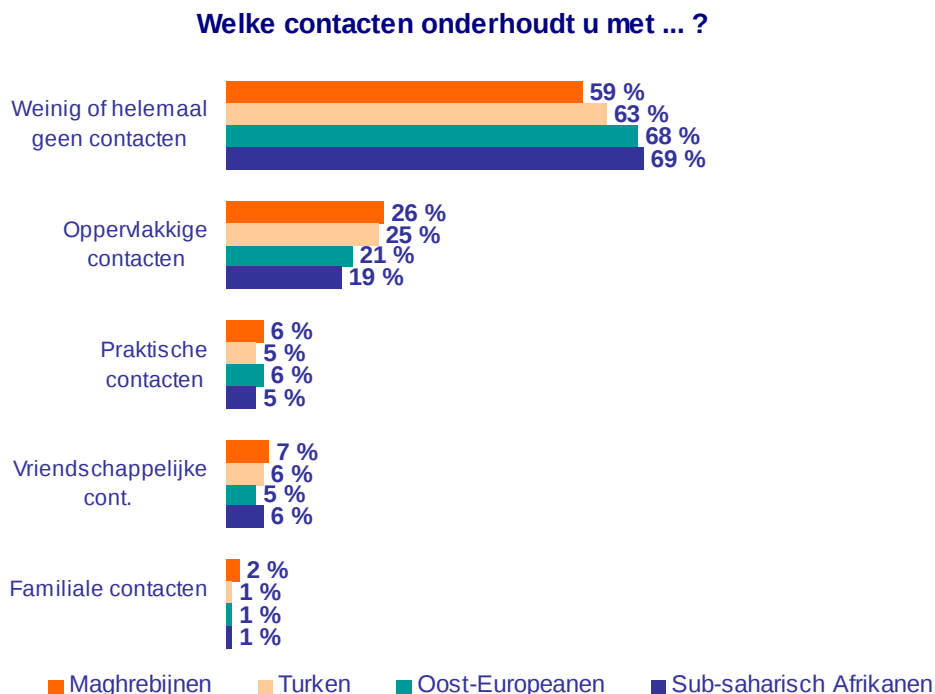

N=1392, jan. 2009

2.2. Intensiteit van contacten met etnische minderheidsgroepen

De contacten die Belgen er op nahouden met etnische minderheden zijn eerder onpersoonlijk: 59% onderhoudt weinig of helemaal geen contacten met Maghrebijnen (Turken 63%; Oost-Europeanen 68%; Sub-Saharisch Afrikanen 69%), 1 op 4 heeft oppervlakkige contacten met Maghrebijnen en Turken en 1 op 5 met Oost-Europeanen en Sub-Saharisch Afrikanen.

Slechts 5% van de Belgen onderhoudt praktische contacten met etnische minderheidsgroepen, zij helpen elkaar en verlenen elkaar diensten. Minder dan 10% van de Belgen onderhoudt *persoonlijke contacten*: 7% van de Belgen onderhoudt vriendschappelijke contacten met Maghrebijnen (met Turken en Sub-Saharisch Afrikanen 6%; Oost-Europeanen 5%) en 1% à 2% familiale contacten.

N=1392, jan. 2009

Personen die significant meer 'weinig of helemaal geen contacten' onderhouden met Maghrebijnen zijn 55-plussers (67% vs. 59%), inactieven (65%), Vlamingen (65%), woonachtigen in landelijke gebieden (72%), katholieken (62%) en populistten (74%). Personen die significant minder contacten onderhouden met Turken zijn 55-plussers (70% vs. 63%), vrouwen (66%), inactieven (63%), Vlamingen (66%), woonachtigen in landelijke gebieden (76%), populistten (77%) en liberalen (70%) en lageropgeleiden (68%). Net als 55-plussers hebben inactieven significant minder contacten met Oost-Europeanen (resp. 74% vs. 68%), alsook Vlamingen (72%), woonachtigen in landelijke gebieden (75%), christendemocraten (71%) en lageropgeleiden (72%).

Net als bij de overige etnische minderheidsgroepen noteren we ook voor volgende groepen significant hogere percentages voor het hebben van weinig of helemaal geen contacten met Sub-Saharisch Afrikanen (55-plussers: 76% vs. 69%; inactieven: 73%; Vlamingen: 76%; woonachtigen in landelijk gebied: 82%; populistten: 83%; christendemocraten: 75%; lageropgeleiden: 74%)

2.3. Evaluatie van contacten met etnische minderheidsgroepen

63% van de Belgische bevolking heeft in het verleden nooit een negatieve ervaring gehad met een persoon die behoort tot een etnische minderheid. Wij stellen significant hogere percentages vast voor plattelandsbewoners (76%), maar ook bij 55-plussers (70%), Walen (68%), inactieven (67%), lageropgeleiden en vrouwen (resp. 66%), en ten slotte katholieken (64%). De categorieën die het minst gespaard bleven van negatieve ervaringen zijn jongeren (slechts 55% onder hen hadden nooit een negatieve ervaring met iemand die tot een etnische minderheid behoort), mannen (59%), bedienden (57%), hoger opgeleiden (56%), liberalen (54%), inwoners van de vijf grote stedelijke centra (52%), Brusselaars en populistten (resp. 43%).

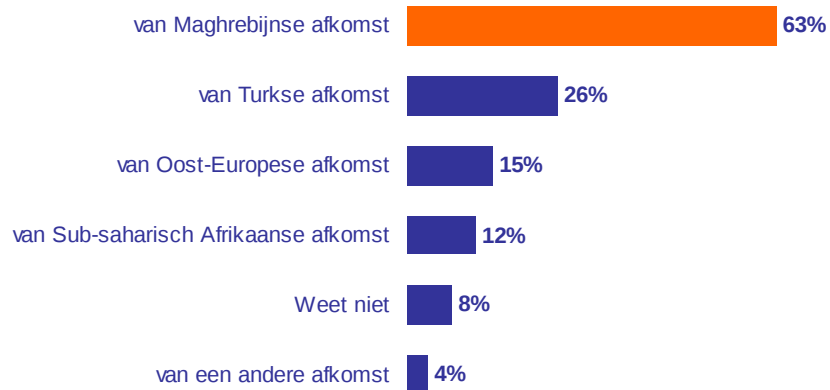
Heeft u persoonlijk in het verleden al onaangename ervaringen gehad met iemand die deel uitmaakt van een etnische minderheidsgroep?

N=1392; jan. 2009

In totaal hebben 37% van de Belgen in het verleden één of meerdere negatieve ervaringen beleefd met een etnische minderheidsgroep. De meest voorkomende negatieve ervaringen zijn woordenwisselingen, beledigingen, obscene gebaren of spuwen (23%). Dan volgen de diefstallen (12%), pesterijen en ongewenste intimiteiten (9%), fysieke aanvallen (9%) en burenruzies (4%).

Van welke afkomst was deze persoon?

N=208 (=hebben de laatste 6 maanden een onaangename ervaring gehad ; jan. 2009)

63% Belgen die tijdens de jongste zes maanden een negatieve ervaring beleefden met een persoon behorend tot een etnische minderheid (=15% van de Belgische bevolking) zeggen dat het ging om iemand uit een Maghrebland. Deze verhouding stijgt tot 82% voor de Brusselaars die zulk een negatieve ervaring beleefden met één of meerdere Maghrebijnen. Andere bevolkingsgroepen volgen ver daarna: Turken (26%), Oost-Europeanen (15%), Sub-Saharisch Afrikanen (12%) en anderen (4%).

Meer dan de helft van de Belgen (54%) verklaren nooit een positieve ervaring beleefd te hebben met iemand van een etnische minderheidsgroep. De lageropgeleiden (66%), populisten (65%), 55-plussers (63%), arbeiders (62%), Vlamingen en christendemocraten (58% ieder) en katholieken (57%) zijn de categorieën waarin we de meeste personen vinden die nog nooit een positieve ervaring beleefden met iemand die tot een etnische minderheidsgroep behoort.

Daartegenover staat dat 46% wel reeds een positieve ervaring meemaakte. Belgen hebben dan vooral een aangenaam gesprek met iemand uit een etnische minderheidsgroep (35%) of beleven een positieve ervaring tijdens het uitgaan (18%), hebben hulp gekregen bij problemen (16%), organiseerden samen een wijkfeest (9%) of deden samen aan sport (8%).

Heeft u persoonlijk in het verleden al aangename ervaringen gehad met iemand die deel uitmaakt van een etnische minderheidsgroep?

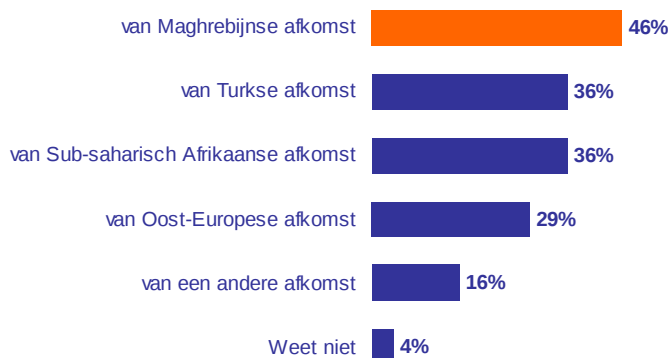

N=1392; jan. 2009

Voor 46% van de Belgen die een positieve ervaring beleefden met iemand uit een etnische minderheidsgroep (d.i. 37% van de Belgen) was dat met iemand uit een Maghrebland. Deze verhouding ligt boven de 50% bij Walen (54%) en bij mensen van middelbare leeftijd (53%).

Voor de Belgen die reeds een positieve ervaring beleefden in de laatste 6 maanden ging dat in 36% van de gevallen om iemand uit Turkije, 36% om iemand uit Sub-Saharisch Afrika (bij Brusselaars en Groenen is dat resp. 67% en 63%), 29% om iemand uit Oost-Europa en 16% om iemand van nog een andere origine.

Van welke afkomst was deze persoon?

N=521 (=hebben de laatste 6 maanden een aangename ervaring beleefd; jan. 2009)

3. Gevoelens ten opzichte van de eigen en de buitenlandse bevolkingsgroepen

Wij vroegen de respondenten rechtstreeks naar hun gevoelens ten opzichte van onze eigen bevolkingsgroepen en de buitenlandse bevolkingsgroepen. Door het gradatiesysteem (thermometer van 0 tot 100 graden) komen we onomwonden te weten welk gevoel bepaalde buitenlandse bevolkingsgroepen oproepen bij “autochtonen” (sympathie, afkeer, onverschilligheid, ...)

	Totaal	Vlaanderen	Wallonië	Brussel
Nederlandstalige Belgen	78,5	82,3	71,3	79,7
Franstalige Belgen	73,1	66,1	82	88,7
Mensen van Amerikaanse afkomst	57,4	57	55,2	69,3
Mensen van West-Europese afkomst	56,7	62,4	45,1	61
Mensen van Aziatische afkomst	52,7	53	49	64,7
Mensen van Sub-Saharische Afrikaanse afkomst	45,4	44,9	42,3	60,9
Mensen van Turkse afkomst	45	45,2	41,5	57,7
Mensen van Oost-Europese afkomst	44,7	43,2	43,7	59,2
Mensen van Magrehbijnse afkomst	42,2	41,9	39,7	54,8

De gevoelens van sympathie gaan uit naar autochtonen: Nederlandstalige Belgen en Franstalige Belgen halen de hoogste warmtegevoelens naar boven (resp. 78° en 73°). Men draagt daarenboven de warmste gevoelens weg voor de eigen taalgemeenschap: bij Vlamingen loopt de temperatuur op tot 82 graden voor de Nederlandstalige Belgen en amper tot 66 graden voor de Franstalige Belgen. **Vlamingen krijgen het dus 16 graden minder warm van hun Franstalige landgenoten.** Omgekeerd noteren we voor de Walen een gemiddeld warmtegevoel van 82 graden voor de Franstalige Belgen ten opzichte van 71 graden voor Nederlandstalige Belgen. Brusselaars dragen de meest positieve gevoelens weg voor de Franstalige Belgen met maar liefst 89 graden gevolgd door de Nederlandstalige Belgen waarbij ze het toch zo'n 10 graden kouder krijgen (80 graden). De positievere gevoelens voor de Nederlandstalige Belgen zijn daarenboven nog sterker aanwezig bij populistten (84 vs. 78) en christendemocraten (81) en voor de Franstalige Belgen bij socialistten (75 vs. 73) en hogeropgeleiden (76).

Amerikanen en West-Europeanen dragen bij Belgen dezelfde gevoelens weg (57°). Gevoelens van sympathie zijn het niet, maar ook net geen gevoelens van onverschilligheid. Daar waar Vlamingen positievere gevoelens hebben voor West-Europeanen in vergelijking met Amerikanen (62 vs. 57) geldt het omgekeerde voor Walen en Brusselaars (resp. 45 vs. 55 en 61 vs. 69). We noteren significant positievere gevoelens t.o.v. West-Europeanen voor christendemocraten (59 vs. 57) en hogeropgeleiden (60) en t.o.v. Amerikanen voor 18 tot 34-jarigen (60 vs. 57), zelfstandigen (64) en hogeropgeleiden (62).

Belgen staan eerder onverschillig tegenover Aziaten: Walen en Vlamingen houden er de minst positieve gevoelens op na (resp. 49° en 53°) in ver gelijking met de Brusselaars waar de thermometer toch oploopt tot 65°. We stellen significant positievere gevoelens vast bij 18 tot 34-jarigen en hogeropgeleiden (resp. 57 vs. 53) en Groenen (60).

De meest negatieve gevoelens stellen we vast t.o.v. de vier onderzochte etnische minderheidsgroepen in België: de gevoelens van sympathie nemen af van Sub-Saharisch Afrikanen, Turken en Oost-Europeanen (45°) naar Maghrebijnen (42°). De verschillen tussen de gevoelens van Vlamingen en Walen zijn verwaarloosbaar behalve voor wat betreft de Turken: Walen appreciëren deze significant minder dan Vlamingen (41 vs. 45) alsook de Maghrebijnen (40 vs. 42). Brusselaars echter hebben niet zo'n sterk negatieve gevoelens: zij voelen het meest sympathie voor Sub-Saharisch Afrikanen (61°) en Oost-Europeanen (59°) gevolgd door Turken (58°) en Maghrebijnen (55°).

In het algemeen noteren we significant negatievere gevoelens t.o.v. de vier etnische minderheidsgroepen voor 55-plussers, lageropgeleiden, populistten en socialistten, personen die nooit contact hebben met hen en zij die reeds een negatieve ervaring hebben gehad.

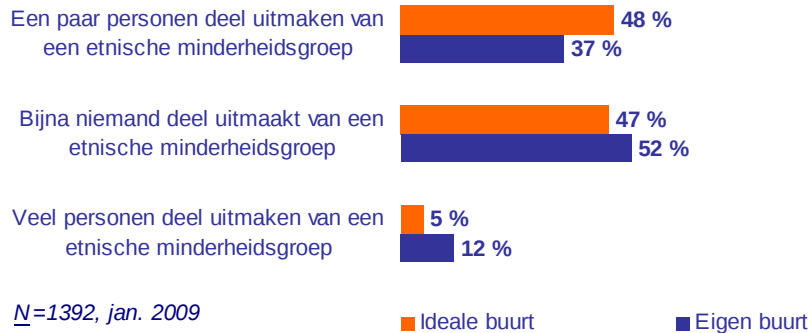
	Totaal	55+	Lager- opgeleiden	Populisten	Socialisten	Nooit contact met etnische groep in kwestie	Negatieve ervaring met etnische groep in kwestie
%							
Sub-Saharisch Afrikanen	45	42	42	29	43	43	34
Turken	45	43	42	29	43	43	25
Oost-Europeanen	45	42	42	31	43	43	27
Maghrebijnen	42	40	40	26	40	39	28

4. De eigen buurt, de ideale buurt en de ideale buur

Voor haast 1 op 2 Belgen (48%) is de ideale buurt daar waar een paar personen deel uitmaken van een etnische minderheidsgroep gevolgd door een even groot aandeel (47%) dat het liefst in een buurt zou wonen waar bijna niemand deel uitmaakt van een etnische minderheidsgroep.

A) Stel dat u de ideale buurt zou mogen kiezen om in te wonen. Zou u dan het liefst willen wonen in een buurt waar...?

B) Kunt u me nu de buurt waarin u momenteel woont beschrijven?

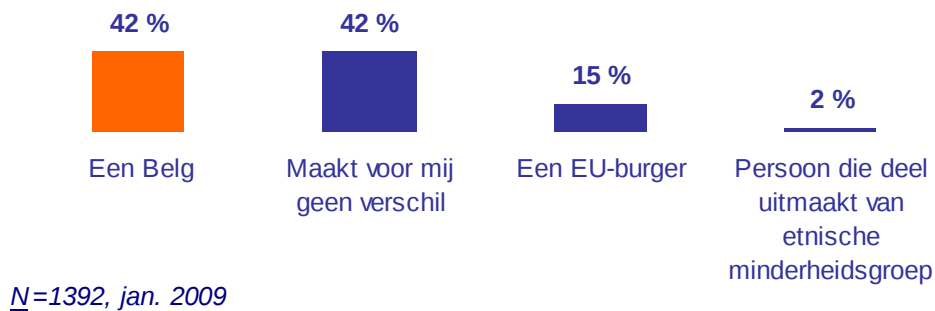

Personen die een dergelijke buurt significant meer als de ideale buurt beschouwen zijn 55+ (54%), mannen (50%), Vlamingen (49%), mensen die op het platteland wonen (57%), katholieken (49%), populistten (73%) en zij die nooit contact hebben met Maghrebijnen, Turken, Oost-Europeanen en Sub-Saharisch Afrikanen (55%, 52%, 51%, 53%).

Daar waar 12% van de Belgen in een buurt woont waar veel personen deel uitmaken van een etnische minderheidsgroep wil slechts 5% het liefst wonen in een dergelijke buurt. Het gaat voornamelijk om niet-Belgen (13%), Brusselaars (13%) en personen met ouders van vreemde afkomst (14%).

Voor 4 op 10 Belgen maakt het geen verschil of zijn nieuwe buur een Belg, een EU-burger dan wel een persoon van een etnische minderheidsgroep is. Eenzelfde aandeel (42%) echter verkiest een Belg als nieuwe buur, 15% een EU-burger en slechts 2% een persoon die deel uitmaakt van een etnische minderheidsgroep. Zij voor wie de afkomst van de nieuwe buur geen rol speelt zijn vooral Brusselaars (56%), Walen (53%), personen met ouders van vreemde afkomst (67%), Groenen (74%) en zij die vaak of soms contact hebben met personen afkomstig uit één van de vier onderzochte etnische minderheidsgroepen.

Stel dat u uw nieuwe buur mag kiezen, wie zou deze dan bij voorkeur zijn voor u?

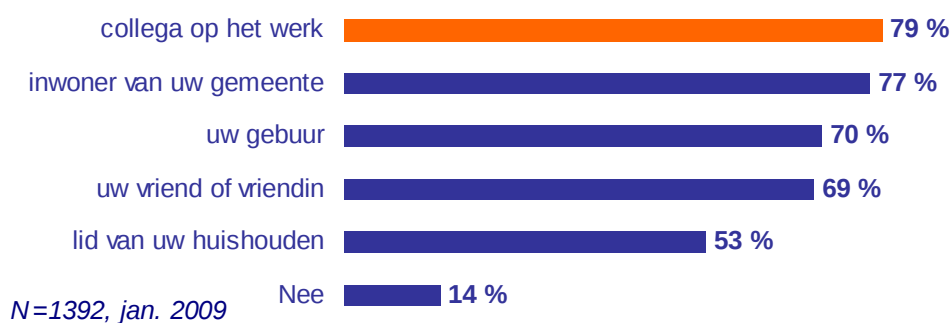
5. Restrictieve aanvaarding van etnische minderheidsgroepen

5.1. Aanvaarding van de aanwezigheid van etnische minderheidsgroepen

Binnen de 'aanvaarding' van etnische minderheden moeten twee zaken onderscheiden worden. Eén zaak is te weten of de respondenten de aanwezigheid van etnische minderheden al dan niet aanvaarden, een andere zaak is te weten om welke redenen de respondenten deze aanwezigheid niet kunnen aanvaarden.

In de vragenlijst werd gevraagd of de respondenten (Q26) de aanwezigheid van een persoon die deel uitmaakt van een etnische minderheidsgroep al dan niet aanvaardt als inwoner van hun gemeente, collega op het werk, buur, vriend of vriendin en lid van het huishouden. Dit laat ons enerzijds toe te weten of de respondenten deze etnische minderheden aanvaarden en anderzijds de sociale afstand tussen de persoon van de in-group en de persoon van de out-group te bepalen.

Indien u daarin zelf kon beslissen, zou u dan een persoon die deel uitmaakt van een etnische minderheidsgroep aanvaarden als...

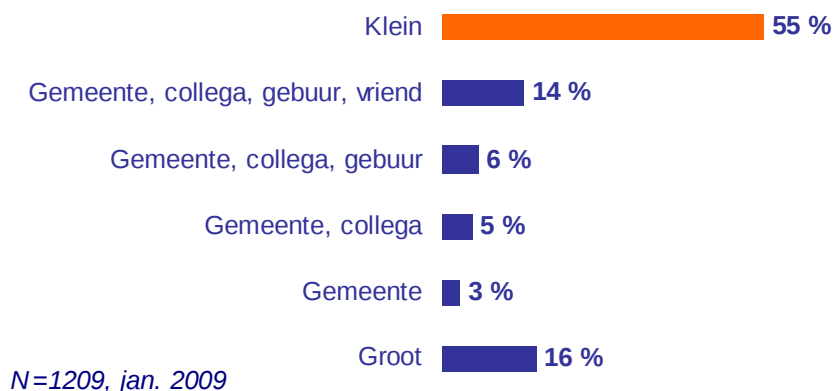

79% van de Belgen aanvaardt een persoon die deel uitmaakt van een etnische minderheidsgroep als collega op het werk, 77% als inwoner van hun gemeente en 70% als buur. Deze persoon aanvaarden als vriend of vriendin vormt voor haast 1 op 3 Belgen een probleem (31%) en 47% van de Belgen wijst hem/haar af als lid van het huishouden. 14% van de Belgen aanvaardt de aanwezigheid van een persoon die deel uitmaakt van een etnische minderheidsgroep voor geen van de onderzochte sociale rollen. Er is sprake van een restrictieve aanvaarding op het niveau van de sociale rol die de allochtoon bekleedt.

Op basis van bovenstaande resultaten werd de variabele 'sociale afstand' gecreëerd en kan als volgt worden gedefinieerd. Aan de ene kant van het continuüm staat een kleine sociale afstand, dit wil zeggen dat de respondent de persoon van een etnische minderheidsgroep aanvaardt als inwoner van zijn/haar gemeente, als collega op het werk, als vriend of vriendin en als lid van het huishouden. **Voor 55% van de Belgen bestaat er een kleine sociale afstand tussen de in-group en de out-group.**

Aan de andere kant van het continuüm staat een grote sociale afstand. De persoon van de in-group wijst de persoon van de out-group op een consequente wijze af voor iedere sociale rol opgenomen in de vraag; dit is het geval voor 16% van de Belgen. Er heerst op significante wijze een grote sociale afstand bij 55+ (19%), inactieven (19%), woonachtigen in de 5 grote centra (21%), katholieken (17%), populistten (30%), personen met geen diploma of diploma lager onderwijs (21%).

Sociale afstand tussen in-group en out-group

Op een schaal van 0 tot 10 waarbij '0' staat voor 'helemaal niet storend' en '10' voor 'zeer storend' noteren we een gemiddelde score van 3.8 voor het aanstellen van een persoon die deel uitmaakt van een etnische minderheidsgroep als baas. Voor 46% van de Belgen zou dit als (helemaal) niet storend⁷ worden ervaren; het gaat voornamelijk om 18 tot 34-jarigen (53% vs. 46%), hoger opgeleiden (53%), Brusselaars, Walen (resp. 58% en 52%) en Groenen (62%). Voor 22% zou dit als (zeer) storend⁸ worden.

In welke mate zou het u storen als een persoon die deel uitmaakt van een etnische minderheidsgroep ... ?

N=1392, jan. 2009

⁷ (Helemaal) niet storend is gelijk aan score 0, 1 en 2

⁸ (Zeër) storend is gelijk aan score 8, 9 en 10

Het zou Belgen in sterkere mate storen wanneer hun zoon zou trouwen met een persoon die deel uitmaakt van een etnische minderheidsgroep (4.7). Door 29% van de Belgen zou dit als (zeer) storend ervaren worden; hier noteren we significant hogere percentages voor 55-plussers (33%), mannen (33%), Vlamingen (32%), populisten (64%) en liberalen (35%).

Met een gemiddelde score van 3.5 kunnen we stellen dat Belgen het eerder als niet storend zouden ervaren mocht een persoon van een etnische minderheidsgroep de leerkracht zijn van hun kinderen. 50% zou dit als (helemaal) niet storend ervaren en 16% als (zeer) storend. Het gaat voornamelijk om 55-plussers (19%), lageropgeleiden (20%), Walen (20%), woonachtigen in landelijk gebied (20%) en populisten (45%).

Een even lage score wordt vastgesteld voor de rol van buur (3.4). 51% zou dit (helemaal) niet als storend ervaren ten opzichte van 16% die dat als (zeer) storend zouden ervaren; we noteren hier significant hogere percentages voor populisten (34%).

5.2. Toelatingsvoorwaarden

Om een antwoord te kunnen bieden op de vraag om welke redenen de respondenten de aanwezigheid van allochtonen niet kunnen aanvaarden werd gepeild naar de mate van belangrijkheid van enkele voorwaarden bij de beslissing of iemand die deel uitmaakt van een etnische minderheidsgroep die geboren en opgevoed is en daar woont, in België zou mogen komen wonen en leven.

Bovenstaande grafiek toont aan dat de drie belangrijkste voorwaarden voor Belgen zijn 'de wil hebben om te werken in België' (8.6), 'de manier van leven in België aanvaarden en volgen' (8.3) en 'Nederlands, Frans of Duits kunnen spreken' (8.1). Beroepsvaardigheden hebben die België nodig heeft (7.4), vindt de Belg ook belangrijk als toelatingsvoorwaarde. Goed zijn opgeleid wordt ook als een niet onbelangrijke voorwaarde beschouwd (6.9). Het hebben van naaste familie in België (5.2) of een christelijke achtergrond hebben (3.0) daarentegen worden eerder onbelangrijk geacht.

De wil hebben om te werken is significant belangrijker voor 55-plussers (8.8), zelfstandigen (9.1), Vlamingen (8.8), populisten (9.1) en liberalen (9.0). We noteren dezelfde tendensen voor de voorwaarde 'beroepsvaardigheden hebben die België nodig heeft'.

Dezelfde vraag werd gesteld maar dan over de beslissing om de dochter te steunen in haar keuze om te huwen met iemand van een etnische minderheidsgroep. Daar noteren we gelijkaardige resultaten, hoewel we opmerken dat in goede gezondheid zijn (8.0 vs. 7.0) en goed zijn opgeleid (7.7 vs. 6.9) een nog belangrijkere rol spelen.

Hoe belangrijk zijn voor u de volgende zaken om uw dochter te steunen in haar keuze om met iemand van een etnische minderheidsgroep te huwen?

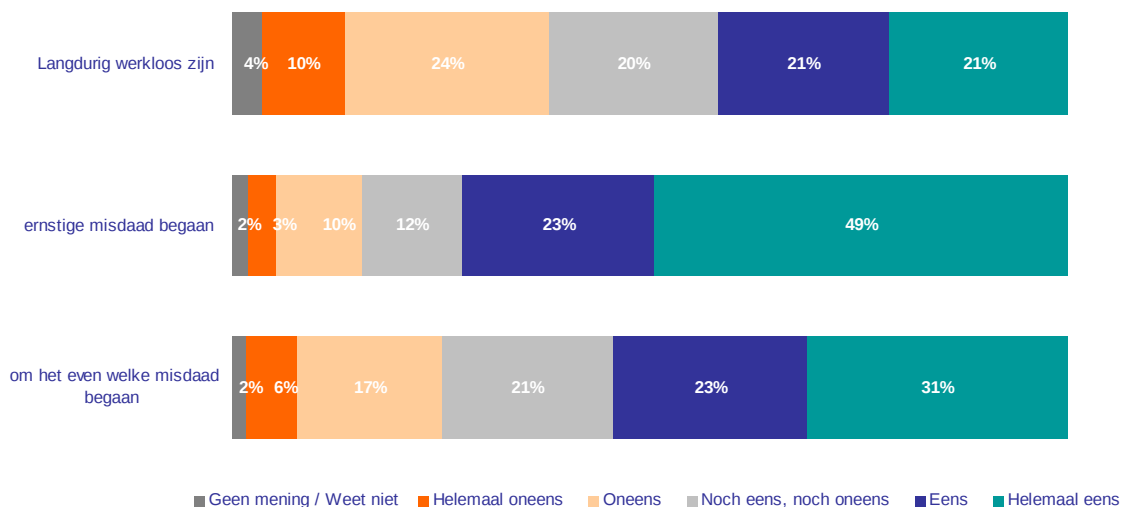

N=1392, jan. 2009

5.3. Repatriëringsvoorwaarden

Meer dan vier Belgen op tien (42%) zijn van oordeel dat de personen die deel uitmaken van een etnische minderheidsgroep die hier komen wonen en werken zouden moeten gedwongen worden om ons land te verlaten als ze gedurende lange tijd werkloos zijn. De significant hogere scores in dit verband zijn terug te vinden bij populisten (71%), Walen, de landelijke bevolking (50% ieder), arbeiders, lageropgeleiden (49% ieder), socialisten en mensen van middelbare leeftijd (47% ieder). Daartegenover staat 34% van de Belgische bevolking die het tegengestelde denken (53% Groenen).

Personen die deel uitmaken van een etnische minderheidsgroep die hier zijn komen wonen en werken zouden gedwongen moeten worden te vertrekken als zij...

N=1392, jan. 2009

Indien personen behorend tot een etnische minderheidsgroep **hier zijn komen wonen en ze een ernstige misdaad begaan zouden ze volgens 72% van de Belgen moeten worden uitgewezen**. Deze mening wordt gedeeld door 92% van de populisten, 82% van de liberalen, 78% van de plattelandsbewoners, 77% van de Vlamingen en lageropgeleiden en ten slotte door 76% van de 55-plussers. Slechts 14% van de Belgische bevolking heeft hierover een andere mening.

Meer dan de helft van de Belgen (54%) is van mening dat de mensen die tot een etnische minderheidsgroep behoren en hier wonen zouden moeten uitgewezen worden indien ze eender welk misdaad begaan. Minder dan een kwart van de bevolking (24%) heeft een andere mening. De categorieën die in dit geval een uitwijzing het sterkst verdedigen zijn de populisten (78%), de lageropgeleiden (62%), de plattelandbewoners (61%), de 55-plussers (59%), de mensen van middelbare leeftijd en de Vlamingen (58% ieder).

Eén Belg op vijf vindt dat iedereen die tot een etnische minderheidsgroep behoort en hun kinderen, zelfs indien die in België zijn geboren, zouden moeten gerepatriëerd worden. 39% populisten, 26% Walen, 25% atheïsten, 24% lageropgeleiden en 23% socialisten delen deze mening. Een kleine meerderheid van de Belgen (56%) staat niet achter een dergelijk extreem standpunt. Een percentage dat significant hoger ligt dan het nationaal gemiddelde wordt vastgesteld bij de Groenen (79%), de hogeropgeleiden (65%), de liberalen (64%), jongeren (63%), bedienden (62%), christendemocraten (60%) en Vlamingen (59%).

6. Racisme

In de vragenlijst zitten een aantal vragen vervat over racisme alsook over de gevolgen ervan.

6.1. Het vergoelijken van racistische reacties

In de volgende vraag, waar de respondent kan kiezen tussen verschillende opinies, wordt de mening blootgelegd over racistische reacties. Deze vraag laat toe om na te gaan of de persoon racistische attitudes wil vergoelijken. Alvorens de vraag voor te leggen werd de respondent uitgelegd wat onder 'racistische reacties' kan begrepen worden: het gaat om reacties die blijken geven van de gedachte dat iemand over inferieure of ongelijke bekwaamheden beschikt omwille van zijn/haar fysieke of culturele eigenschappen.

Een racistische reactie is een reactie die blijkt geeft van de gedachte dat iemand over inferieure of ongelijke bekwaamheden beschikt omwille van zijn/haar fysieke of culturele eigenschap.

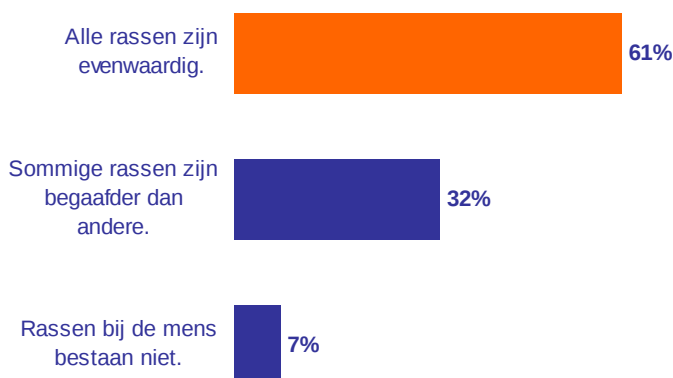
N=1392; jan. 2009

Maar liefst 6 op 10 Belgen vergoelijkt racistische attitudes; zij vinden dat bepaald gedrag soms racistische reacties kan rechtvaardigen. Dit geldt significant in sterkere mate voor 35 tot 54 jarigen (63%), lageropgeleiden (64%), arbeiders (69%), Walen (67%), populistten (78%), zij die nooit contact hebben met etnische minderheidsgroepen (63%) en personen die reeds een negatieve ervaring hebben beleefd met één van de vier minderheidsgroepen (72%). **4 op 10 Belgen daarentegen vindt dat niets racistische reacties rechtvaardigt.** Jongeren (46%), niet-Belgen (54%), zelfstandigen (51%), Brusselaars (54%), Vlamingen (44%), Groenen (55%) en personen die soms of vaak contact hebben (55%).

6.2. De gegrondheid van de idee van menselijke rassen

We lieten de respondent de keuze tussen verschillende opinies waarbij de mening wordt blootgelegd over de gegrondheid van de idee van menselijke rassen. Deze vraag laat toe om na te gaan in welke mate Belgen achter de idee staan van rassen die superieur zijn aan andere.

Een racistische reactie is een reactie die blijkt geeft van de gedachte dat iemand over inferieure of ongelijke bekwaamheden beschikt omwille van zijn/haar fysieke of culturele eigenschap

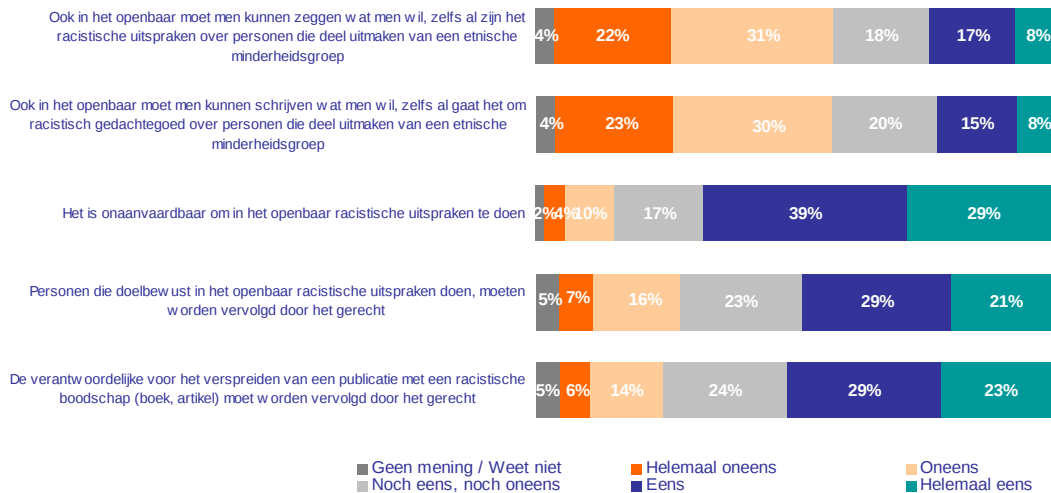
N=1392; jan. 2009

6 op 10 Belgen vindt dat alle rassen evenwaardig zijn. **Maar liefst 1 op 3 Belgen is echter van mening dat sommige rassen begaafder zijn**, en vinden dus impliciet dat andere rassen over inferieure bekwaamheden beschikken. 7% ten slotte staat niet achter de idee van menselijke rassen, zij ontkennen het bestaan van rassen. We merken vaker op significante wijze een racistische attitude vast bij mannen (37%), arbeiders (41%), Vlamingen (35%), populistten (57%), mensen die nooit contact hebben met etnische minderheden (36%) en reeds een negatieve ervaring hebben beleefd (41%).

6.3. Repressie van racisme

Een ander thema dat we hier wensen aan te snijden is de gerechtelijke repressie van racistische en discriminerende handelingen en verbale uitingen, met in begrip van de verspreiding van teksten (Q. 47 & Q. 53). De antwoorden zijn afhankelijk van het gewicht dat met toekent aan dergelijke daden (Q. 48): beschouwt men zulke daden als ernstig of als onschuldig? Moeten ze gevolgd worden door een meer of mindere strenge veroordeling? Deze vragen peilen naar de mening die de persoon heeft over racisme en de gevolgen hiervan.

Kunt u me voor elke stelling zeggen of u het er helemaal eens, eens, noch eens, noch oneens, helemaal oneens bent?

N = 1392, jan. 2009

Eén Belg op vier vindt dat men het recht heeft om in het publiek zijn mening te uiten, zelfs al zijn het racistische uitspraken over personen die tot een etnische minderheidsgroep behoren. Dit aantal wordt nóg groter bij de populisten (35%), de atheïsten (31%), inwoners van de vijf grote stedelijke centra (30%) en mannen (29%). 53% van de Belgen zijn met deze stelling echter niet akkoord, waaronder 57% vrouwen, stedelingen en christendemocraten.

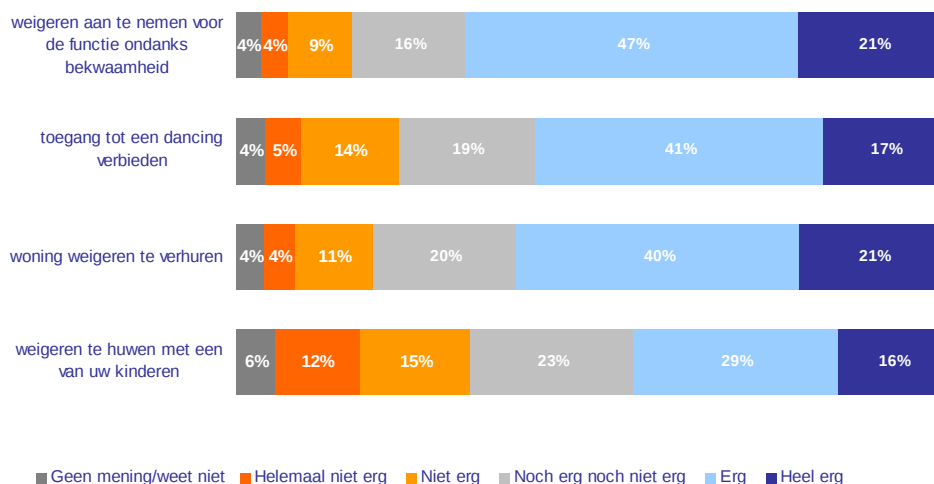
We stellen min of meer dezelfde percentages vast voor wat men denkt te mogen schrijven en publiceren ook al gaat het over racistisch gedachtegoed. 23% van de Belgische bevolking stemt hiermee in, 53% is tegen. In deze laatste categorie tekenen zich de meest significante verschillen af bij de liberalen (59%), de plattelandbewoners (58%) en christendemocraten (57%).

68% van de Belgen vindt het onaanvaardbaar om racistische uitlatingen te doen in het openbaar. 72% van de Walen en van de mensen die op het platteland wonen, alsook 71% van de vrouwen delen deze mening. Aan de andere kant meent 14% van de bevolking dat dit wel aanvaardbaar is. Het gaat hier om 32% van de populisten, 18% van de atheïsten en inwoners van grote stedelijke centra en 15% van de mannen.

De personen die zich schuldig maken aan racistische uitspraken in het openbaar moeten gerechtelijk worden vervolgd, aldus 50% van de Belgische bevolking en 64% van de inwoners van Brussel. 23% van de Belgen gaan hier niet mee akkoord, waaronder 44% populist en 30% atheïsten.

Ten slotte is er een kleine meerderheid van de Belgen (52%) die vindt dat zij die verantwoordelijk zijn voor de verspreiding van publicaties met een racistisch karakter (boeken, artikels) dienen te worden vervolgd door het gerecht. De hoogste scores vindt men bij de Walen (62%), bij de liberalen (59%), bij de plattelandbewoners (56%) en bij jongeren (56%). Omgekeerd vindt 19% van de Belgen, 42% populisten, 23% atheïsten en 22% Vlamingen, dat die verantwoordelijken niet mogen vervolgd worden.

Kunt u me zeggen of volgende zaken volgens u heel erg, erg, noch erg, noch niet erg, niet erg of helemaal niet erg zijn?

N=1392, jan. 2009

[Q48] Bijna 7 Belgen op 10 (68%) vinden het erg dat een bedrijf een voor een bepaalde functie gekwalificeerde persoon als werknemer weigert omdat hij tot een etnische minderheidsgroep behoort. Dit percentage loopt nog op voor de Groenen (88%), de hogeropgeleiden (79%), de liberalen (75%), de jongeren en de bedienden (73% ieder). Een kwart van de populisten echter (tegen een nationaal gemiddelde van de 13%), 19% van de arbeiders, 17% van de socialisten en 16% van de atheïsten en van de lageropgeleiden vindt dit niet erg.

Eén Belg op vijf verklaart het niet erg te vinden dat iemand die tot een etnische minderheidsgroep behoort op basis daarvan de toegang wordt ontzegd tot een dancing. Populisten (41%), arbeiders (26%), socialisten (24%) en lageropgeleiden (22%) zijn categorieën die deze mening delen. Dit wordt wél als ernstig bevonden door 79% van de Groenen, door 69% van de Brusselaars, 67% van de hogeropgeleiden, 63% van de bedienden en 61% van de vrouwen, tegenover een nationaal gemiddelde van 58%.

De Groenen (73%), de hogeropgeleiden en de jongeren (69%) vinden het vaker ernstig dan het gemiddelde in België (61%) dat men een persoon die tot een etnische minderheidsgroep behoort de huur van een woning zou weigeren. 15% van de Belgen, (39% populisten), zijn hierover een andere mening toegedaan.

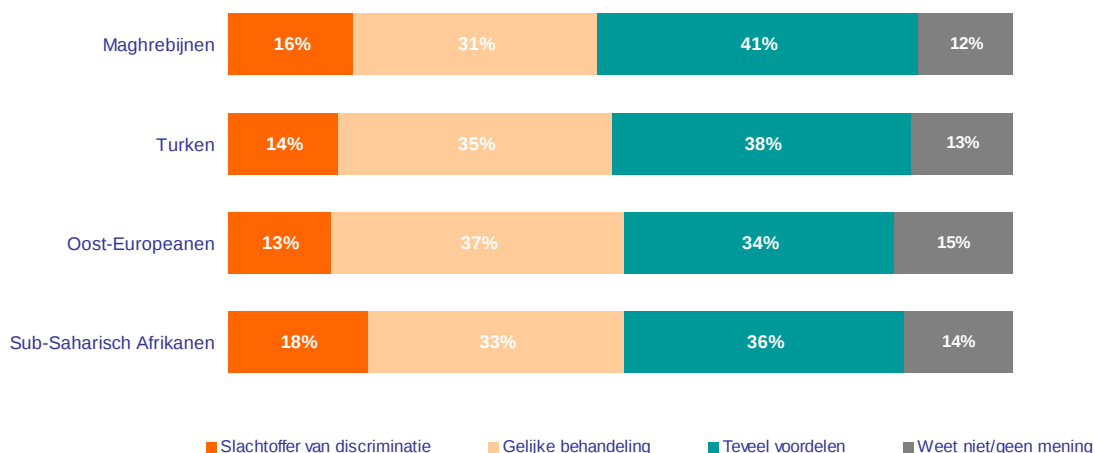
De Belgen zijn minder verdeeld voor wat betreft het verbod op het huwelijk van een van hun kinderen met iemand die afkomstig is uit een etnische minderheidsgroep: minder dan één Belg op twee (44%) vindt dat dit ernstig is, terwijl 27% Belgen het niet erg vindt. Populisten (50%), 55-plussers (32%), socialisten en lageropgeleiden (31%) vinden het vaker niet erg dat een ouder niet akkoord gaat met het huwelijk van zoon of dochter met iemand van een etnische minderheidsgroep.

6.4. Potentiële slachtoffers van discriminatie ?

Deze vraag over de slachtoffers van discriminatie geeft een idee over de groepen die beschreven worden als zijnde een "potentieel slachtoffer van racisme" door de samenleving.

Ongeveer één op drie Belgen vindt dat etnische minderheden een gelijke behandeling krijgen. **Een aanzienlijk percentage van de Belgen meent echter dat Maghrebijnen (41%), Turken (38%), Sub-Saharische Afrikanen (36%) en Oost-Europeanen (34%) te veel voordelen krijgen.** Dezelfde categorieën van Belgen delen deze mening over die vier etnische minderheidsgroepen: de populistten, de plattelandbewoners, personen van middelbare leeftijd en de lageropgeleiden.

Kunt u me voor elk van de volgende groepen die in onze samenleving leven zeggen of ze volgens u teveel voordelen krijgen, een gelijke behandeling krijgen in vergelijking met andere Belgen, of slachtoffer zijn van discriminatie?

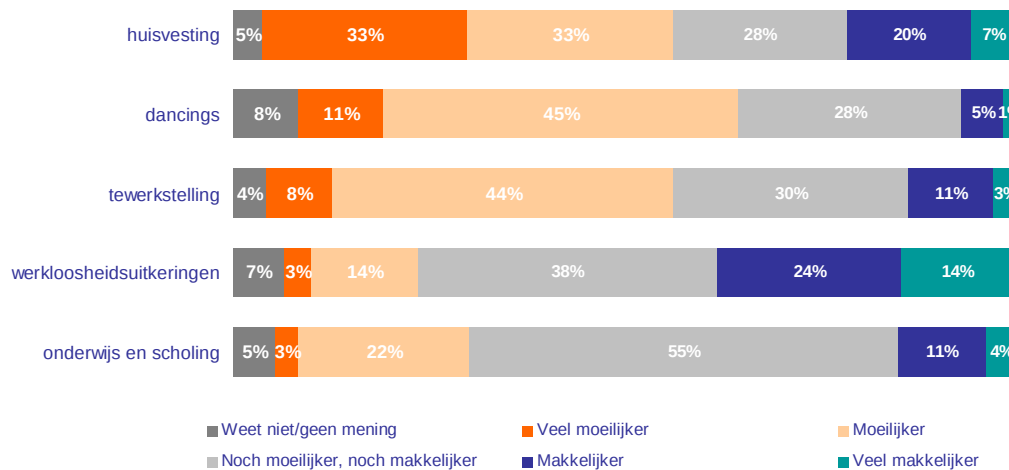

N=1392, jan. 2009

Daartegenover staat dat opvallend minder Belgen vinden dat Sub-Saharisch Afrikanen (18%), Maghrebijnen (16%), Turken (14%) en Oost-Europeanen (13%) het slachtoffer zijn van discriminatie. Jongeren, Brusselaars en hogeropgeleiden zijn significant meer van mening dat zij wel het slachtoffer zijn van discriminatie.

Meer dan vier Belgen op tien denken dat mensen die tot een etnische minderheidsgroep behoren meer moeilijkheden ondervinden om een geschikte woning te vinden. 27% onder hen, waarvan 52% populisten, 35% Walen, 34% socialisten, 32% minder dan 55-jarigen en 29% stedelingen, vinden echter dat dit niet het geval is.

Zou u zeggen dat in België personen die deel uitmaken van een etnische minderheidsgroep het veel moeilijker, moeilijker, noch moeilijker, noch makkelijker, makkelijker of veel makkelijker hebben dan mensen van Belgische afkomst m.b.t. ...?

N=1392, jan. 2009

Daarnaast staat dat **slechts 7% van de Belgische bevolking meent dat mensen die tot een etnische minderheidsgroep behoren geen moeilijkheden ondervinden wanneer ze toegang wensen te hebben tot een dancing.** 56% van de Belgen denkt dat zij wel moeilijkheden ondervinden. 71% Groenen, 64% plattelandbewoners en liberalen, 62% jongeren en Vlamingen en ten slotte 61% christendemocraten en hoger opgeleiden denken er ook zo over.

Volgens 52% van de Belgen hebben mensen van een etnische minderheidsgroep meer problemen dan Belgen om werk te vinden. Slechts 14% van de bevolking is van mening dat deze personen gemakkelijker een baan vinden dan Belgen. 22% Walen, 20% socialisten, 17% lageropgeleiden en 16% van de mensen van middelbare leeftijd gaan hiermee akkoord.

Meer dan het dubbel van de Belgen **(38%) beweert dat mensen van een etnische minderheidsgroep gemakkelijker werkloosheidsuitkeringen bekommen** dan de Belgen die het omgekeerde beweren (17%). De populisten (65%), mensen van het platteland (47%), Walen (44%), lageropgeleiden en mensen van middelbare leeftijd (ieder goed voor 43%) zijn het talrijkst om te denken dat personen die tot een etnische minderheidsgroep behoren makkelijker een werkloosheidsuitkering bekommen.

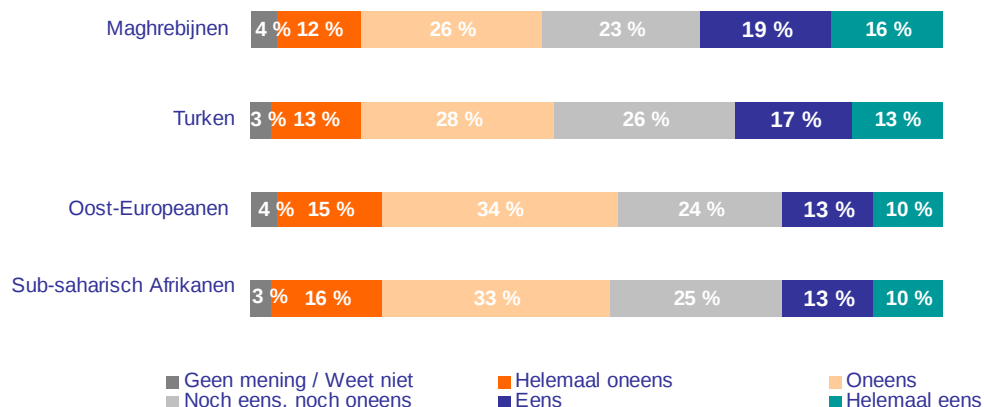
Ten slotte **meent een kwart van de Belgische bevolking dat etnische minderheden meer problemen ondervinden op de schoolbanken** tegenover 15% die het tegendeel beweren. Vlamingen en christendemocraten (30%) zijn significant meer van mening dat deze groep meer moeilijkheden ondervinden in het onderwijs.

7. Xenofobie

Xenofobie is de onevenredige angst voor het vreemde, voor migranten en etnische minderheden en de angst voor etno-culturele vermenging. Het gaat om de perceptie dat er een *zero-sum game* bestaat tussen de vreemdelingen en onszelf, waarin één van de twee altijd de verliezer is (gevoel van bedreiging).

In de vragenlijst zijn er meerdere items⁹ vervat die xenofobe attitudes en gedragingen blootleggen.

"... zijn een bedreiging van onze cultuur en gebruiken"

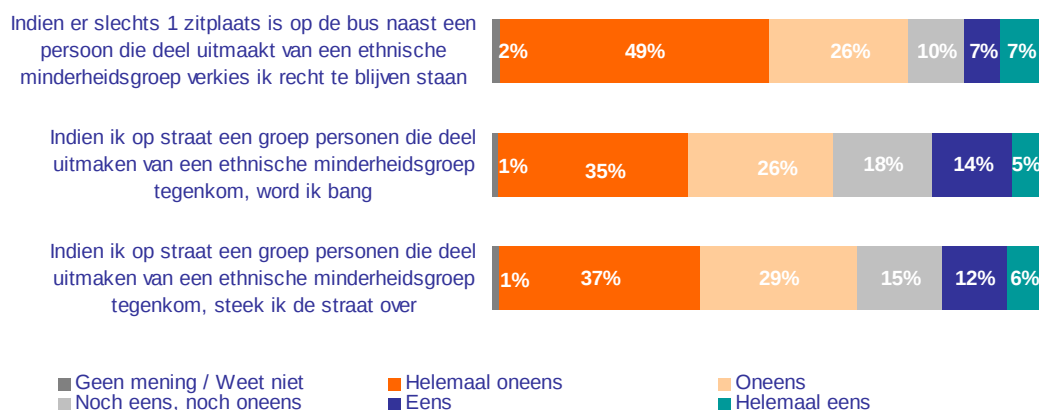
N=1392, jan. 2009

Belgen vinden in sterkere mate dat Maghrebijnen en Turken een bedreiging vormen voor onze cultuur en gebruiken (resp. 35% en 30%) in vergelijking met Oost-Europeanen en Afrikanen (23%). 55-plussers (41% vs. 35%), lageropgeleiden (41%) en populistten (66%) voelen op significant sterkere wijze dreiging van Maghrebijnen voor onze cultuur en gebruiken. Hetzelfde gaat op voor Turken. Wat betreft Oost-Europeanen noteren we dat Brusselaars (15% vs. 23%), Liberalen (17%), en hoger opgeleiden (16%) in mindere mate vinden dat deze een bedreiging vormen.

⁹ Deze worden ook besproken in het hoofdstuk 'ethnocentrisme', 'racisme'

Drie Belgen op vier aarzelen niet om op de bus op die ene vrije plaats te gaan zitten naast een persoon die behoort tot een etnische minderheidsgroep. De personen die hiermee het minst problemen hebben, zijn de Groenen (86%) en de hogeropgeleiden (81%). Toch zou 14% van de Belgen liever blijven rechtstaan in zo'n situatie. Dit gedrag wordt nog meer vastgesteld bij de populistten (30%) en de lageropgeleiden (17%).

Kunt u me voor elke stelling zeggen of u het er helemaal eens, eens, noch eens, noch oneens, helemaal oneens bent?

N=1392, jan. 2009

Bijna één Belg op vijf (19%) verklaart bang te worden bij het op straat naderen van een groep personen die tot een etnische minderheidsgroep behoort. Deze verhouding ligt hoger bij vrouwen (25%), lageropgeleiden (22%) en Vlamingen (21%). Aan de andere kant zijn de groepen die geen vrees ondervinden in zo'n situatie (61% gemiddeld) de mannen (69%), arbeiders (67%) en personen die een diploma hoger secundair onderwijs hebben (65%).

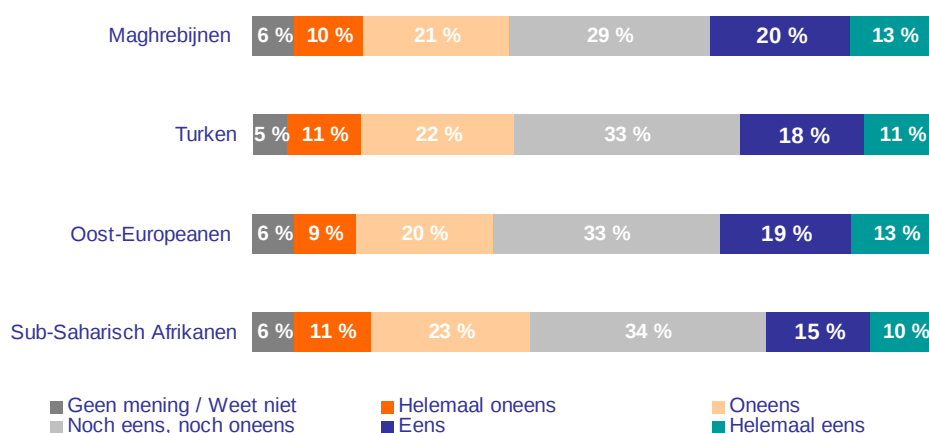
Terwijl twee op drie Belgen bevestigen niet van straatkant te veranderen bij het naderen van personen die tot een etnische minderheidsgroep horen, bevestigt 18% van de bevolking dit wél te doen. De vrouwelijke bevolking is de enige categorie die significant geneigd is om aan de andere kant van de straat te lopen (24%). Onder hen die de straat niet zouden oversteken behoren voornamelijk de Groenen (80%), mannen (74%) en de hogeropgeleiden (72%).

8. Etnocentrisme

8.1. Negatieve attitudes tegenover etnische minderheden

Theoretisch impliceert etnocentrisme twee verschillende attitudes: een positieve houding tegenover de in-group en een negatieve houding tegenover een out-group. In het meetinstrument - zoals voorgesteld werd in de haalbaarheidsstudie en in de meeste studies overigens – wordt enkel dit laatste onderzocht.

".... zijn over het algemeen niet te vertrouwen"

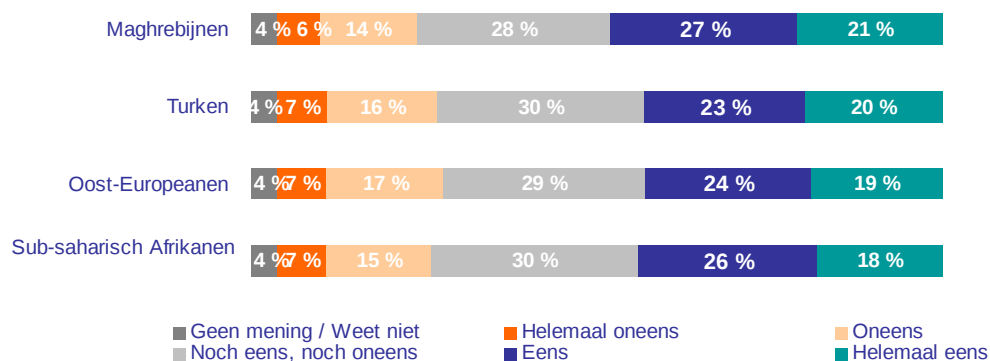

N=1392, jan. 2009

Algemeen zijn er evenveel Belgen die vinden dat Maghrebijnen, Turken, Oost-Europeanen en Sub-Saharisch Afrikanen te vertrouwen zijn als dat er zijn die vinden dat ze niet te vertrouwen zijn (circa 1 op 3). Van de onderzochte minderheidsgroepen is het vertrouwen het grootst in Sub-Saharisch Afrikanen (34%), gevolgd door Turken (33%), Maghrebijnen (31%) en Oost-Europeanen. Zij die het minst vertrouwen stellen in deze laatste zijn 55-plussers (35%), lageropgeleiden (35%) en populistten (58%). Het vertrouwen in Afrikanen is significant groter bij jongeren (42% vs. 34%), hogeropgeleiden (45%), Brusselaars (44%) en Groenen (55%).

Meer dan 4 op 10 Belgen vinden dat Maghrebijnen, Afrikanen, Oost-Europeanen en Turken in België komen profiteren van de sociale zekerheid (resp. 48%, 43%, 43%, 44%). Te midden van de onderzochte minderheden worden Maghrebijnen beschouwd als de grootste profiteurs. Zij die significant meer van deze mening zijn, zijn 55-plussers (55%), lageropgeleiden (55%), inactieven (51%), Vlamingen (52%), woonachtigen in landelijke gebieden (54%) en populistten (77%).

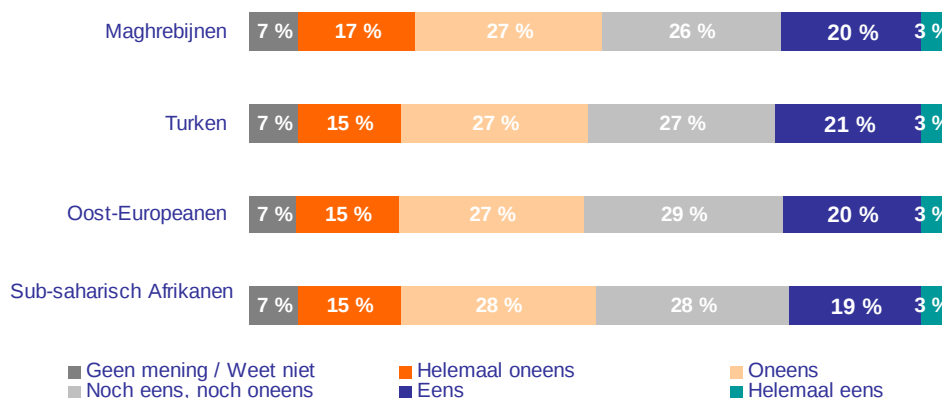
"... komen hier profiteren van onze sociale zekerheid"

N=1392, jan. 2009

De meerderheid van de Belgen vindt dat de onderzochte etnische minderheden niet bijdragen tot de welvaart van ons land (43%). We merken geen significante verschillen op tussen de etnische groepen onderling. Echter, 55-plussers (46%), woonachtigen in landelijke gebieden (49%), en populisten (78%) zijn significant meer van deze mening voor wat betreft Maghrebijnen. Voor de andere etnische minderheden merken we dezelfde tendens op. Circa één op vier is van mening dat etnische minderheden wel bijdragen tot de welvaart van ons land.

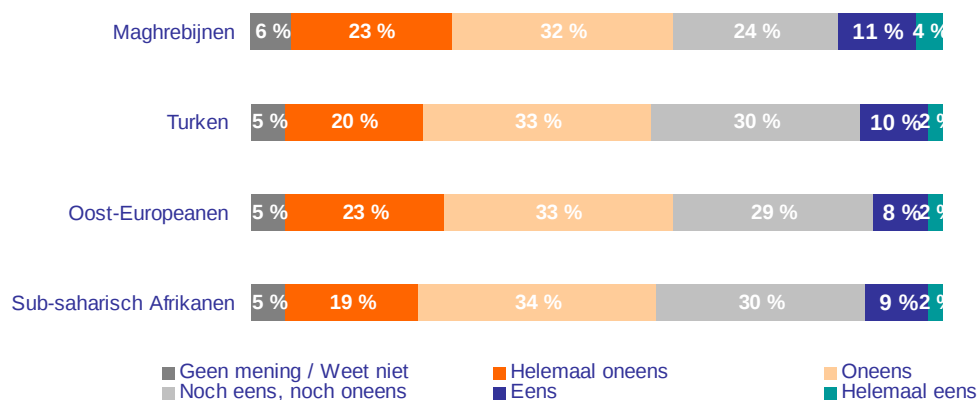
"... dragen bij tot de welvaart van ons land"

N=1392, jan. 2009

56% van de Belgen vindt dat België niet beter is geworden doordat Maghrebijnen en Oost-Europeanen hier zijn komen wonen; we noteren een licht lager percentage voor Turken en Afrikanen (resp. 53% en 54%). Tussen 10% en 15% vindt dat België echter beter geworden is om in te wonen. Het gaat hier voornamelijk om woonachtigen in één van de 5 grote centra (22% vs. 15% voor Maghrebijnen; 18% vs. 12% voor Turken; 13% vs. 10% voor Oost-Europeanen; 17% vs. 11% voor Sub-Saharische Afrikanen).

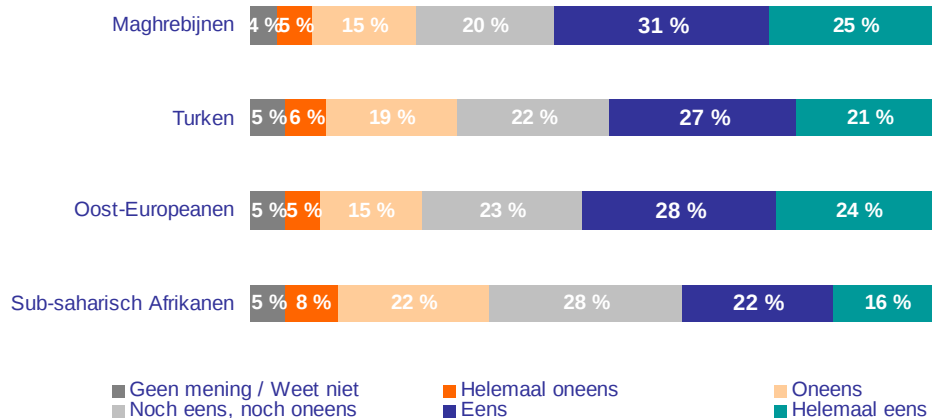
"België is door ... die hier zijn komen wonen, beter geworden om in te wonen"

N=1392, jan. 2009

Maghrebijnen worden in sterkere mate verantwoordelijk gesteld voor de toename van de criminaliteitsproblemen (56%), gevolgd door Oost-Europeanen (52%), Turken (48%) en Sub-Saharisch Afrikanen (38%). De criminaliteitsproblemen zijn in sterkere mate volgens 55-plussers (60% vs. 56%), mannen (59%), Vlamingen (61%), populisten (83%) en lageropgeleiden (61%) erger geworden door Maghrebijnen die hier zijn komen wonen. 55-plussers (52% vs. 48%), lageropgeleiden (56%), Vlamingen (56%); populisten (74%) en christendemocraten (53%) stellen op significant sterkere mate Turken verantwoordelijk. Oost-Europeanen: 55-plussers (57% vs. 52%); Vlamingen (60%); populisten (74%). Voor Sub-Saharisch Afrikanen gaat het in dezelfde richting: 55-plussers (43% vs. 38%), inactieven (40%), Vlamingen (44%), populisten (66%) en christendemocraten (41%).

"De criminaliteitsproblemen in België zijn erger geworden door ... die hier zijn komen wonen"

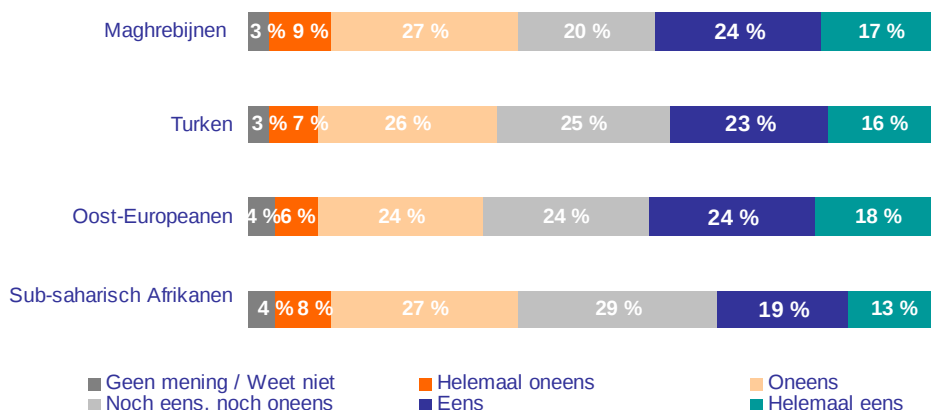

N=1392, jan. 2009

8.1.1. Attitudes ten opzichte van etnische minderheden op de arbeidsmarkt

Over het algemeen vindt 40% van de Belgen het slecht voor de Belgische arbeidsmarkt dat Maghrebijnen, Turken en Oost-Europeanen hier komen wonen. Deze negatieve attitude is minder sterk ten aanzien van Sub-Saharische Afrikanen: 'slechts' één op drie vindt hun aanwezigheid slecht voor de Belgische arbeidsmarkt. De negatieve houding t.a.v. de eerste drie genoemde etnische minderheidsgroepen wordt significant meer vastgesteld bij populisten en lageropgeleiden. Een even groot aandeel echter (40%) ontkent dat de aanwezigheid van etnische minderheden slecht is voor de Belgische arbeidsmarkt.

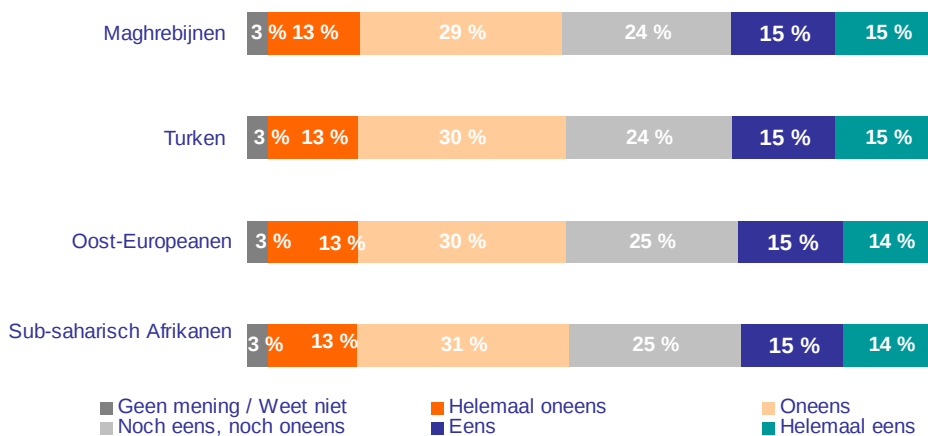
"Over het algemeen is het slecht voor de Belgische arbeidsmarkt dat ... hier komen wonen"

N=1392, jan. 2009

In dezelfde lijn is ook 30% van de Belgen van mening dat België noch Maghrebijnen, Turken, Oost-Europeanen of Afrikanen zou moeten toelaten om hier te komen werken. Circa één op vier Belgen gaat hier niet mee akkoord; zij die significant meer vinden dat België Oost-Europeanen wel zou moeten toelaten om hier te komen werken zijn 18 tot 34-jarigen (51% vs. 43%), hogeropgeleiden (54%), bedienden (49%), Brusselaars (59%), Groenen (67%) en Liberalen (51%). Personen die significant meer vinden dat Afrikanen niet zouden moeten toegelaten worden om hier te komen werken zijn 55-plussers (32%), lageropgeleiden (36%), arbeiders (37%), Walen (32%), landelijke gebieden (33%) en populisten (53%).

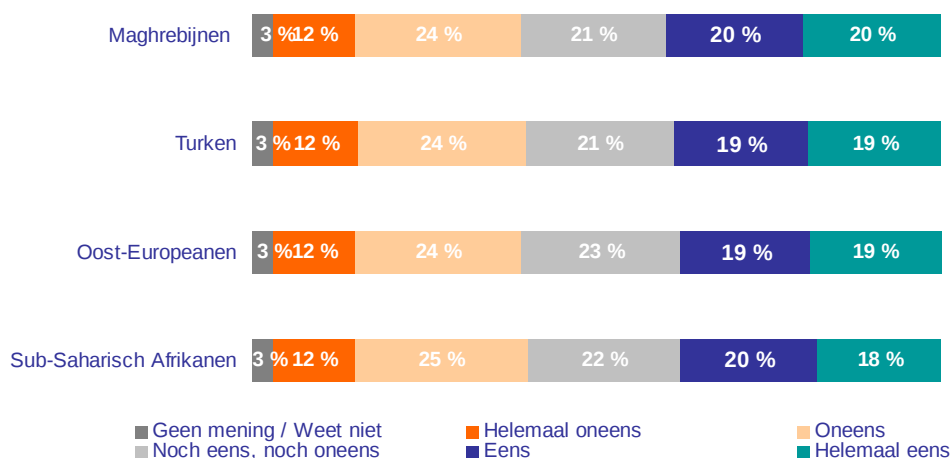
"België zou niet moeten toelaten aan ... om hier te komen werken"

N=1392, jan. 2009

De meningen zijn verdeeld over het al dan niet **terugsturen van etnische minderheden naar hun eigen land wanneer het aantal arbeidsplaatsen in ons land vermindert**: circa 40% is van mening dat zij in dat geval teruggestuurd moeten worden daar waar circa 35% vindt dat zij niet moeten teruggestuurd worden. De verschillen tussen de etnische minderheden onderling zijn verwaarloosbaar. Zij die significant meer van deze mening zijn, zijn 55-plussers (44% vs. 40%), lageropgeleiden (48%), arbeiders (45%), woonachtigen in landelijk gebied (46%) en populisten (72%).

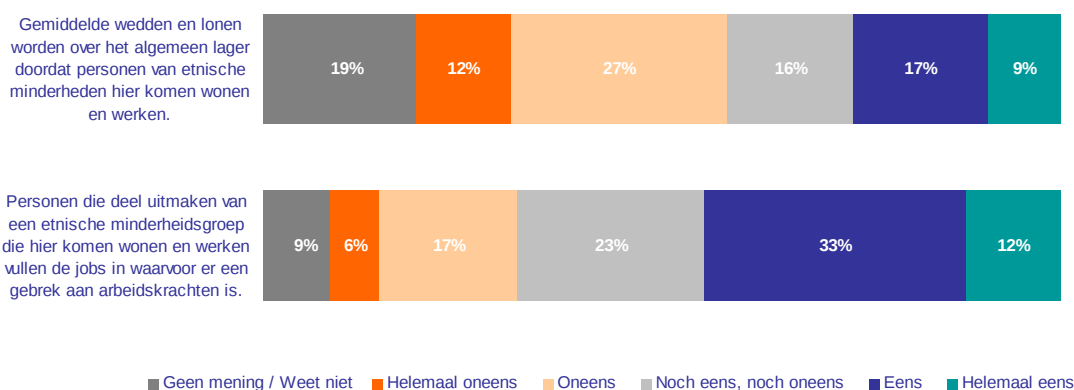
"Als het aantal arbeidsplaatsen vermindert moet men de ... naar hun eigen land terugsturen"

N=1392, jan. 2009

Een kwart van de Belgische bevolking beweert dat de gemiddelde lonen over het algemeen lager liggen doordat mensen die tot een etnische minderheidsgroep behoren in België komen wonen en werken. De populisten (50%), arbeiders (31%), socialisten (30%), de lageropgeleiden en mensen van middelbare leeftijd (29%) en ten slotte mannen (28%) sluiten zich significant meer bij deze bewering aan. 4 op 10 Belgen denken daar anders over.

Kunt u me zeggen in welke mate u het al dan niet eens bent met volgende stellingen?

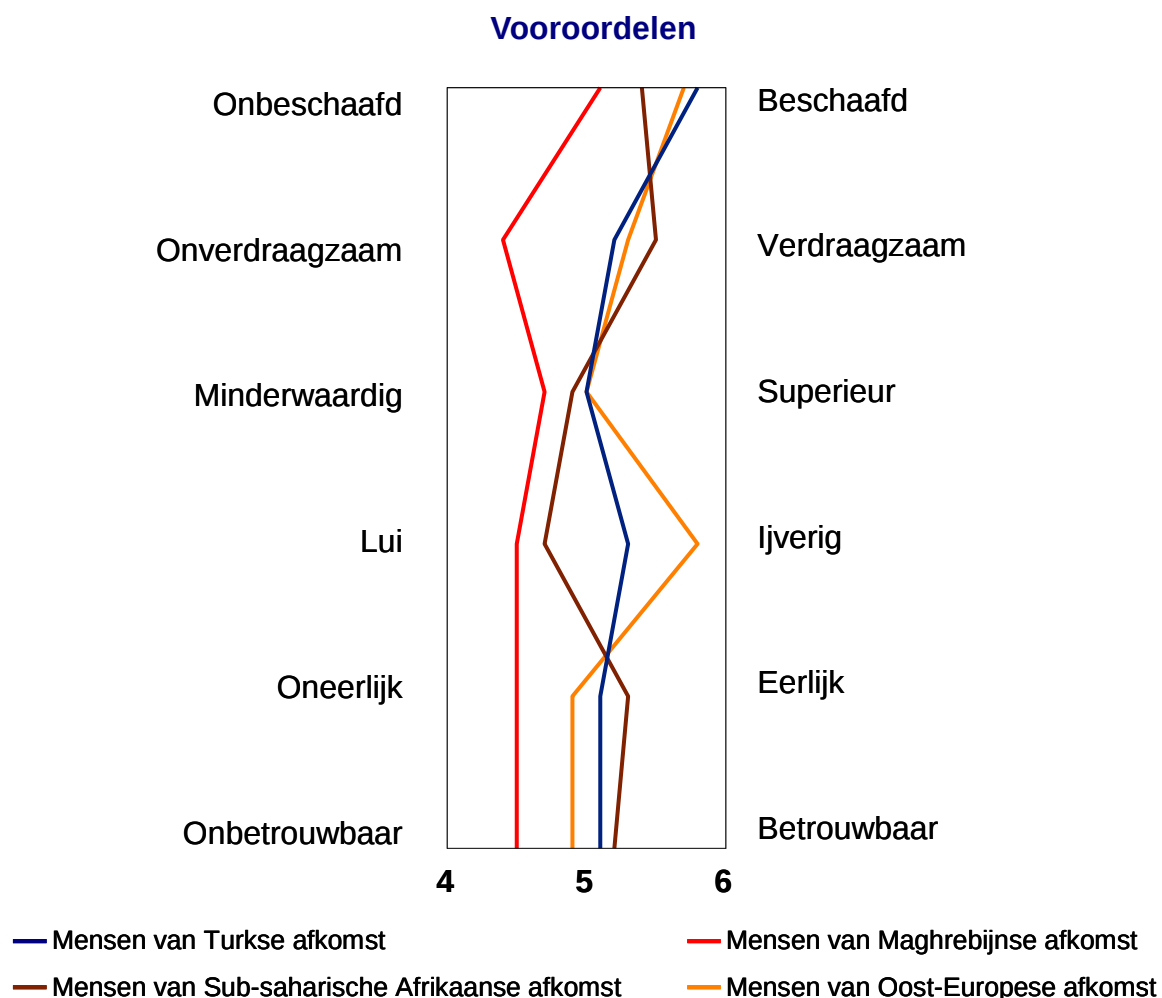
N=1392, jan. 2009

Volgens iets minder dan de helft van de Belgische bevolking (45%) oefenen mensen die tot een etnische minderheidsgroep behoren en die hier komen wonen en werken een knelpuntberoep uit. 24% van de Belgen (voor populist en socialist is dit resp. 32% en 27%) denken het tegengestelde.

8.2. Vooroordelen ten opzichte van etnische minderheden

De negatieve attitudes tegenover etnische minderheden beogen de etnische minderheden, welke worden gepercipieerd met eigenschappen en gebruiken die niet wenselijk zijn (men stelt ze impliciet tegenover de meerderheidsgroep die zulke eigenschappen/gebruiken niet zou hebben).

Aan de hand van een semantische differentiaal werd aan de respondent gevraagd om bepaalde eigenschappen al dan niet toe te schrijven aan Turken, Maghrebijnen, Sub-Saharisch Afrikanen en Oost-Europeanen. Deze vragen hebben het voordeel dat er rechtstreeks uit blijkt welke stereotypen en welke vooroordelen aan deze groepen toegeschreven worden.

Uit bovenstaande figuur blijkt dat de eigenschappen die Belgen toeschrijven aan Turken, Maghrebijnen, Sub-Saharisch Afrikanen en Oost-Europeanen weinig verschillen hoewel Maghrebijnen op consequente wijze als onbeschaafder, onverdraagzamer, minderwaardiger, luier, oneerlijker en onbetrouwbaarder worden beschouwd in vergelijking met de anderen.

De eigenschappen waarop de etnische minderheden het beste scoren zijn beschaafdheid (Turken: 5.8; Oost-Europeanen: 5.7; Afrikanen: 5.4; Maghrebijnen: 5.1) en ijverigheid; hoewel deze eigenschap in mindere mate wordt toegeschreven aan Sub-Saharisch Afrikanen (4.7) en Maghrebijnen (4.5). Oost-Europeanen worden dan weer als het ijverigst aanzien (5.8).

We stellen vast dat Belgen geen van de etnische minderheidsgroepen eigenschappen toeschrijft die zeer positief zijn. De gemiddelde scores liggen rond een score van 5.0 hetgeen duidt op een weinig uitgesproken mening: de etnische minderheden worden beschouwd als noch beschaafd, noch onbeschaafd, noch verdraagzaam, noch onverdraagzaam, etc.

Turken worden significant luier geacht door arbeiders (5.0 vs. 5.3), Vlamingen (5.0), populisten (3.9) en lageropgeleiden (5.0). Ook Maghrebijnen worden luier geacht door arbeiders (4.5 vs. 4.3), Vlamingen (4.3), populisten (2.8 vs. 4.5). Sub-Saharisch Afrikanen worden als luier bestempeld door 55-plussers (4.5 vs 4.7), lageropgeleiden (4.5) en populisten (3.2). Samen met Vlamingen (5.3 vs. 5.8), populisten (4.5) en christendemocraten (5.6) worden Oost-Europeanen als significant minder ijverig aanzien. Voor de andere eigenschappen merken we dezelfde tendens op.

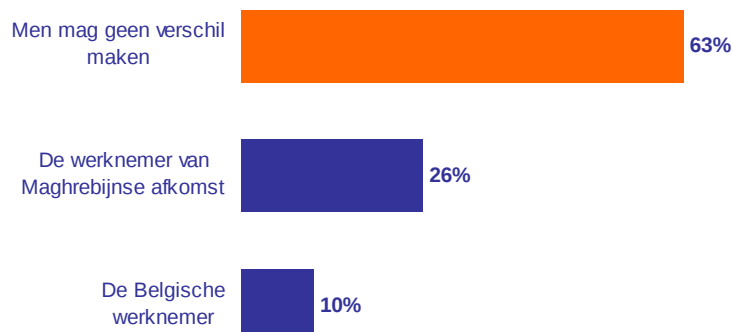
8.3. Het privilegiëren van de in-group

In de enquête werd op meerdere manieren aandacht besteed aan het meten van “etnocentrisme”. Zo moest de respondent ook bepalen of in een gegeven situatie twee personen, die in ieder opzicht behalve hun afkomst identiek zijn, al dan niet gelijk moeten worden behandeld. Het enige wat dus de voorkeur voor verschillende behandeling kan veroorzaken, zijn de vooroordelen die men heeft op basis van de afkomst van de betrokken personen. Als de keuze negatief uitvalt voor de persoon die niet tot dezelfde groep behoort als deze van de respondent, is dit een indicator voor etnocentrisme.

Meer dan zes Belgen op tien (63%) zijn van mening dat men geen enkel onderscheid mag maken tussen twee werknemers die exact dezelfde kenmerken bezitten behalve hun afkomst.

Toch is slechts 10% van de bevolking van oordeel dat de Belgische werknemer moet ontslagen worden terwijl 26% van de bevolking meent dat het de allochtone werknemer moet zijn. Populisten (51%), plattelandsbewoners (32%), 30% Vlamingen (30%), 30% lageropgeleiden (30%) en inactieven (29%) delen significant meer deze mening.

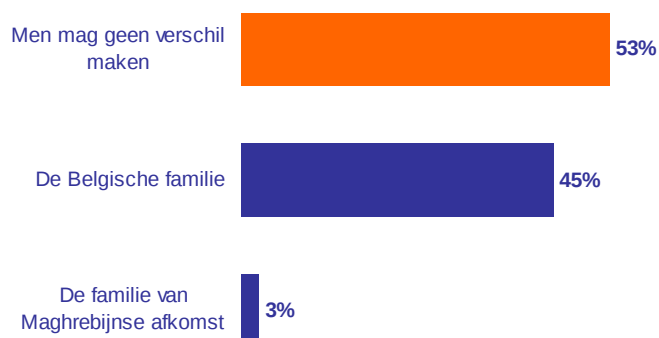
Stel u voor dat er twee werknemers zijn. Op alle punten zijn deze werknemers gelijk, behalve hun afkomst: de ene is van Belgische afkomst, de andere maakt deel uit van een etnische minderheidsgroep. Als een van hen ontslagen moet worden omdat het slecht gaat met het bedrijf, wie zou dat dan volgens u moeten zijn?

N=1392; jan. 2009

Hoewel **53% Belgen van mening is dat er geen onderscheid mag worden gemaakt tussen het toekennen van een sociale woning**, vindt een luttel 3% dat de eerst vrijgekomen sociale woning moet toekomen aan een gezin uit een etnische minderheidsgroep terwijl 45% van de bevolking vindt dat een Belg de woning zou moeten krijgen. Deze mening wordt gedeeld door 72% populisten, 50% lageropgeleiden, 49% Vlamingen, 48% mensen van middelbare leeftijd en 47% inactieven.

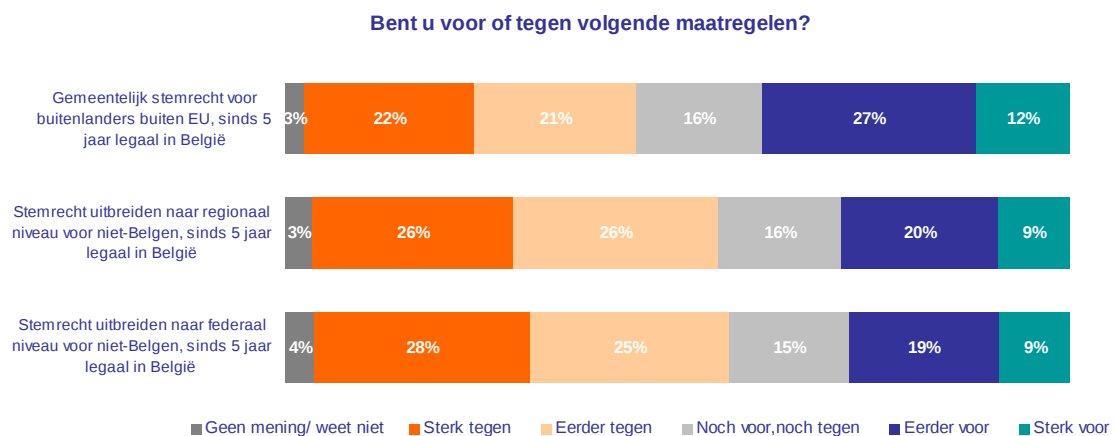
Stel nu dat er een gebrek is aan sociale woningen en twee gezinnen wachten op een woning. Deze gezinnen zijn op alle punten gelijk, behalve hun afkomst: het ene maakt deel uit van een etnische minderheidsgroep, het andere is van Belgische afkomst. Welke gezin zou volgens u in de eerste woning mogen trekken die vrijkomt?

N=1392; jan. 2009

9. Uitsluitingattitudes volgens het principe van de “primordiale autochtonie”

Een attitude van “primordiale autochtonie”¹⁰ vertaalt zich in het idee dat een groep de overheersing zou moeten hebben over een gegeven territorium ten gevolge van de verwantschap met ouders en voorouders die als “eersten” dit territorium bewoond hebben. Dit principe uit zich vaak in de uitsluiting van nieuwkomers. Onder uitsluitingattitudes volgens het principe van primordiale autochtonie, verstaan we attitudes van weigering van erkenning (door de meerderheidsgroep) die zich uiten in **het weigeren van** (of in het in vraag stellen van de legitimiteit van) **de toegang tot rechten voor immigranten en etnische minderheden** op dezelfde basis als deze toegepast worden voor de meerderheidsgroep.

N=1392, jan. 2009

iets meer Belgen zijn tegen (43% t.o.v. 39% die voor zijn) het feit dat vreemdelingen die niet uit de Europese Unie komen en die sedert 5 jaar wettelijk in het land verblijven het recht krijgen om te stemmen voor de gemeenteraadsverkiezingen. Zij die zich hier het meest tegen verzetten zijn de populisten (75%), de lageropgeleiden (48%) en de stedelijke bevolking (46%). Zij die significant meer voor dit stemrecht zijn, zijn de Groenen (64%), de Brusselaars (53%), de hogeropgeleiden (46%) en jongeren (45%).

Circa drie Belgen op tien (29%) zijn voor een uitbreiding van het stemrecht bij regionale verkiezingen ten gunste van personen die niet de Belgische nationaliteit bezitten maar die al 5 jaar wettelijk op het Belgisch grondgebied wonen. 52% van de bevolking is daar tegen. Deze tegenkanting is het meest merkbaar bij de populisten met 79%, bij de 55-plussers met 56% en bij 54% van de Vlamingen.

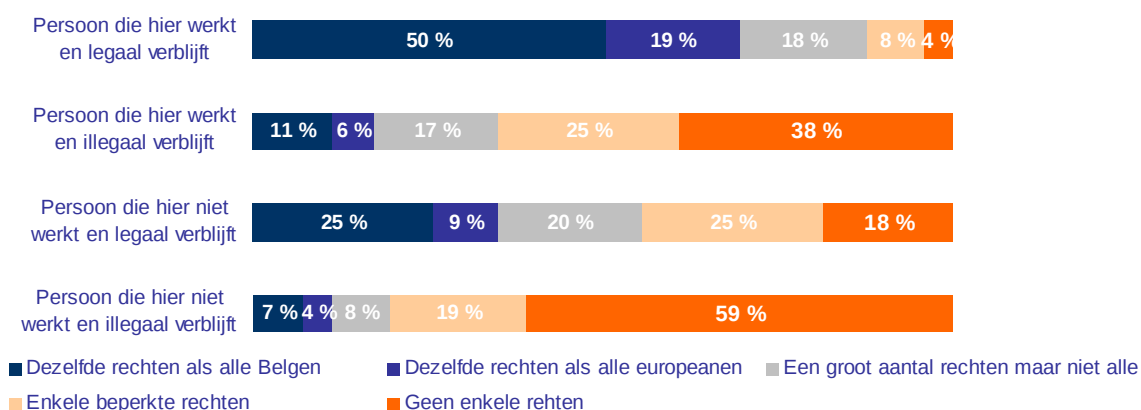
¹⁰ Haalbaarheidsstudie 'Naar een tolerantiebarometer voor België'

28% van de Belgen zeggen dat ze er wel voor te vinden zijn dat vreemdelingen die geen Belgische nationaliteit hebben maar al wel sinds 5 jaar op het Belgisch grondgebied wonen, mogen stemmen tijdens de federale verkiezingen. 53% van hen zijn er tegen; populist (78%), 55-plussers (58%) en lageropgeleiden (56%) zijn significant meer gekant tegen deze uitbreiding van het stemrecht.

10. Verzet tegen burgerrechten

In de vragenlijst werd gepeild naar welke rechten de respondent wenst toe te wijzen aan al dan niet legale (werkende of werkloze) immigranten aanwezig in de ontvangende maatschappij.

Welke rechten zou u geven aan een persoon die deel uitmaakt van een ethnische minderheidsgroep die in België leeft, afhankelijk van de situatie, die ik meteen ga voorlezen, waarin deze zich bevindt?

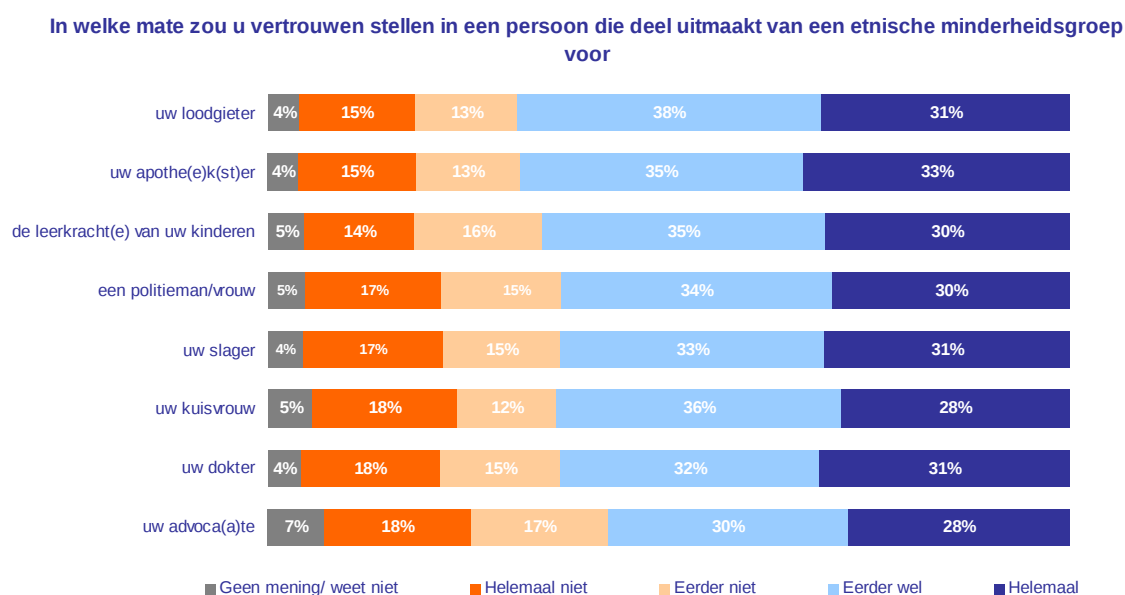
N=1392, jan. 2009

Uit deze grafiek blijkt dat **1 op 2 Belgen niet dezelfde rechten zou geven aan personen die deel uitmaken van een ethnische minderheidsgroep ondanks het feit dat zij hier legaal verblijven en werken**. Het feit dat een immigrant hier illegaal verblijft, speelt bij Belgen een grotere rol in het verzet tegen burgerrechten dan het feit dat deze persoon niet werkt: daar waar 25% van de Belgen dezelfde rechten als alle Belgen zou toekennen aan een persoon die hier niet werkt en legaal verblijft, zou slechts 11% deze burgerrechten geven aan personen die hier werken maar illegaal verblijven.

Het verzet tegen burgerrechten is significant minder groot bij 18 tot 34-jarigen (55% kent dezelfde rechten aan persoon die hier werkt en legaal verblijft vs. 50%), zelfstandigen (60%), Walen (55%) en personen met ouders van vreemde afkomst (63%).

11. Wantrouwen op de arbeidsmarkt en in de politiek

De beroepsactiviteit uitgeoefend door een persoon behorend tot een etnische minderheidsgroep waar de Belgen het meest vertrouwen zouden in hebben is die van loodgieter: 69% van de Belgen zouden vertrouwen hebben in een loodgieter die deel uitmaakt van een etnische minderheidsgroep. 27% Belgen zouden er geen vertrouwen in hebben. Het beroep van apotheker volgt zeer dichtbij (69% vertrouwen en 28% wantrouwen). Dan komen de leerkrachten (66% - 30%), schoonmaaksters (64% - 31%), artsen (64% - 32%) en politieagenten (63% - 32%). Het beroep van advocaat wordt door Belgen het minst vertrouwd indien het door een lid van een etnische minderheidsgroep wordt uitgeoefend: 58% van de bevolking vertrouwen erin, 35% niet.

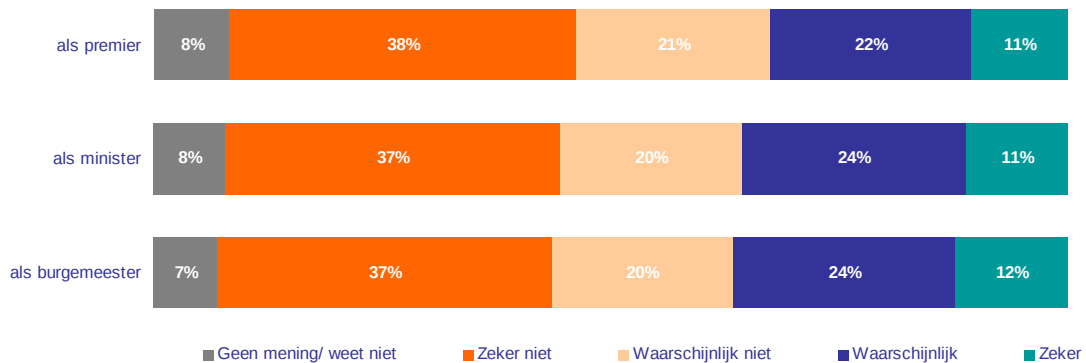

N=1392, jan. 2009

Over het algemeen zijn de populisten, arbeiders, 55-plussers en lageropgeleiden de categorieën die het minst vertrouwen hebben in beroepsfuncties uitgeoefend door personen die deel uitmaken van een etnische minderheidsgroep. Omgekeerd hebben jongeren, Groenen, Brusselaars en hogeropgeleiden het meest vertrouwen.

Een derde van de bevolking zou een Belg die behoort tot een etnische minderheidsgroep als premier kiezen. 59% van de bevolking zou niet voor deze persoon stemmen. De hoogste scores in deze groep vinden we bij de populisten (80%), de lageropgeleiden (67%), de Vlamingen, de 55-plussers (66% ieder), de christendemocraten (64%) en de inactieven (63%).

Zou u stemmen voor een Belg die deel uitmaakt van een etnische minderheidsgroep...?

N=1392, jan. 2009

57% van de bevolking zou niet stemmen voor een Belg uit een etnische minderheidsgroep voor een ministerpost. 35% dan weer wel. De Belgen die het gemakkelijkst iemand uit een etnische minderheidsgroep tot minister zouden stemmen, zijn de Groenen (65%), de Brusselaars (50%), de jongeren (45%), de Walen en de hogeropgeleiden (43% ieder).

Ten slotte zou 37% van de Belgen een Belg uit een etnische minderheidsgroep tot burgemeester stemmen, maar 56% zou dat niet doen. Bij deze laatste vinden we een significant hoog aantal populisten (82%), lageropgeleiden (63%), Vlamingen, mensen van boven de 55 jaar (62% ieder) en christendemocraten (60%).

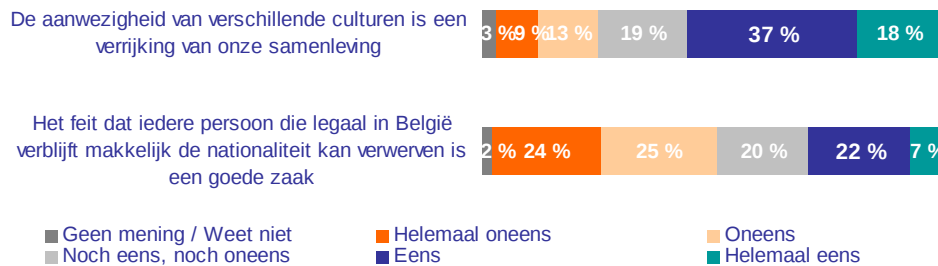
12. Etno-culturele diversiteit

De verschillende mogelijke attitudes ten opzichte van etno-culturele diversiteit kan op een continuüm geplaatst worden met aan de ene kant een assimilerende attitude en aan de andere kant een multiculturele attitude.

Een *assimilerende attitude* vertaalt zich in de idee dat de uiting van de cultuur van de minderheid op termijn verdwijnt ten voordele van de cultuur van de meerderheid. De openbare uiting van een etno-culturele identiteit wordt beschouwd als niet wenselijk. Deze attitude verwerpt de idee van verscheidenheid ten voordele van de notie van universaliteit. Een *multiculturele attitude* ondersteunt de idee dat het doel is het laten samenleven van de culturen van de minderheden met de cultuur van de meerderheid. De openbare uiting van een etno-culturele identiteit wordt aanvaard en zelfs aangemoedigd.

In de vragen die de houding tegenover etno-culturele diversiteit meten vinden we dan ook twee ideeën terug: de idee dat personen van verschillende herkomst bronnen van verrijking zijn (=multiculturele attitude) en de idee dat een persoon die behoort tot een minderheid afstand moet doen van een deel, of zelfs van zijn volledige specifiek karakter om zich te integreren (assimilerende attitude). Een negatieve opinie ten aanzien van etno-culturele diversiteit is niet noodzakelijk een teken van racisme.

Nu volgen er een aantal uitspraken die men soms hoort over etnische minderheidsgroepen. Kunt u mij voor elk van hen zeggen of u helemaal eens, eens, noch eens, noch oneens, oneens, helemaal oneens bent?

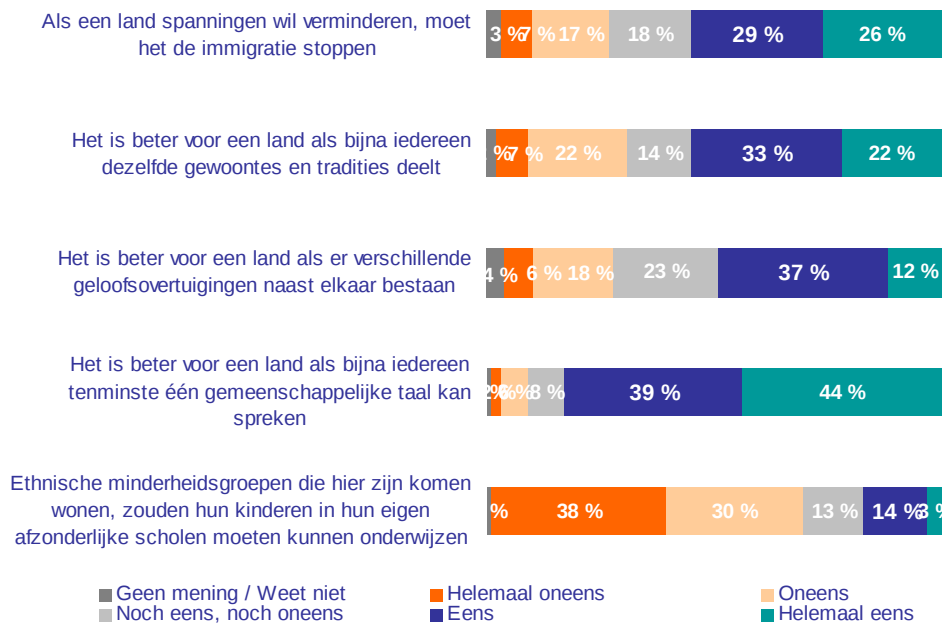

N=1392, jan. 2009

55% van de Belgen is van mening dat de aanwezigheid van verschillende culturen een verrijking is van onze samenleving. Iets meer dan 1 op 5 Belgen vindt het tegenovergestelde. Een multiculturele attitude kunnen we op significante wijze meer toeschrijven aan jongeren (63% vs. 55%), hogeropgeleiden (69%), niet-Belgen (69%), Groenen (78%) en Liberalen (65%). Het omgekeerde geldt voor 55-plussers (51%), lageropgeleiden (46%), arbeiders (47%), Vlamingen (52%) en populistten (26%).

Hoewel een kleine meerderheid van de Belgen een multiculturele attitude kan toegeschreven worden, moedigt 48% het verwerven van de Belgische nationaliteit voor legale immigranten niet aan. 1 op 3 vindt het feit dat iedere persoon die legaal in België verblijft makkelijk de nationaliteit kan verwerven dan weer wel een goede zaak. Het gaat hier voornamelijk om niet-Belgen (55% vs. 48%), Brusselaars (45%), Groenen (50%) en hogeropgeleiden (34%).

Wilt u aangeven in hoeverre u het eens of oneens bent met elk van deze uitspraken?

N=1392, jan. 2009

54% van de Belgen is van mening dat als een land spanningen wil verminderen het de immigratie moet stoppen. Eén op vier Belgen gaat hier niet mee akkoord. Het stoppen van de immigratie om spanningen te verminderen in een land vindt significant meer gading bij 55-plussers (58%), lageropgeleiden (62%), inactieven (57%), Vlamingen (63%), woonachtigen in landelijk gebied (61%) en populistten (90%).

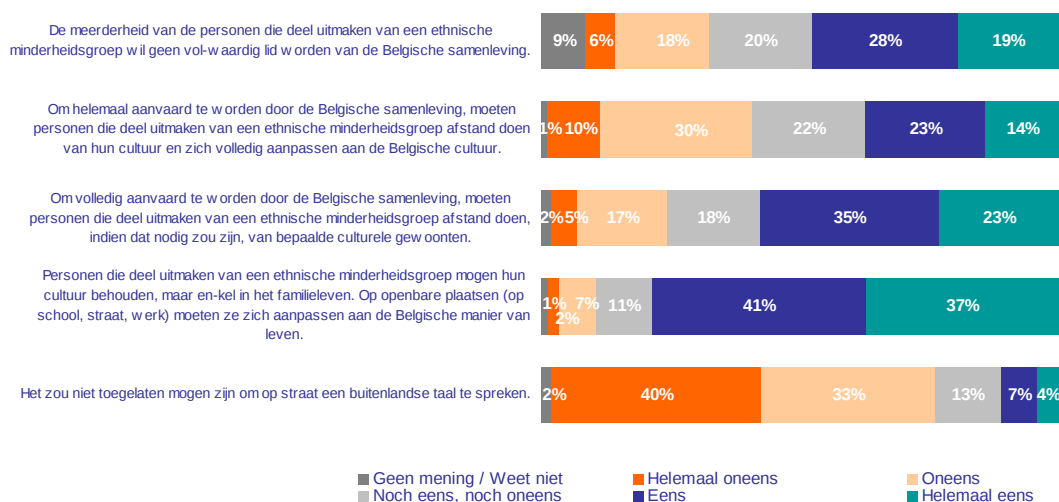
55% van de Belgen meent dat het beter is voor een land als bijna iedereen dezelfde gewoontes en tradities deelt. We stellen dan ook vast dat de meerderheid van de Belgen achter de idee staat dat een persoon die behoort tot een minderheid afstand moet doen van een deel, of zelfs van zijn volledige specifiek karakter om zich te integreren. Deze assimilerende attitude stellen we in sterkere mate vast bij 55-plussers (60%), lageropgeleiden (62%), inactieven (59%), Vlamingen (62%), woonachtigen in landelijk gebied (60%), katholieken (60%), populistten en christendemocraten (resp. 75% en 58%). **30% van de Belgen echter verwerpt de notie van universaliteit ten voordele van de idee van verscheidenheid.** Deze multiculturele attitude is significant sterker aanwezig bij Brusselaars (45%), Walen (37%), hogeropgeleiden (47%), Groenen (50%) en Liberalen (36%).

Daar waar 1 op 3 meent dat het beter is voor een land dat bijna iedereen dezelfde gewoontes en tradities deelt, vindt slechts **1 op 4 het beter als er geen verschillende geloofsovertuigingen naast elkaar bestaan.** Men zou kunnen stellen dat Belgen toleranter zijn t.o.v. religieuze diversiteit: één op twee Belgen is immers van mening dat het beter is voor een land als er verschillende geloofsovertuigingen naast elkaar bestaan. Vlamingen (45%) en populistten (30%) zijn significant minder van deze mening.

Belgen lijken het op één punt eens te zijn wat betreft etno-culturele diversiteit: **83% vindt het beter voor een land als bijna iedereen tenminste één gemeenschappelijke taal kan spreken.** Woonachtigen in landelijk gebied en liberalen (resp. 88%) maar ook lageropgeleiden (87%) zijn deze mening op significante wijze nog meer toegeedaan.

Belgen staan terughoudend ten opzichte van afzonderlijke scholen voor kinderen van etnische minderheidsgroepen: slechts 18% vindt dat personen die deel uitmaken van een etnische minderheidsgroep die hier zijn komen wonen - indien zij dat wensen - hun kinderen in hun eigen afzonderlijke scholen moeten kunnen onderwijzen. Zij die hier significant meer tegen gekant zijn, zijn hogeropgeleiden (74% vs. 68% voor nationaal niveau) en zij die er minder tegen zijn 18 tot 34-jarigen (64%), niet-Belgen (56%) en Brusselaars (56%).

Kunt u me voor elke stelling zeggen of u het er helemaal eens, eens, noch eens, noch oneens, helemaal oneens bent?

N=1392, jan. 2009

Bijna de helft van de Belgen (48%) oordeelt dat het merendeel van de personen behorend tot een etnische minderheidsgroep geen volwaardig lid wil worden van de maatschappij. De groepen die hiermee significant meer akkoord gaan, zijn de populisten (64%), de 55-plussers, de lageropgeleiden (53% ieder), de Vlamingen (52%) en de inactieven (51%). Hiertegenover staat 24% van de bevolking die wel de wil van de etnische minderheden om volwaardig lid te worden opmerkt. Groenen (46%), Brusselaars (43%), jongeren (32%) en bewoners van de vijf grote stedelijke centra (29%) denken hier significant meer zo over.

In het algemeen **zijn bijna evenveel Belgen van mening dat de personen die tot een etnische minderheidsgroep behoren hun eigen cultuur moeten opgeven en zich volledig moeten aanpassen aan de de Belgische cultuur om helemaal te worden opgenomen in de ontvangende**

maatschappij (37%) dan zij die het tegendeel denken (40%). Groenen en Brusselaars (52% ieder), hogeropgeleiden (50%), jongeren (48%) en bedienden (46%) zijn deze mening significant meer toegedaan. De populisten (65%), lageropgeleiden (44%) en mensen ouder dan 55 (43%) houden er significant meer een assimilerende attitude op na.

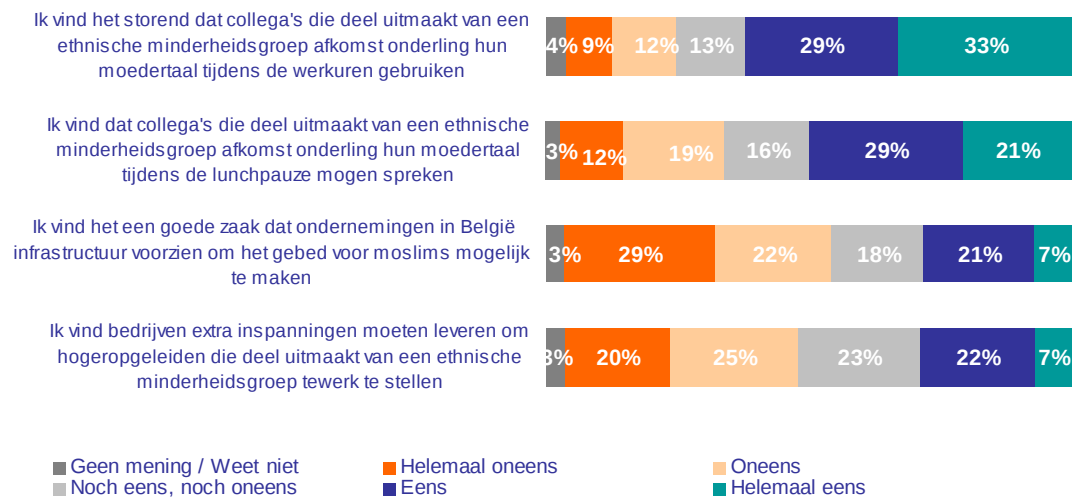
58% van de Belgische bevolking vindt dat iemand die tot een etnische minderheidsgroep behoort indien nodig bepaalde culturele gewoonten moet opgeven wil hij of zij totaal geaccepteerd worden door de ontvangende maatschappij. De populisten (70%), plattelandsbewoners (64%) en Vlamingen (60%) zijn de bevolkingsgroepen waar dit oordeel het sterkst aanwezig is. Een tegengestelde mening wordt gedeeld door 42% van de Groenen en 39% van de Brusselaars, tegenover een nationaal gemiddelde van 22%.

Slechts 9% Belgen vindt dat mensen die tot een etnische minderheidsgroep behoren hun cultuur kunnen behouden zowel in hun gezinsleven als in openbare ruimten. **79% van de bevolking daarentegen meent dat ze zich op openbare plaatsen zouden moeten aanpassen aan de Belgische manier van leven.** 91% populisten, 82% stedelingen en evenveel katholieken zijn ook deze mening toegedaan. 21% Groenen en 18% Brusselaars vinden het tegengestelde.

Drie Belgen op vier gaan niet akkoord dat men op straat zou moeten verbieden een andere taal te spreken. De meest tolerante groep mensen op dit vlak zijn de Groenen (87%) en de hogeropgeleiden (82%) terwijl de minst tolerante de populisten zijn (17% tegen een nationaal gemiddelde van 11%) en mannen (13%).

In het algemeen vindt **62% van de Belgen het storend dat collega's die tot een etnische minderheidsgroep behoren onderling tijdens de werkuren hun moedertaal spreken.** De Groenen (38% tegenover een nationaal gemiddelde van 21%), Brusselaars (36%), inwoners van grote stedelijke gebieden (27%), bedienden en hogeropgeleiden (25% ieder) storen zich daaraan niet. De populisten (82%), Vlamingen (64%) en zowel stadsbewoners als plattelandsbewoners (66% ieder) zijn diegenen die zich er het meest zouden aan storen.

Kunt u me voor elke stelling zeggen of u het er helemaal eens, eens, noch eens, noch oneens, helemaal oneens bent?

N=1392, jan. 2009

Een Belg op twee vindt dat hun collega's uit een etnische minderheidsgroep tijdens de middagpauze hun eigen taal moeten kunnen spreken. De liberalen (57%) en de inactieven (53%) zijn merkkelijk hoger in aantal om met deze mening akkoord te gaan, terwijl populisten (50% tegenover een nationaal gemiddelde van 31%), Vlamingen (35%) en mannen (34%) diegenen zijn die er het minst mee akkoord gaan.

28% van de Belgen vindt over het algemeen dat het een goede zaak is dat bedrijven in België infrastructuur voorzien die het moslims toelaat te bidden. 51% van de Belgen vinden het geen goede zaak. Het meest terughoudend hierover zijn de populisten (78%), de Walen, de bedienden en de plattelandsbewoners (resp. 57%). Hiertegenover staan de Groenen (43%), de Brusselaars (38%), de jongeren (33%) en de personen die in een stedelijk gebied wonen (31%) die het meest voor het inrichten van dergelijke infrastructuur zijn.

Ten slotte **moeten de bedrijven volgens 29% van de Belgische bevolking zich meer inspannen om hogeropgeleiden die deel uitmaken van een etnische minderheidsgroep aan te werven.** De Groenen (48%), de christendemocraten (32%), de Brusselaars en de Vlamingen (respectievelijk 41% en 34%) zijn voor dit idee het meest gewonnen. De Walen en de populisten (58% ieder) stellen zich hierin het meest terughoudend op (45% gemiddeld in België).

Ten slotte vroegen wij aan de respondenten in welke mate zij culturele tradities van etnische minderheden wensen mee te beleven, tegemoet te treden. Wij vroegen of zij de uitnodiging van hun *Sub-Saharisch Afrikaanse collega* zouden aanvaarden wanneer deze hen zou uitnodigen voor een traditioneel feest. Gemiddeld noteren we op een schaal van 0 tot 10 waarbij 0 staat voor 'helemaal

niet' en 10 voor 'zeer zeker' een score van 6.1. Personen die significant meer op een dergelijke uitnodiging zouden ingaan zijn 18 tot 34-jarigen (6.7), niet-Belgen (7.2), zelfstandigen (7.2), bedienden (6.6), Brusselaars (7.0), personen met ouders van vreemde afkomst (7.4), Groenen (7.1), Liberalen (6.5) en hogeropgeleiden (6.9).

Hierna volgen enkele situaties, kan u telkens aangeven in welke mate u deze situaties wenst te beleven?

N=1392, jan. 2009

Met een gemiddelde score van 5.9 kunnen we stellen dat Belgen niet popelen om in te gaan op de uitnodiging van een Poolse collega voor een traditioneel feest. Zij die meer openstaan voor het mee beleven van de Poolse cultuur zijn de 18 tot 34-jarigen (6.4), hogeropgeleiden (6.7), niet-Belgen (6.7), zelfstandigen (7.1), bedienden (6.3), Walen (6.5), personen met ouders van vreemde afkomst (7.0) en de Groenen (7.0).

Als een Turkse collega de respondent zou uitnodigen voor het huwelijk van hun dochter dan wenst de Belg gemiddeld noch in te gaan op de uitnodiging, noch er niet op in te gaan (5.7). De bevolkingsgroepen die een dergelijke uitnodiging significant meer zouden aanvaarden zijn tevens 18 tot 34-jarigen (6.4), hogeropgeleiden (6.6), niet-Belgen (6.4), zelfstandigen (6.7), bedienden (6.2), Brusselaars (6.4), personen met ouders van vreemde afkomst (6.9), de Groenen (7.2) en Liberalen (6.2).

Belgen lijken het minst bereid de culturele traditie van Maghrebijnen te beleven: de gemiddelde score houdt een perfect evenwicht tussen ingaan op de uitnodiging van een Maghrebijnse collega om samen het einde van de ramadan te vieren en deze uitnodiging afslaan (5.1). Personen die significant meer de Maghrebijnse traditie niet wensen te beleven zijn 55-plussers (4.7), inactieven (4.8), Vlamingen (4.8), personen zonder ouders van vreemde afkomst (4.9), populistten (2.7) en lageropgeleiden (4.4).

13. Grenzen aan de multiculturele samenleving

Volgens sommigen heeft de samenleving slechts een beperkte capaciteit minderheidsgroepen te accepteren. Deze vragen wijzen niet noodzakelijk op intolerantie: een individu kan minderheden ervaren als een bron van verrijking maar, tegelijkertijd, in overweging nemen dat een samenleving in de praktijk niet teveel diversiteit kan dragen.

Nu volgen er weer een aantal uitspraken die men soms hoort over etnische minderheden. Kunt u mij voor elk van hen zeggen of u helemaal eens, eens, noch eens, noch oneens, oneens, helemaal oneens bent?

N=1392, jan. 2009

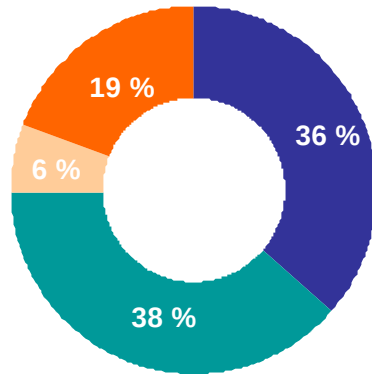
Zo is 61% van de Belgen van mening dat wat betreft het aantal culturen de samenleving bepaalde limieten heeft. 17% daarentegen gaat hier niet mee akkoord. 55-plussers (66%), mannen (64%), Vlamingen (66%), woonachtigen in landelijk gebied (68%), katholieken (67%) en personen met een diploma hoger secundair onderwijs zijn significant meer van mening dat er grenzen zijn aan de multiculturele samenleving.

Twee op drie Belgen vindt dat België zijn grens heeft bereikt; als het aantal personen van etnische minderheden verder toeneemt, zullen we problemen krijgen. Ook hier noteren we dat 55-plussers (72%), lageropgeleiden (71%), Vlamingen (69%), woonachtigen in landelijk gebied (71%), katholieken (70%), populistten (93%) en socialisten (71%) er significant meer van overtuigd zijn dat we problemen zouden krijgen mocht het aantal immigranten verder toenemen.

14. Wie is verantwoordelijk voor de integratie van etnische minderheden?

38% van de Belgen denkt dat België eenzelfde aandeel personen van een etnische minderheid toelaten als het merendeel van de Europese Unie. Haast een even groot aandeel **(36%)** echter **denkt dat België een groter aandeel toelaat**. Eén op vijf kan zich hier niet over uitspreken en 6% denkt dat het om een minder groot aandeel gaat. Plattelandsbewoners (43%), populistten (47%) en socialisten (41%) menen significant meer dat België een groter aandeel immigranten toelaat in ons land.

Laat België in verhouding een groter, een minder groot, of eenzelfde aandeel personen van etnische minderheidsgroepen toe als het merendeel van de Europese landen volgens u?

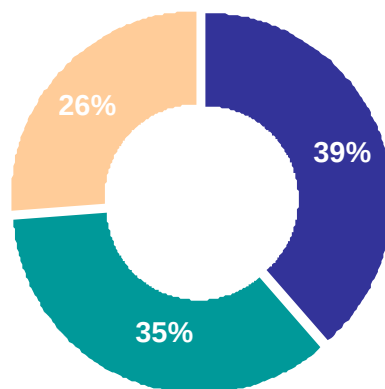

■ Een groter aandeel ■ Eenzelfde aandeel
 ■ Een minder groot aandeel ■ Weet niet

N=1392, jan. 2009

De meningen lopen uiteen over wie in eerste instantie moet bijdragen tot de integratie van etnische minderheden: 39% van de Belgen (waarvan 61% populisten, 43% van de lageropgeleiden en 55-plussers en 42% van de christendemocraten) vinden dat dit de verantwoordelijkheid is van de overheid, 35% vindt het een opdracht voor ieder van ons (een opinie gedeeld door 54% van de Groenen, 44% van de hoger opgeleiden en 41% van de jongeren), en 26% van de Belgen meldden dat deze verantwoordelijkheid op de schouders van de etnische minderheden zelf rust.

Wie is volgens u in eerste instantie verantwoordelijk voor de integratie van etnische minderheidsgroepen?

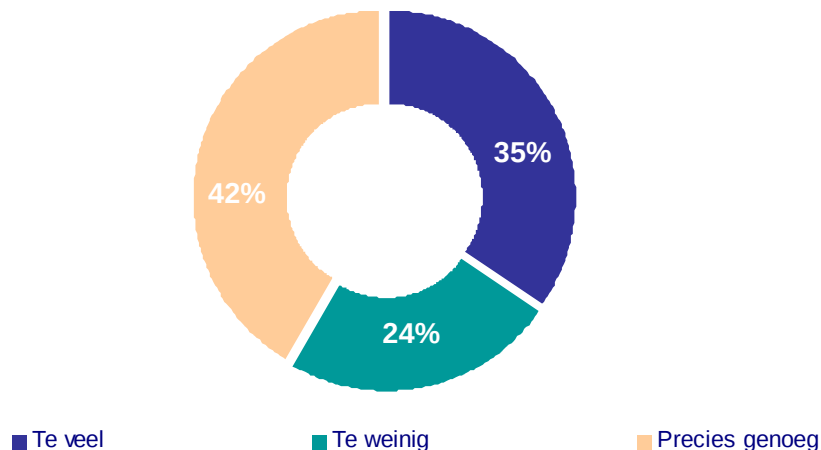

■ De overheid ■ Ieder van ons ■ Etnische minderheden zelf

N=1392 ; jan. 2009

Volgens 42% van de Belgen doet de overheid precies genoeg voor de integratie van etnische minderheidsgroepen in de Belgische samenleving. 24% van hen denkt dat de overheid onvoldoende doet, en 35% vindt dat de overheid zelfs te veel doet. Zij die significant meer denken dat de overheid teveel doet voor de minderheden zijn de populisten (62%), mensen van het platteland en lageropgeleiden (resp. 42%) en ten slotte 38% van de inactieven en 55-plussers.

Doet de overheid volgens u te veel, te weinig of precies genoeg voor de integratie van verschillende groepen van vreemde afkomst in de Belgische samenleving?

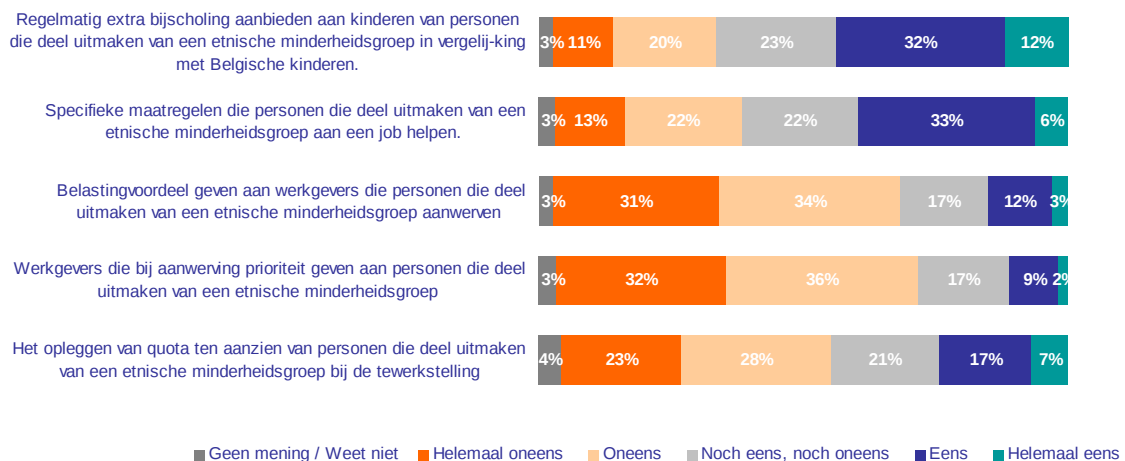

N=1392 ; jan. 2009

15. Maatregelen om ongelijkheden te elimineren

In de enquête werden ook een aantal vragen gesteld over de te nemen maatregelen om de gelijkheid van kansen te verbeteren. Ondanks dat deze vragen geen racisme aan het licht brengen, laten ze wel toe te zien of het, voor de respondent nodig is in te grijpen, in welke mate hij bereid is dit te doen, en welke acties voor hem al dan niet relevant lijken.

Kunt u me zeggen in welke mate u het al dan niet eens bent met volgende maatregelen of acties werkloosheid te verminderen bij etnische minderheidsgroepen?

N=1392, jan. 2009

44% van de Belgische bevolking stemt er mee in om aan kinderen van personen die behoren tot een etnische minderheidsgroep extra bijscholing te geven in vergelijking met Belgische kinderen. De Groenen (65%), Vlamingen (53%), christendemocraten (50%), lageropgeleiden en plattelandbewoners (49% ieder) zijn het meest receptief voor dit idee. Doch gaat 31% van de bevolking niet akkoord met een dergelijke maatregel. Zij die significant meer tegenstander van deze maatregel zijn, zijn Walen (48%), populisten (44%), atheïsten (38%), socialisten (37%) en lageropgeleiden (34%).

Bijna evenveel Belgen zijn voor (40%) als tegen (35%) specifieke maatregelen die personen uit een etnische minderheidsgroep aan een job helpen. Mensen die significant meer tot het *pro kamp* behoren zijn de Groenen (65%), de liberalen (49%), inwoners van de vijf grote stedelijke gebieden (47%), bedienden (46%), jongeren, atheïsten en hoger opgeleiden (resp. 45%). Zijn hiertegen: populisten (53%), Walen (42%), socialisten (41%) en plattelandbewoners (40%).

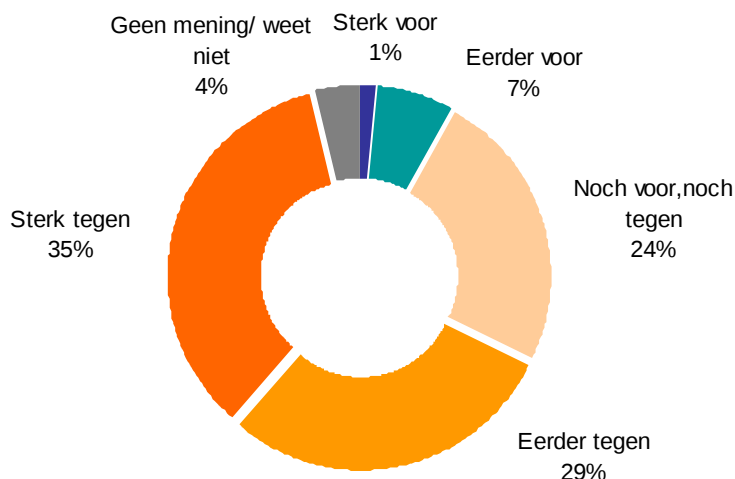
Slechts 15% van de Belgische bevolking vindt dat men fiscale voordelen moet toekennen aan werkgevers die een persoon aannemen uit een etnische minderheidsgroep. De belangrijkste significatieve verschillen zien we in Brussel (32%) en in de vijf grote stedelijke centra (20%). Tegenstanders van deze maatregel maken 65% van de Belgische bevolking uit (populisten 90%, socialisten 70% en mensen van middelbare leeftijd 70%, stedelingen 69% en lageropgeleiden en Vlamingen 68%).

Bij aanwerving voorrang geven aan een persoon uit een etnische minderheidsgroep door werkgevers vindt maar steun bij 11% van de ondervraagden. 69% van de Belgen gaat hier niet mee akkoord. Zij die er het meest tegen gekant zijn, zijn de populistten (88%), de rurale en stedelijke bevolking (73%), Vlamingen en lageropgeleiden (72% ieder) en katholieken (71%).

Ten slotte is de helft van de Belgische bevolking tegen – en een kwart voor – het opleggen van aanwervingsquota ten gunste van personen behorend tot een etnische minderheidsgroep. Het meest weigerachtig zijn Walen (59%), syndicalisten (56%) en socialisten (55%).

Slechts 8% van de Belgische bevolking is voorstander van de voorrangsregeling toegekend aan personen behorend tot een etnische minderheidsgroep wanneer het er op aankomt iemand aan te werven met het oog op het verminderen van het discriminatie-effect bij aanwerving. Een zeer ruime meerderheid, namelijk 64% is hiertegen. De grootste tegenhangers zijn met 84% de populistten, 69% van de Vlamingen en vakbondsleden, 68% van de plattelandbewoners en 67% stedelingen en christendemocraten.

Sommige mensen zeggen het volgende: Om de effecten van discriminatie bij tewerkstelling te verminderen, moeten personen die deel uitmaken van een etnische minderheidsgroep in bepaalde gevallen voorrang krijgen bij de aanwerving voor een betrekking. Bent u voor of tegen een dergelijke voorrangsregeling?

N=1392 ; jan. 2009

16. Typologie van de tolerantie ten opzichte van de etnische minderheidsgroepen

Na analyse van de resultaten, willen we graag een typologie van tolerantie voorstellen.

Als we het geheel of bijna alle gestelde vragen in ogenschouw nemen, althans minstens die vragen die aanleiding gaven tot een evaluatie van de attitudes van de respondent, kunnen we een statistisch programma toepassen om individuen te groeperen in functie van overeenkomsten in hun "antwoordpatronen".

In statistiektermen betekent dit dat deze oefening erin bestaat om de interne variatie van iedere samengestelde groep tot een minimum te herleiden en om de variatie tussen de verschillende groepen te maximaliseren; vanuit sociologisch oogpunt wenst men die individuen samen te brengen, die een gemeenschappelijk gedrag vertonen en wenst men het onderscheid tussen de respectieve gemeenschappelijke attitudes als verschil tussen de verschillende groepen zo sterk mogelijk op de voorgrond te laten komen.

Als we deze statistische methode op onze vragenlijst toepassen, ontstaan er 5 'types' die hierna worden omschreven.

Type 1: Intolerante integristen

Deze groep maakt slechts 10 % van de steekproef uit en wordt gekenmerkt door het volledig op zichzelf gekeerd zijn en dus een nultolerantie hanteren. Zij zouden het zich nooit kunnen voorstellen om bijvoorbeeld in een wijk te wonen met veel inwoners uit etnische minderheidsgroepen, verdragen alleen de nabijheid van Belgen met de goede huidskleur, accepteren geen enkele persoon uit een

etnische minderheidsgroep op welk niveau dan ook, ze zijn het minst toegeeflijk voor wat betreft het toekennen van rechten aan etnische minderheidsgroepen van welke afkomst dan ook,...

Qua profiel kan men de respondenten in deze groep niet herleiden tot een bepaalde leeftijdsgroep, noch tot een bepaald geslacht, maar we zien wel dat ze behoren tot de personen met het laagste opleidingsniveau, dat ze vragen over zichzelf uit de weg gaan en dat de helft van hen in Wallonië woont (terwijl Wallonië toch maar 32 % van de totale steekproef vertegenwoordigt), meer bepaald in niet verstedelijkt gebied.

We hebben ze 'integristen' genoemd omdat het tegenstrijdig is om vast te stellen dat ze in wijken blijken te wonen waar weinig of zelfs bijna geen vreemdelingen wonen. Overigens geven ze zelf toe dat ze weinig contact hebben met niet-Belgen. Hun intolerante houding komt dus niet voort 'uit ervaring' maar is wel degelijk 'essentieel'.

Type 2: Intolerante paternalisten

Deze groep vertegenwoordigt 21% van de steekproef. Principieel manifesteert hun intolerante houding zich bijna even sterk als bij de eerste groep, maar met iets minder verbetenheid en ze tonen zich vooral wat meer verzoeningsgezind ... als de vreemdelingen bijvoorbeeld hun wil tonen om de taal te spreken, te werken, bepaalde taken te doen die Belgen niet meer kunnen of willen doen, beleefd te zijn... met andere woorden, hun bereidheid tonen zich te integreren of hun specifieke culturele gewoonten te laten varen (dit is overigens de groep waarbinnen het sterkst de wens bestaat om de christelijke waarden te delen). Net als bij de eerste groep heeft deze weinig contact met etnische minderheden, doch met een wat minder 'absolute' houding, eerder in de stijl van: "waarom niet als ze moeite doen".

Qua profiel zien we dat deze groep merkkelijk meer personen van boven de 55 jaar bevat met een laag opleidingsniveau en dat 70% van hen in Vlaanderen woont.

Type 3: Twijfelaars

Kwantitatief is deze groep met zijn aandeel van 27% van de totale steekproef een van de belangrijkste. Hij groepeerd voornamelijk die mensen die geen precieze mening hebben over de kwestie of blijf geven van een gemoduleerde tolerantie.

Zelfs al hoeft een nieuwe buur niet noodzakelijk Belg te zijn, toch zou hij liefst van Europese afkomst zijn, maar het blijft acceptabel dat iemand uit een etnische minderheidsgroep in hun gemeente woont. Zoals in de vorige groep kunnen ze zich meer "openstellen" als de vreemdeling de taal zou spreken, wil werken en de wil toont om zich te integreren, met dit verschil dat men een meer open gedrag vertoont, althans binnen bepaalde limieten.

We merken ook dat deze groep qua profiel niet zozeer door leeftijd, geslacht of opleidingsniveau wordt gekenmerkt, maar eerder door hun christelijke waarden en dat ze vooral op het platteland wonen. Men zou dus kunnen veronderstellen dat deze groep zweeft tussen enerzijds christelijke waarden en angst anderzijds. We stellen ook vast dat deze groep meer dan de twee vorige groepen

contacten heeft met mensen uit etnische minderheidsgroepen en dat hij dit kan accepteren, ook al wordt men er niet wild enthousiast van. Daarnaast is men bereid aan de etnische minderheidsgroepen bepaalde rechten toe te kennen, maar wel binnen bepaalde limieten en onder voorwaarden.

Type 4: Tolerante conformisten

Dit is de andere grote groep in aantal met eveneens 27 % van onze steekproef.

Zij hebben regelmatig contact met etnische minderheden; de diversiteit van de maatschappij is voor hen een waarde maar zonder te overdrijven, een Europeaan is toch ietwat geruststellender en als men rechten aan etnische minderheden toekent (wat men zou moeten doen volgens hen) zal men zich eerder aligneren met de rechten toegekend aan de Europeanen dan aan de Belgische. Het is dus een groep die grotendeels open staat maar met toch een zekere graad van voorzichtigheid.

Qua profiel is het een weinig uitgesproken groep, de enige kenmerken zijn dat deze groepsleden in een verstedelijkt gebied leven (maar niet zozeer in grote steden) en ze een middelmatig opleidingsniveau bezitten. In deze en de volgende groep zien we de meeste respondenten waarvan minstens één van de ouders zelf van vreemde afkomst is.

Type 5: Tolerante militanten

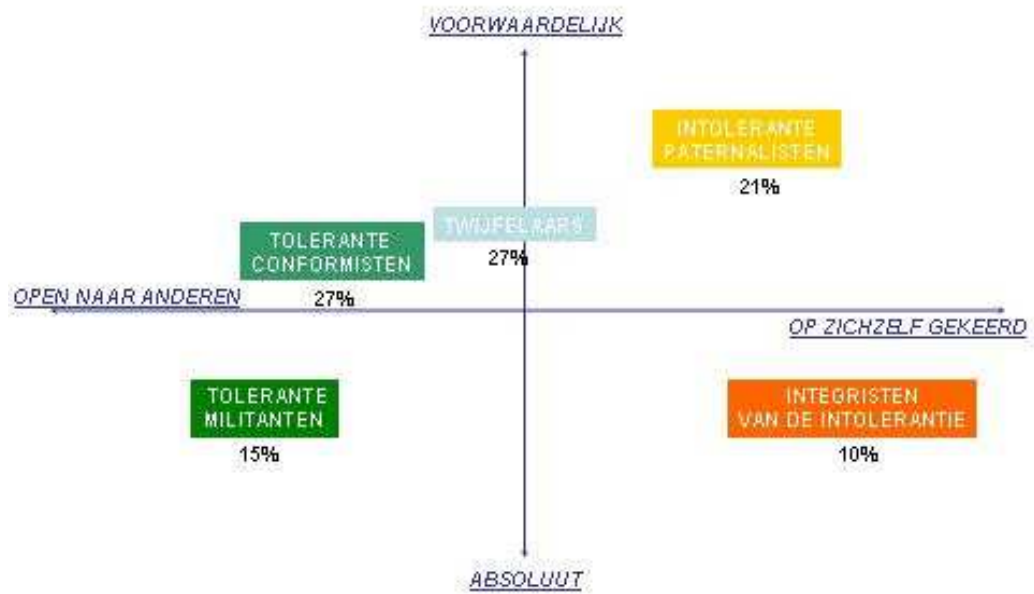
Het blijkt dat onze 5 types uiteindelijk redelijk 'evenredig' verdeeld zijn. Deze laatste groep is immers goed voor 15 % van onze bevolking.

Het ligt voor de hand, de meest tolerante mensen zitten in deze groep. Zij zijn bereid om iemand die tot een etnische minderheid behoort als hun 'gelijke' te bekijken, ze hebben er contact mee, meer nog: ze zoeken het contact op omdat ze er een culturele verrijking in zien.

In deze groep vindt men tevens die personen die in gemengde wijken wonen (of wijken die door henzelf als dusdanig worden omschreven), en die (net als de vorige groep) minstens een ouder hebben van vreemde afkomst en waarbij het percentage van geboren en getogen Belgen het laagst is.

Dit profiel is echter vrij specifiek: deze groep telt de meeste jongere mensen, inwoners van grote steden (waaronder ook Brussel) en mensen met een hoog opleidingsniveau.

Grafische voorstelling van de 5 types door de statistische analyse van de typologie door herhaling.

Basis: 1.392

Besluit van het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding

De resultaten van deze enquête zijn verontrustend.

31% van de ondervraagde personen verklaren onverdraagzaam te zijn tegenover etnische minderheden ; 33% denkt dat bepaalde rassen begaafder zijn dan anderen; 60% van de ondervraagden vindt dat, in bepaalde omstandigheden, racistische reacties verantwoord zijn; ongeveer 40% is ervan overtuigd dat minderheidsgroepen naar België komen om te kunnen genieten van de sociale zekerheid, en 50% vindt dat de criminaliteitsproblemen in België erger zijn geworden sinds hun aanwezigheid, enz.

Er zijn natuurlijk ook positieve reacties. 55% van de ondervraagden meldt dat de aanwezigheid van verschillende culturen een verrijking betekent voor onze samenleving. Ongeveer de helft zegt positieve ervaringen te hebben gehad met etnische minderheden, en denkt dat het gunstig is voor een land dat mensen met een verschillende geloofsovertuiging met elkaar samenleven.

Niettemin toont deze enquête duidelijk aan dat er nog steeds sterke ethnocentrische, xenofobe en zelfs racistische negatieve gevoelens, attitudes en vooroordelen blijven bestaan in de Belgische samenleving. Toch zijn de meningen verdeeld: tussen de twee uitersten van radicale intolerantie tot militante tolerantie ten aanzien van etnische minderheidsgroepen, ligt een brede waaier van ambivalente, eerder terughoudende opvattingen en houdingen die worden gedragen door het grootste deel van de Belgische bevolking. Daarenboven stelt een grote meerderheid ook voorwaarden aan hun tolerantie. Dit wordt sterk aangetoond in de typologie die IPSOS heeft voorgesteld.

De meest opvallende vaststelling uit de enquête is dat mensen die regelmatig, zelfs dagelijks, in contact komen met minderheden zich toleranter opstellen. Samenleven met de andere laat toe hem beter te leren kennen en hem te aanvaarden. Dat lijkt evident, maar staat toch in schril contrast met het beeld dat culturele diversiteit net de oorzaak is van meer spanningen en moeilijkheden. De enquête toont duidelijk aan dat mensen die in een multiculturele samenleving wonen, zoals bijvoorbeeld in Brussel, een positievere perceptie hebben van etnische minderheidsgroepen.

Daarnaast onthouden we dat de Belgen inzien en erkennen dat onze maatschappij multicultureel is, maar dat wil nog niet zeggen dat ze deze realiteit zomaar willen aanvaarden. 61% van de respondenten denkt dat de maatschappij niet om kan met (een teveel aan) diversiteit en stelt een aantal voorwaarden voorop. Bepaalde van deze voorwaarden kan men betwisten (bijvoorbeeld, dat de minderheden hun culturele gebruiken uitsluitend in de privésfeer mogen beleven), andere zijn legitiem (naleven van de wetten, willen werken, minstens één van de nationale talen kennen, enz.).

Een groot deel van de ondervraagden stelt dat zowel het integratieproces als de organisatie het

feitelijke samenleven in de eerste plaats een verantwoordelijkheid van de overheid en de minderheden is. Het Centrum is steeds een pleitbezorger geweest voor een visie op integratie en tolerantie als een 'two ways process'. Het Centrum besluit dat iedereen een verantwoordelijkheid draagt voor het samenleven met elkaar in een etno-culturele diversiteit: de overheid inderdaad, de minderheidsgroepen, maar ook de bevolking van het gastland, kortom elk van ons.

Deze enquête bevestigt dat het aanvaarden van de diversiteit vooral afhangt van hoe vaak er contacten zijn tussen de culturele groepen en de omstandigheden waarin deze plaatsvinden. Men moet dus zowel op de werkvloer, als in de openbare diensten, op school, in de woonwijken, enz. alle initiatieven aanmoedigen die culturele harmonisatie in de hand werken. Met deze doelstelling voor ogen zal het Centrum binnenkort een uitgebreide studie publiceren over «Hoe komen tot culturele harmonisatie en aanvaardbare compromissen?» naar het voorbeeld van een gelijkaardige studie gepubliceerd in Québec. Het Centrum voor gelijkheid van kansen bereidt nog andere projecten voor over gelijkaardige thema's : een brochure met informatie en aanbevelingen over religieuze kentekens, een studie over de sociale en culturele mix in de sociale huisvesting, een studiedag over racismebestrijding op Internet, een andere over de diversiteit in huwelijk en gezin, enz.

Ten slotte zal het Centrum, met het oog op een brede 'Diversiteitsbarometer', in een nabije toekomst, een enquête houden over de perceptie van etnische minderheden over hun eigen situatie en over die van de Belgische bevolking en, waarom niet, hoe de ene groep staat tegenover de andere.

Er is dus nog heel wat werk aan de winkel!

**VRAGENLIJST VOOR FACE-TO-FACE BEVRAGING
VAN DE BELGISCHE BEVOLKING**

Ipsos Belgium

WATERLOO OFFICE PARK, BAT. J, DRÈVE RICHELLE 161 – 1410 WATERLOO – BELGIUM
TEL. 02/642.47.11 / TELEFAX 02/648.34.08

VRAGENLIJST n° 08-003096-01

SV

Tolerantiebarometer

Dec. - Jan.
2009

INLEIDING

Deze inleiding dient om de respondent duidelijk te maken wat er van hem verwacht wordt. Lees ze spontaan voor.

Dit onderzoek gaat over de opvattingen en houdingen die Belgen erop nahouden tegenover etnische minderheidsgroepen. Het onderzoek gebeurt in opdracht van het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding en wordt geleid door het onafhankelijk onderzoeksbureau Ipsos.

In de vragenlijst wordt gepeild naar uw persoonlijke opvatting over thema's die te maken hebben met de aanwezigheid van etnische minderheden. Er zijn geen goede of slechte antwoorden, de vragen gaan over wat u persoonlijk denkt. Ook al hebt u misschien weinig met dit thema te maken, toch is het voor ons van belang dat we uw mening over die zaken kennen.

Daarnaast gaan wij u, net als de andere personen die participeren, vragen stellen over uw leeftijd, uw opleiding, uw beroep, enzovoorts. Deze gegevens zijn zeer belangrijk voor ons. Daarom willen we u vragen om te proberen de vragen zo compleet en juist mogelijk te beantwoorden.

Neem dus rustig de tijd om na te denken. Als een vraag niet duidelijk is, zegt u het dan maar, dan lees ik ze nog eens voor. Het spreekt vanzelf dat uw antwoorden strikt vertrouwelijk zijn. De gegevens worden anoniem bewaard. De antwoorden van alle ondervraagde personen worden samen in tabellen verzameld zodat achteraf niemand, buiten u en ik, kan weten wat u hebt geantwoord. Het Centrum zal nooit toegang hebben tot de individuele gegevens.

SIGNALITIEK

1. Kunt u me zeggen in welk jaar u geboren bent?

1	9	
---	---	--

2. Noteer of de respondent een man of een vrouw is.

1 ☐ Man

2 ☐ Vrouw

3. Wat is uw huidig beroep?

ENQ: LEZEN - Single code

			Q.3 Huidig beroep	Q.4 Laatste uitgeoefende beroep
ZELFSTANDIGEN	landbouwer: minder dan 15 ha	1	☐	☐
	landbouwer : 15 ha of meer	2	☐	☐
	ambachtsman, handelaar, met 5 loontrekkende of minder (= kleine zelfstandige)	3	☐	☐
	industrieel, groothandelaar met 6 loontrekkende of meer	4	☐	☐
	vrij beroep (dokter, advocaat, notaris, ...)	5	☐	☐
BEDIENDEN	lid van de algemene directie, hoger kader (directeur, bestuurder, ..) verantwoordelijk voor 5 loontrekkende of minder	6	☐	☐
	lid van de algemene directie, hoger kader (directeur, bestuurder, ..) verantwoordelijk voor 6 tot 10 loontrekkende	7	☐	☐
	lid van de algemene directie, hoger kader (directeur, bestuurder, ..) verantwoordelijk voor 11 loontrekkende of meer	8	☐	☐
	middenkader, geen deel uitmakend van de algemene directie, verantwoordelijk voor 5 loontrekkende of minder	9	☐	☐
	middenkader, geen deel uitmakend van de algemene directie, verantwoordelijk voor 6 loontrekkende of meer	10	☐	☐
	andere bedienden, hoofdzakelijk kantoorwerk	11	☐	☐
	andere bedienden, hoofdzakelijk geen kantoorwerk (verpleegster, leerkracht, politie, ..)	12	☐	☐
ARBEIDERS	geschoolde arbeider, opzichter	13	☐	☐
	ongeschoolde arbeider, handenarbeid	14	☐	☐
INACTIEVEN	invalide	15	☐	☐
	gepensioneerd	16	☐	☐
	student	17	☐	☐
	huisvrouw	18	☐	☐
	werkloos	19	☐	☐
	rentenier	20	☐	☐

IF CODE 16 OR 19 in Q.3: ASK Q.4

4. Wat is uw laatst uitgeoefende beroep ?

Same list – single code

5. In welke sector bent of was u tewerkgesteld?

ENQ: LEZEN - Single code

- 1 ☐ Landbouw en visserij
- 2 ☐ Delfstoffenwinning en industrie
- 3 ☐ Energie- en waterleidingbedrijven
- 4 ☐ Bouwnijverheid
- 5 ☐ Handel
- 6 ☐ Horeca
- 7 ☐ Vervoer/ Transport
- 8 ☐ Communicatie en informatica
- 9 ☐ Financiële instellingen (banken, verzekeringen)
- 10 ☐ Zakelijke dienstverlening
- 11 ☐ Openbaar bestuur/ Openbare sector
- 12 ☐ Onderwijs
- 13 ☐ Gezondheids- en welzijnszorg
- 14 ☐ Cultuur en overige dienstverlening
- 15 ☐ Andere
- 16 ☐ Geen enkele

6. Kunt u me zeggen wat het hoogste diploma of getuigschrift is dat u behaald heeft? Als u nog studeert, kunt u dan het niveau van uw studies geven?

ENQ: NIET LEZEN – Single code

- 1 ☐ Geen
- 2 ☐ Lager onderwijs
Lager secundair onderwijs
- 3 ☐ Beroeps (BSO)

4 ☐ Technisch (TSO) (A3)

5 ☐ Algemeen (ASO)

Hoger secundair onderwijs

6 ☐ Beroeps (BSO)

7 ☐ Handel, technisch (TSO A2)

8 ☐ Algemeen (ASO)

9 ☐ Niet universitair hoger onderwijs

10 ☐ Universitair onderwijs

11 ☐ Andere

7. Wat is het hoogste diploma of certificaat dat uw moeder heeft behaald?

ENQ: NIET LEZEN – Single code

1 ☐ Geen

2 ☐ Lager onderwijs

Lager secundair onderwijs

3 ☐ Beroeps (BSO)

4 ☐ Technisch (TSO) (A3)

5 ☐ Algemeen (ASO)

Hoger secundair onderwijs

6 ☐ Beroeps (BSO)

7 ☐ Handel, technisch (TSO A2)

8 ☐ Algemeen (ASO)

9 ☐ Niet universitair hoger onderwijs

10 ☐ Universitair onderwijs

11 ☐ Andere

12 ☐ Weet niet

8. Wat is het hoogste diploma of certificaat dat uw vader heeft behaald?
ENQ: NIET LEZEN – Single code

- 1 ☐ **Geen**
- 2 ☐ **Lager onderwijs**
Lager secundair onderwijs
- 3 ☐ **Beroeps (BSO)**
- 4 ☐ **Technisch (TSO) (A3)**
- 5 ☐ **Algemeen (ASO)**

Hoger secundair onderwijs
- 6 ☐ **Beroeps (BSO)**
- 7 ☐ **Handel, technisch (TSO A2)**
- 8 ☐ **Algemeen (ASO)**
- 9 ☐ **Niet universitair hoger onderwijs**
- 10 ☐ **Universitair onderwijs**
- 11 ☐ **Andere**
- 12 ☐ **Weet niet**

9. Rekent u zichzelf tot een van de volgende godsdiensten of levensfilosofieën? Of rekent u zichzelf tot geen enkele godsdienst of levensfilosofie?

ENQ: LEZEN - Single code

- 1 ☐ **Zonder religie**
- 2 ☐ **Vrijzinnig/atheïst**
- 3 ☐ **Protestant**
- 4 ☐ **Katholiek**
- 5 ☐ **Orthodox**
- 6 ☐ **Moslim**
- 7 ☐ **Joods**

- 8 ☐ Boedhisme, Hindoeïsme, Sjintoïsme
- 9 ☐ Andere religie of levensovertuiging, specificeer aub:

- 10 ☐ Ik wens liever niet te antwoorden op deze vraag

10. Als u familiale en sociale gebeurtenissen zoals huwelijken, doopsels en begrafeningen niet meerekent, hoe vaak neemt u dan deel aan kerkelijke of godsdienstige erediensten?

ENQ: LEZEN - Single code

- 1 ☐ Nooit
- 2 ☐ Zeer zelden
- 3 ☐ Enkele keren per jaar, tijdens godsdienstige feestdagen
- 4 ☐ Een keer per maand
- 5 ☐ Meermaals per maand
- 6 ☐ Wekelijks of meer

11. Welke taal gebruikte uw moeder vroeger toen u klein was om met u te praten?

ENQ: NIET LEZEN – Single code

- 1 ☐ Nederlands
- 2 ☐ Frans
- 3 ☐ Engels
- 4 ☐ Berbers
- 5 ☐ Arabisch
- 6 ☐ Jiddisch
- 7 ☐ Turks
- 8 ☐ Duits
- 9 ☐ Italiaans
- 10 ☐ Spaans
- 11 ☐ Andere

12. Welke taal gebruikte uw vader vroeger toen u klein was om met u te praten?

ENQ: NIET LEZEN – Single code

- 1 ☐ Nederlands
 - 2 ☐ Frans
 - 3 ☐ Engels
 - 4 ☐ Berbers
 - 5 ☐ Arabisch
 - 6 ☐ Jiddisch
 - 7 ☐ Turks
 - 8 ☐ Duits
 - 9 ☐ Italiaans
 - 10 ☐ Spaans
 - 11 ☐ Andere
-

13. Wat was uw nationaliteit bij de geboorte?

ENQ: NIET LEZEN – Single code

1 ☐ Algerijnse	15 ☐ Finse	29 ☐ Maltese
2 ☐ Duitse	16 ☐ Franse	30 ☐ Marokkaanse
3 ☐ Engelse	17 ☐ Griekse	31 ☐ Pakistaanse
4 ☐ Oostenrijkse	18 ☐ Nederlandse	32 ☐ Poolse
5 ☐ Belgische	19 ☐ Hongaarse	33 ☐ Portugese
6 ☐ Bosnische	20 ☐ Irakese	34 ☐ Roemeense
7 ☐ Bulgaarse	21 ☐ Iranese	35 ☐ Slowaakse
8 ☐ Chinese	22 ☐ Ierse	36 ☐ Sloveense
9 ☐ Cyprise	23 ☐ Italiaanse	37 ☐ Zweedse

- 10 ☐ Kongolese
- 11 ☐ Kroatische
- 12 ☐ Deense
- 13 ☐ Spaanse
- 14 ☐ Estse
- 24 ☐ Japanse
- 25 ☐ Letse
- 26 ☐ Litouwse
- 27 ☐ Luxemburgse
- 28 ☐ Macedonische
- 38 ☐ Zwitserse
- 39 ☐ Tsjechische
- 40 ☐ Tunesische
- 41 ☐ Turkse

42 ☐ Andere (Specificeer)

--

S13a

BUREAU

43 ☐ WN/GA

14. Is een van uw ouders van vreemde afkomst?

ENQ: NIET LEZEN – Multiple respons

- 1 ☐ Ja, mijn moeder ----> Q. 15,
- 2 ☐ Ja, mijn vader ----> Q. 16,
- 3 ☐ NEE ----> Q. 17

15. Wat was de nationaliteit van uw moeder bij haar geboorte?

ENQ: Same list Q.13

16. Wat was de nationaliteit van uw vader bij zijn geboorte?

ENQ: Same list Q13

17a. Bent u lid van een vakbond, of van een organisatie van werkgevers of zelfstandigen?

Single code

- 1 ☐ Ja ----> Q. 17b
- 2 ☐ NEE ----> Q. 18

17b Indien ja, dewelke ?

18. Bij welke mutualiteit bent u aangesloten?

TO ALL

ENQ: NIET LEZEN - SINGLE CODE

- 1 ☐ Christelijke
- 2 ☐ Socialistische
- 3 ☐ Liberale

- 4 ☐ **Neutrale**
- 5 ☐ **Andere**
- 6 ☐ **Ik ben niet aangesloten bij een mutualiteit**

19. Voor welke partij stemde u bij de parlementsverkiezingen van juni 2007 ?

ENQ: NIET LEZEN (als de respondent in eerste instantie het zich niet kan herinneren, wel LEZEN) - SINGLE CODE

- 1 ☐ PS (Socialistes)
- 2 ☐ CDH (Sociaux-chrétiens)
- 3 ☐ MR (Libéraux francophones)
- 4 ☐ Ecolo
- 5 ☐ FN (Front National)
- 6 ☐ Andere Franstalige partij
- 7 ☐ SP.A (Socialisten) / Spirit
- 8 ☐ CD&V (Christen-Democraten) – N-VA
- 9 ☐ Open VLD (Liberalen)
- 10 ☐ Vlaams Belang
- 11 ☐ Groen!
- 12 ☐ Lijst Dedecker
- 13 ☐ Andere Vlaamse partij
- 14 ☐ Heeft niet gestemd / BLANCO
- 15 ☐ Wil echt niet antwoorden
- 16 ☐ Mag niet stemmen

20. Wat is uw postcode?

**DE VRAGENLIJST M.B.T. DE OPVATTINGEN EN HOUDINGEN VAN BELGEN
TEGENOVER DE AANWEZIGHEID VAN ETNISCHE MINDERHEDEN IN BELGIE**

21. Aan welke groepen denkt u als u de term “etnische minderheidsgroepen” hoort? Noteer de eerste vermelde groep bij 1, de tweede bij 2, enzovoorts

ENQ: NIETS SUGGEREREN – Meerdere antwoorden mogelijk – Duidelijk noteren

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	

22a. Denkt u aan andere groepen als u de term “allochtonen” hoort?

1. Ja => Q22b

2. Nee => Q23

22b. Aan welke groepen denkt u dan?

ENQ: NIETS SUGGEREREN – Meerdere antwoorden mogelijk – Duidelijk noteren

Noteer de eerste vermelde groep bij 1, de tweede bij 2, enzovoorts

1.
2.
3.
4.
5. |
|----------------------------|

Onze enquête gaat specifiek over de volgende etnische minderheidsgroepen; mensen die:

- van een Maghrebijns land afkomstig zijn, zoals Tunesië, Algerije, Marokko
- van Turkse afkomst
- van een Sub-Saharisch Afrikaans land afkomstig zijn zoals Rwanda, Burundi of Congo, Senegal, Cameroen,..
- van Oost-Europese origine zoals Polen, Roemenen, Bulgaren, Albanezen, Russen,...

In de vragenlijst wordt gepeild naar uw persoonlijke opvatting over thema's die te maken hebben met de aanwezigheid van deze etnische minderheden. Telkens we dus in de vragenlijst verwijzen naar etnische minderheden dan bedoelen we mensen afkomstig uit deze landen. Als geheugensteuntje geef ik u een kaart waarop u kan terugvallen in de loop van het onderzoek.

23. Stel dat u de ideale buurt zou mogen kiezen om in te wonen. Zou u dan het liefst willen wonen in een buurt waar...?

ENQ: LEZEN - SINGLE CODE

- 1 ☐ Bijna niemand deel uitmaakt van een etnische minderheidsgroep
- 2 ☐ Een paar personen deel uitmaken van een etnische minderheidsgroep
- 3 ☐ Veel personen deel uitmaken van een etnische minderheidsgroep

24. Stel dat u uw nieuwe buur mag kiezen, wie zou deze dan bij voorkeur zijn voor u?

ENQ: LEZEN - SINGLE CODE

- 1 ☐ Een Belg
- 2 ☐ Een EU-burger
-
- 2 ☐ Een persoon die deel uitmaakt van een etnische minderheidsgroep
-
- 3 ☐ Het maakt voor mij geen verschil

25. Kunt u me nu de buurt waarin u momenteel woont beschrijven?

ENQ: LEZEN - SINGLE CODE

- 1 ☐ Bijna niemand maakt er deel uit van een etnische minderheidsgroep
- 2 ☐ Een paar personen maken er deel uit van een etnische minderheidsgroep
- 3 ☐ Veel personen maken er deel uit van een etnische minderheidsgroep

26. Indien u daarin zelf kon beslissen, zou u dan een persoon die deel uitmaakt van een etnische minderheidsgroep aanvaarden als

ENQ: LEZEN - SINGLE CODE (Ja/Nee)

	Ja/Nee
1 Inwoner van uw gemeente	☐
2 Collega op het werk	☐
3 Uw gebuur	☐
4 Uw vriend of vriendin	☐
5 Lid van uw huishouden	☐

27. Ik noem nu een aantal situaties op waarin u met [Maghrebijnen / Turken/ Oost-Europeanen / Sub-saharisch Afrikanen] in contact kan komen. Contact moet hier wel ruim opgevat worden. Wilt u me telkens zeggen of u nooit, soms, regelmatig of vaak contact hebt met [Maghrebijnen / Turken/ Oost-Europeanen / Sub-saharisch Afrikanen] in die situaties die voor u van toepassing zijn.

ENQ: LEZEN - SINGLE CODE

Nooit	Soms	Regelmatig	Vaak	Niet van toepassing	Weet niet
0	1	2	3	9	77

- 1 ☐ In de buurt
- 2 ☐ Bij het winkelen
- 3 ☐ Op het werk
- 4 ☐ Als medestudent
- 5 ☐ Op school van de kinderen
- 6 ☐ Via sport en hobby's
- 7 ☐ Bij het uitgangsleven zoals op café, dancing, etc.
- 8 ☐ Op het openbaar vervoer

28. Welke contacten onderhoudt u met [Maghrebijnen / Turken/ Oost-Europeanen / Sub-saharisch Afrikanen] ?

ENQ: LEZEN - SINGLE CODE

- 1 ☐ Weinig of helemaal geen contacten
- 2 ☐ Oppervlakkige contacten (u kent elkaar en u groet elkaar wanneer u elkaar tegenkomt)
- 3 ☐ Praktische contacten (u helpt elkaar/ verleent elkaar diensten)
- 4 ☐ Vriendschappelijke contacten (u deelt met elkaar de belangrijke momenten in uw leven)
- 5 ☐ Familiale contacten (u hebt familieleden die van deze origine zijn)

29. Hierna volgen enkele situaties, kan u telkens aangeven in welke mate u deze situaties wenst te beleven? U kan antwoorden met een score van 0 tot 10 waarbij 0 staat voor helemaal niet akkoord om deze situatie te beleven en 10 helemaal akkoord om deze situatie te beleven. De tussenliggende scores laten u toe uw mening te nuanceren.

ENQ: Lezen – Single code

Helemaal oneens										Helemaal eens	Weet niet
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	77

		0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	77
1	Als uw Afrikaanse collega u uitnodigt voor een traditioneel feest dan aanvaardt u de uitnodiging	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2	Als uw Maghrebijnse collega u uitnodigt om samen het einde van de Ramadan te vieren (suikerfeest) dan aanvaardt u de uitnodiging	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3	Als uw Poolse collega u uitnodigt voor een traditioneel feest dan aanvaardt u de uitnodiging	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4	Als uw Turkse collega u uitnodigt voor het huwelijk van hun dochter dan aanvaardt u de uitnodiging	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

30. Hoe belangrijk zijn voor u de volgende zaken bij de beslissing of iemand die deel uitmaakt van een etnische minderheidsgroep geboren en opgevoed is en daar woont, hier zou mogen komen wonen en leven? U kan antwoorden met een score '0' wat betekent dat dit zeer onbelangrijk is voor u, of een score 10 wat betekent dat dit zeer belangrijk is voor u. De tussenliggende scores laten toe uw mening te nuanceren. ENQ: Lezen – Single code

Zeer on- belang- rijk										Zeer belangrijk	Weet niet
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	77

99. Onder geen enkele voorwaarde zou een persoon die deel uitmaakt van een etnische minderheidsgroep in België mogen komen wonen

		0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	77
1	Goed zijn opgeleid?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2	Naaste familie (moeder, vader, broer, zus) hebben die hier woont?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3	Nederlands, Frans of Duits kunnen spreken?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4	Een christelijke achtergrond hebben?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5	In goede gezondheid zijn?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
6	Beroepsvaardigheden hebben die België nodig heeft?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
7	De manier van leven in België aanvaarden en volgen?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
8	De wil hebben om te werken in België?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

31. Hoe belangrijk zijn voor u de volgende zaken om uw dochter te steunen in haar keuze om met iemand die deel uitmaakt van een etnische minderheidsgroep, te huwen? U kan ook hier antwoorden met een score van 0 tot 10 om de mate van belangrijkheid aan te geven voor u.

ENQ: Lezen – Single code

Zeer on- belan- grijk										Zeer be- lang rijk	Weet niet
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	77

99. Onder geen enkele voorwaarde zou ik mijn dochter steunen in haar keuze om te huwen met iemand die deel uitmaakt van een etnische minderheidsgroep in België mogen komen wonen

		0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	77
1	Goed zijn opgeleid?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2	Naaste familie (moeder, vader, broer, zus) hebben die hier woont?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3	Nederlands, Frans of Duits kunnen spreken?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4	Een christelijke achtergrond hebben?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5	In goede gezondheid zijn?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
6	Beroepsvaardigheden hebben die België nodig heeft?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

7 De manier van leven in België aanvaarden en volgen? ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

8 De wil hebben om te werken in België? ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

32. Welke rechten zou u geven aan eenpersoon die deel uitmaakt van een etnische minderheidsgroep die in België leeft, afhankelijk van de situatie, die ik meteen ga voorlezen, waarin deze zich bevindt? U kan antwoorden met: dezelfde rechten als Belgen, dezelfde rechten als Europeanen, een groot aantal rechten maar niet alle, enkele beperkte rechten, geen enkele rechten?

ENQ: Lezen – Single code

	Dezelfde rechten als alle Belgen	Dezelfde rechten als alle europeanen	Een groot aantal rechten maar niet alle	enkele beperkte rechten	geen enkele rechten	Geen mening/ weet niet -
Een persoon die hier werkt en legaal verblijft						
Een persoon die hier werkt en illegaal verblijft						
Een persoon die hier niet werkt en legaal verblijft						
Een persoon die hier niet werkt en illegaal verblijft						

33. Nu volgen er een aantal uitspraken die men soms hoort over ETNISCHE MINDERHEIDSGROEPEN. Kunt u mij voor elk van hen zeggen of u helemaal eens, eens, noch eens, noch oneens, oneens, helemaal oneens bent?

ENQ: Lezen – Single code

		Helemaal eens	Eens	Noch eens, noch oneens	Oneens	Helemaal oneens	Geen mening/ weet niet
		1	2	3	4	5	7
1	De aanwezigheid van verschillende culturen is een verrijking van onze samenleving.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2	[Maghrebijnen / Turken/ Oost-Europeanen / Sub-saharisch Afrikanen] zijn over het algemeen niet te vertrouwen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3	[Maghrebijnen / Turken/ Oost-Europeanen / Sub-saharisch Afrikanen] komen hier profiteren van onze sociale zekerheid.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4	[Maghrebijnen / Turken/ Oost-Europeanen / Sub-saharisch Afrikanen] zijn een bedreiging van onze cultuur en gebruiken.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5	Als het aantal arbeidsplaatsen vermindert moet men de [Maghrebijnen / Turken/ Oost-Europeanen / Sub-saharisch Afrikanen] naar hun eigen land terugsturen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
6	België zou niet moeten toelaten aan [Maghrebijnen / Turken/ Oost-Europeanen / Sub-saharisch Afrikanen] om hier te komen werken.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
7	De [Maghrebijnen / Turken/ Oost-Europeanen / Sub-saharisch Afrikanen] dragen bij tot de welvaart van ons land.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
8	Het feit dat iedere persoon die legaal in België verblijft makkelijk de nationaliteit kan verwerven is een goede zaak.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

34. Wilt u aangeven in hoeverre u het eens of oneens bent met elk van deze uitspraken?

ENQ: Lezen – Single code

		Helemaal eens	Eens	Noch eens, noch oneens	Oneens	Helemaal oneens	Geen mening/ weet niet
		1	2	3	4	5	7
1	Over het algemeen is het slecht voor de Belgische arbeidsmarkt dat [Maghrebijnen / Turken/ Oost-Europeanen / Sub-saharisch Afrikanen] hier komen wonen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2	België is door [Maghrebijnen / Turken/ Oost-Europeanen / Sub-saharisch Afrikanen] die hier zijn komen wonen, beter geworden om in te wonen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3	De criminaliteitsproblemen in België zijn erger geworden door mensen uit [Maghreb / Turkije/ Oost-Europa / Sub-saharisch Afrika] die hier zijn komen wonen	☐	☐	☐	☐	☐	☐

35. Wilt u aangeven in hoeverre u het eens of oneens bent met elk van deze uitspraken? ENQ: Lezen – Single code

		Helemaal eens	Eens	Noch eens, noch oneens	Oneens	Helemaal oneens	Geen mening/ weet niet
		1	2	3	4	5	7
1	Als een land spanningen wil verminderen, moet het de immigratie stoppen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2	Het is beter voor een land als bijna iedereen dezelfde gewoontes en tradities deelt.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3	Het is beter voor een land als er verschillende geloofsovertuigingen naast elkaar bestaan.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4	Het is beter voor een land als bijna iedereen tenminste één gemeenschappelijke taal kan spreken.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5	Personen die deel uitmaken van een ethnische minderheidsgroep die hier zijn komen wonen, zouden hun kinderen in hun eigen afzonderlijke scholen moeten kunnen onderwijzen, indien zij dat wensen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Interviewerinstructie voor vraag 36.
Indien de respondent zou aangeven dat een vraag niet op hem/haar van toepassing is, moet de interviewer benadrukken dat het hier om hypothetische situaties gaat.

36. In welke mate zou het u storen als een persoon die deel uitmaakt van een ethnische minderheidsgroep... ENQ: Lezen – Single code

Helemaal niet										Zeer zeker	Weet niet
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	77

- a) ... aangesteld zou worden als uw baas?
- b) ... met uw zoon zou trouwen?
- c) ... de leerkracht zou worden van uw kinderen?
- d) ... uw buur zou zijn?

37. Laat België in verhouding een groter, een minder groot, of eenzelfde aandeel personen van ethnische minderheidsgroepen toe als het merendeel van de Europese landen volgens u?

ENQ : LEZEN – Single code

- 1 ☐ Een groter aandeel
- 2 ☐ Eenzelfde aandeel
- 3 ☐ Een minder groot aandeel
- 8 ☐ Weet niet **(niet lezen)**

38. Nu volgen er weer een aantal uitspraken die men soms hoort over etnische minderheden. Kunt u mij zeggen of u helemaal eens, eens, noch eens, noch oneens, oneens of helemaal oneens bent met volgende uitspraken. ENQ: Lezen – Single code

Helemaal eens	Eens	Noch eens, noch oneens	Oneens	Helemaal oneens	Geen mening/ weet niet
1	2	3	4	5	7

a) Wat betreft het aantal andere culturen die ze kan toelaten, heeft de samenleving bepaalde limieten.

b) België heeft zijn grens bereikt; als het aantal personen van etnische minderheden verder toeneemt, zullen we problemen krijgen.

39. Nu ga ik u vragen om uw gevoelens aan te geven over verschillende groepen mensen die in onze samenleving leven. Stelt u zich een thermometer voor, gaande van 0 tot 100. Hoe positiever uw gevoelens zijn, hoe warmer de thermometer wordt, hij benadert de 100. En omgekeerd, hoe negatiever uw gevoelens zijn, hoe kouder de thermometer, hij benadert 0. Als uw gevoelens noch positief, noch negatief zijn, staat de thermometer op 50. U kunt dus een nummer kiezen tussen 0 en 100 om uw gevoelens uit te drukken ten opzichte van... ENQ: Lezen – Single code

- a) Nederlandstalige Belgen
 - b) Franstalige Belgen
 - c) Mensen van West-Europese afkomst
 - d) Mensen van Amerikaanse afkomst
 - e) Mensen van Aziatische afkomst
 - f) Mensen van Turkse afkomst
 - g) Mensen van Magrehbijnse afkomst
 - h) Mensen van Sub-saharische Afrikaanse afkomst
 - i) Mensen van Oost-Europese afkomst
-

40. Ik heb nog een aantal vragen over verschillende groepen mensen die in onze samenleving leven. Ik ga u een schaal tonen die van 0 tot 10 gaat en waarop bepaalde kenmerken van die groepen gemeten kunnen worden. Als we het eerste paar kenmerken als voorbeeld nemen, betekent de score 0 dat bijna alle mensen van die groep onbeschaafd zijn. Een score van 10 betekent dat ze bijna allemaal beschaafd zijn. Een score 5 van betekent dat ze noch bepaald onbeschaafd, noch bepaald beschaafd zijn.

Volgens u, zijn de...:

- a) Mensen van Turkse afkomst
- b) Mensen van Maghrebijnse afkomst
- c) Mensen van Sub-saharische Afrikaanse afkomst
- d) Mensen van Oost-Europese afkomst

ENQ: Lezen – Single code

Onbeschaafd 0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Beschaafd 10	Weet niet 77
Onverdraagzaam 0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Verdraagzaam 10	77
Minderwaardig t.o.v. Belgen 0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Superieur t.o.v. Belgen 10	77
Lui 0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	IJverig 10	77
Oneerlijk										Eerlijk	77
Onbetrouwbaar										Betrouwbaar	77

In de volgende vraag wordt gesproken over racistische reacties. Een racistische reactie is een reactie die blijkt geeft van de gedachte dat iemand over inferieure of ongelijke bekwaamheden beschikt omwille van zijn/haar fysieke of culturele eigenschappen.

41. Bij welke van de volgende stellingen sluit uw persoonlijke mening het dichtst aan?

ENQ: Lezen - SINGLE CODE

- A
 - 1 Niets rechtvaardigt racistische reacties.
 - 2 Bepaald gedrag kan soms racistische reacties rechtvaardigen
- B
 - 1 Rassen bij de mens bestaan niet.
 - 2 Alle rassen zijn evenwaardig.
 - 3 Sommige rassen zijn begaafder dan andere.

42. Ik ga u een paar stellingen voorlezen die men soms hoort. Kunt u me voor elke stelling zeggen of u het er helemaal eens, eens, noch eens, noch oneens, helemaal oneens bent? ENQ: Lezen - Single code

- a) Indien er slechts 1 zitplaats is op de bus naast een persoon die deel uitmaakt van een ethnische minderheidsgroep verkies ik recht te blijven staan
- b) Indien ik op straat een groep personen die deel uitmaken van een ethnische minderheidsgroep tegenkom, word ik bang
- c) Indien ik op straat een groep personen die deel uitmaken van een ethnische minderheidsgroep tegenkom, steek ik de straat over

43. Kunt u me zeggen in welke mate u het al dan niet eens bent met volgende stellingen ? ENQ: Lezen – Single code

Helemaal eens	Eens	Noch eens, noch oneens	Oneens	Helemaal oneens	Geen mening/ weet niet
1	2	3	4	5	7

- a) Ik vind het storend dat collega's die deel uit maken van een etnische minderheidsgroep onderling hun moedertaal tijdens de werkuren gebruiken
b) Ik vind dat collega's die deel uit maken van een etnische minderheidsgroep onderling hun moedertaal tijdens de lunchpauze mogen spreken
c) Ik vind het een goede zaak dat ondernemingen in België infrastructuur voorzien om het gebed voor moslims mogelijk te maken
d) Ik vind dat bedrijven extra inspanningen moeten leveren om hogeropgeleiden die deel uit maken van een etnische minderheidsgroep tewerk te stellen
-

44. Ik ga u een paar stellingen voorlezen die men soms hoort. Kunt u me voor elke stelling zeggen of u het ermee eens bent of niet? ENQ: Lezen – Single code

Helemaal eens	Eens	Noch eens, noch oneens	Oneens	Helemaal oneens	Geen mening/ weet niet
1	2	3	4	5	7

- a) De meerderheid van de personen die deel uitmaken van een etnische minderheidsgroep wil geen volwaardig lid worden van de Belgische samenleving.
b) Om helemaal aanvaard te worden door de Belgische samenleving, moeten personen die deel uitmaken van een etnische minderheidsgroep afstand doen van hun cultuur en zich volledig aanpassen aan de Belgische cultuur.
c) Om volledig aanvaard te worden door de Belgische samenleving, moeten personen die deel uitmaken van een etnische minderheidsgroep afstand doen, indien dat nodig zou zijn, van bepaalde culturele gewoonten.
d) Personen die deel uitmaken van een etnische minderheidsgroep mogen hun cultuur behouden, maar enkel in het familieleven. Op openbare plaatsen (op school, straat, werk) moeten ze zich aanpassen aan de Belgische manier van leven.
e) Het zou niet toegelaten mogen zijn om op straat een buitenlandse taal te spreken
-

45. Stel u voor dat er twee werknemers zijn. Op alle punten zijn deze werknemers gelijk, behalve hun afkomst: de ene is van Belgische afkomst, de andere maakt deel uit van een etnische minderheidsgroep. Als een van hen ontslagen moet worden omdat het slecht gaat met het bedrijf, wie zou dat dan volgens u moeten zijn? ENQ: Lezen – Single code

- a) De Belgische werknemer
b) De werknemer die deel uitmaakt van een etnische minderheidsgroep
c) Men mag geen verschil maken

46. Stel nu dat er een gebrek is aan sociale woningen en twee gezinnen wachten op een woning. Deze gezinnen zijn op alle punten gelijk, behalve hun afkomst: het ene maakt deel uit van een etnische minderheidsgroep, het andere is van Belgische afkomst. Welke gezin zou volgens u in de eerste woning mogen trekken die vrijkomt? ENQ: Lezen – Single code

- a) De familie die deel uitmaakt van een etnische minderheidsgroep
- b) De Belgische familie
- c) Men mag geen verschil maken

47. Er volgt een reeks uitspraken. Kunt u me zeggen of u er persoonlijk al dan niet akkoord mee gaat? ENQ: Lezen – Single code

Helemaal eens	Eens	Noch eens, noch oneens	Oneens	Helemaal oneens	Geen mening/ weet n iet
1	2	3	4	5	7

- a) Ook in het openbaar moet men kunnen zeggen wat men wil, zelfs al zijn het racistische uitspraken over personen die deel uitmaken van een etnische minderheidsgroep
- b) Ook in het openbaar moet men kunnen schrijven wat men wil, zelfs al gaat het om racistisch gedachtegoed over personen die deel uitmaken van een etnische minderheidsgroep

48. Kunt u me zeggen of volgende zaken volgens u heel erg, erg, noch erg, noch niet erg, niet erg of helemaal niet erg zijn? ENQ: Lezen – Single code

Heel erg	Erg	Noch erg, noch niet erg	Niet erg	Helemaal niet erg	Geen mening/ weet niet
1	2	3	4	5	7

- a) Een persoon die deel uitmaakt van een etnische minderheidsgroep die bekwaam is voor de functie, weigeren aan te nemen
- b) De toegang tot een dancing verbieden aan een persoon die deel uitmaakt van een etnische minderheidsgroep
- c) Een woning weigeren te verhuren aan een persoon die deel uitmaakt van een etnische minderheidsgroep
- d) Tegen het huwelijk zijn van een van uw kinderen met een persoon die deel uitmaakt van een etnische minderheidsgroep

49. Zou u zeggen dat in België personen die deel uitmaken van een etnische minderheidsgroep het veel moeilijker, moeilijker, noch moeilijker, noch makkelijker, makkelijker of veel makkelijker hebben dan mensen van Belgische afkomst? ENQ: Lezen – Single code

Veel moeilijker	Moeilijker	Noch moeilijker, noch makkelijker	Makkelijker	Veel makkelijker	Weet niet/ geen mening
1	2	3	4	5	7

- a. Met betrekking tot huisvesting
- b. Met betrekking tot dancings
- c. Met betrekking tot tewerkstelling
- d. Met betrekking tot werkloosheidsuitkeringen
- e. Met betrekking tot onderwijs en scholing

50. Wie is volgens u in eerste instantie verantwoordelijk voor de integratie van etnische minderheidsgroepen?

ENQ: Lezen – Single code

- a. De overheid
- b. Ieder van ons
- c. Etnische minderheden zelf

51. Doet de overheid volgens u te veel, te weinig of precies genoeg voor de integratie van verschillende groepen van vreemde afkomst in de Belgische samenleving? ENQ: Lezen – Single code

- 1 Te veel
- 2 Te weinig
- 3 Precies genoeg

52. Kunt u me voor elk van de volgende groepen die in onze samenleving leven zeggen of ze volgens u teveel voordelen krijgen, een gelijke behandeling krijgen in vergelijking met andere Belgen, of slachtoffer zijn van discriminatie?

Teveel voordelen	Gelijke behandeling	Slachtoffer van discriminatie	Weet niet/geen mening
1	2	3	7

- a) Mensen van Maghrebijnse afkomst
- b) Mensen van Turkse afkomst
- c) Mensen van Sub-saharisch Afrikaanse afkomst
- d) Mensen van Oost-Europese afkomst

53. Kunt u me zeggen in welke mate u het al dan niet eens bent met volgende stellingen? ENQ: Lezen – Single code

Helemaal eens	Eens	Noch eens, noch oneens	Oneens	Helemaal oneens	Geen mening/ weet n iet
1	2	3	4	5	7

- a) Het is onaanvaardbaar om in het openbaar racistische uitspraken te doen
- b) Personen die doelbewust in het openbaar racistische uitspraken doen, moeten worden vervolgd door het gerecht
- c) De verantwoordelijke voor het verspreiden van een publicatie met een racistische boodschap (boek, artikel) moet worden vervolgd door het gerecht

54. Kunt u me zeggen in welke mate u het al dan niet eens bent met volgende maatregelen of acties om werkloosheid te verminderen bij [Maghrebijnen / Turken/ Oost-Europeanen / Sub-saharisch Afrikanen]?

Helemaal eens	Eens	Noch eens, noch oneens	Oneens	Helemaal oneens	Geen mening/ weet n iet
1	2	3	4	5	7

- a) Regelmatig extra bijscholing aanbieden aan kinderen van personen die deel uitmaken van een etnische minderheidsgroep in vergelijking met Belgische kinderen.
- b) Specifieke maatregelen die personen die deel uitmaken van een etnische minderheidsgroep

aan een job helpen.

c) Belastingvoordeel geven aan werkgevers die personen die deel uitmaken van een etnische minderheidsgroep aanwerven

d) Werkgevers die bij aanwerving prioriteit geven aan personen die deel uitmaken van een etnische minderheidsgroep

e) Het opleggen van quota ten aanzien van personen die deel uitmaken van een etnische minderheidsgroep bij de tewerkstelling

55. Sommige mensen zeggen het volgende: Om de effecten van discriminatie bij tewerkstelling te verminderen, moeten personen die deel uitmaken van een etnische minderheidsgroep in bepaalde gevallen voorrang krijgen bij de aanwerving voor een betrekking. Bent u voor of tegen een dergelijke voorrangsregeling?

Sterk voor	Eerder voor	Noch voor, noch tegen	Eerder tegen	Sterk tegen	Geen me- ning/ weet niet
1	2	3	4	5	7

56. Kunt u me zeggen in welke mate u het al dan niet eens bent met volgende stellingen?

Helemaal eens	Eens	Noch eens, noch oneens	Oneens	Helemaal oneens	Geen me- ning/ weet niet
1	2	3	4	5	7

a) Gemiddelde wedden en lonen worden over het algemeen lager doordat personen van etnische minderheden hier komen wonen en werken.

b) Personen die deel uitmaken van een etnische minderheidsgroep die hier komen wonen en werken vullen de jobs in waarvoor er een gebrek aan arbeidskrachten is.

c) Als personen die deel uitmaken van een etnische minderheidsgroep die hier zijn komen wonen en werken langdurig werkloos zijn, zouden zij gedwongen moeten worden te vertrekken.

d) Als personen die deel uitmaken van een etnische minderheidsgroep die hier zijn komen wonen een ernstige misdaad begaan, moeten zij gedwongen worden te vertrekken.

e) Als Personen die deel uitmaken van een etnische minderheidsgroep die hier zijn komen wonen een, om het even welke, misdaad begaan, moeten zij gedwongen worden te vertrekken.

f) Alle Personen die deel uitmaken van een etnische minderheidsgroep en hun kinderen, zelfs degene die in België geboren zijn, zouden moeten teruggestuurd worden naar hun land.

57. In welke mate zou u vertrouwen stellen in een persoon die deel uitmaakt van een etnische minderheidsgroep voor :

Helemaal	Eerder wel	Eerder niet	Helemaal niet	Geen me- ning/ weet niet
1	2	4	5	7

a) uw advoca(a)te

- b) de leerkracht(e) van uw kinderen
- c) een politieman/vrouw
- d) uw dokter
- e) uw slager
- f) uw apothe(e)k(st)er
- g) uw loodgieter
- h) uw kuisvrouw

58. Buitenlanders van buiten de Europese Unie die sinds vijf jaar legaal aanwezig zijn op het grondgebied, hebben stemrecht voor het verkiezen van de burgemeester in uw gemeente gekregen. Bent u voor of tegen deze maatregel?

Sterk voor	Eerder voor	Noch voor, noch tegen	Eerder tegen	Sterk tegen	Geen mening/ weet niet
1	2	3	4	5	7

59. Momenteel mogen personen die de Belgische nationaliteit niet hebben, maar die wel vijf jaar legaal aanwezig zijn op het grondgebied, niet stemmen voor de verkiezing van de *Vlaamse Parlement, Waalse Parlement of Brussels Hoofdstedelijke Parlement*. Als men zou beslissen om het stemrecht uit te breiden naar het regionale niveau, zou u dan voor of tegen deze maatregel zijn?

Sterk voor	Eerder voor	Noch voor, noch tegen	Eerder tegen	Sterk tegen	Geen mening/ weet niet
1	2	3	4	5	7

60. Momenteel mogen personen die de Belgische nationaliteit niet hebben, maar die wel vijf jaar legaal aanwezig zijn op het grondgebied, niet stemmen voor het verkiezen van de eerste minister en de Belgische Regering. Als men zou beslissen om het stemrecht uit te breiden naar het federale niveau, zou u dan voor of tegen deze maatregel zijn?

Sterk voor	Eerder voor	Noch voor, noch tegen	Eerder tegen	Sterk tegen	Geen mening/ weet niet
1	2	3	4	5	7

61. Zou u stemmen voor

Zeker	Waarschijnlijk	Waarschijnlijk niet	Zeker niet	Geen mening/ weet niet
1	2	3	4	7

- a) Een Belg die deel uitmaakt van een etnische minderheidsgroep als premier
- b) Een Belg die deel uitmaakt van een etnische minderheidsgroep als minister
- c) Een Belg van die deel uitmaakt van een etnische minderheidsgroep als burgemeester

62a. Heeft u persoonlijk in het verleden al onaangename ervaringen gehad met iemand die deel uitmaakt van een etnische minderheidsgroep?

ENQ : ANTWOORDEN VOORLEZEN – Meerdere antwoorden mogelijk

- 1 ☐ JA, een verbaal dispuut, verbale belediging, middenvingerteken, spuwen...
- 2 ☐ JA, werd reeds fysiek aangevallen
- 3 ☐ JA, pesterijen, belaging, ongewenste intimiteiten
- 4 ☐ JA, slachtoffer van een diefstal
- 5 ☐ JA, een burenruzie
- 6 ☐ NEE, nooit onaangename ervaring gehad

62b. Heeft u persoonlijk de laatste 6 maanden een onaangename ervaring gehad met iemand die deel uitmaakt van een etnische minderheidsgroep?

ENQ : ANTWOORDEN VOORLEZEN – Meerdere antwoorden mogelijk

- 1 ☐ JA, een verbaal dispuut, verbale belediging, middenvingerteken, spuwen...
- 2 ☐ JA, werd reeds fysiek aangevallen
- 3 ☐ JA, pesterijen, belaging, ongewenste intimiteiten
- 4 ☐ JA, slachtoffer van een diefstal
- 5 ☐ JA, een burenruzie
- 6 ☐ NEE, nooit onaangename ervaring gehad

EDP : if code 1 to 5, OTHERS → Q63a

62c Van welke afkomst was deze persoon?

ENQ: NIET LEZEN – Meerdere antwoorden mogelijk (in functie van antwoord op 62b)

- 1 ☐ een persoon van Maghrebijnse afkomst
- 2 ☐ een persoon van Sub-saharisch Afrikaanse afkomst
- 3 ☐ een persoon van Turkse afkomst
- 4 ☐ een persoon van Oost-Europese afkomst
- 5 ☐ van een andere groep
- 6 ☐ Weet niet

63a. Heeft u persoonlijke in het verleden al aangename ervaringen gehad met iemand die deel uitmaakt van een etnische minderheidsgroep?

ENQ : ANTWOORDEN VOORLEZEN – Meerdere antwoorden mogelijk

- 1 ☐ JA, hulp gekregen bij problemen (van welke aard dan ook)
- 2 ☐ JA, samen aan sport gedaan
- 3 ☐ JA, samen een glas gaan drinken
- 4 ☐ JA, samen een buurtfeest georganiseerd/ bijgewoond
- 5 ☐ JA, samen een goed gesprek gehad
- 7 ☐ NEE, nooit een aangename ervaring gehad

63b. Heeft u de laatste 6 maanden al persoonlijke aangename ervaringen gehad met iemand die deel uitmaakt van een etnische minderheidsgroep?

ENQ : ANTWOORDEN VOORLEZEN – Meerdere antwoorden mogelijk

- 1 ☐ JA, hulp gekregen bij problemen (van welke aard dan ook)
- 2 ☐ JA, samen aan sport gedaan
- 3 ☐ JA, samen een glas gaan drinken
- 4 ☐ JA, samen een buurtfeest georganiseerd/ bijgewoond
- 5 ☐ JA, samen een goed gesprek gehad
- 6 ☐ NEE, nooit een aangename ervaring gehad

EDP : if code 1 to 5, OTHERS → END

63c Van welke afkomst was deze persoon?

ENQ: NIET LEZEN – Meerdere antwoorden mogelijk (in functie van antwoord op 61a)

- 1. een persoon van Maghrebijnse afkomst
- 2. een persoon van Sub-saharisch Afrikaanse afkomst
- 3. een persoon van Turkse afkomst
- 4. een persoon van Oost-Europese afkomst
- 5. van een andere groep
- 6. Weet niet

Hier stopt dit interview! We bedanken u voor de tijd en de hulp die u hebt gewijd aan dit onderzoek. Uw medewerking zal zeer nuttig zijn voor ons.